

รายงานผลการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในพื้นที่โครงการพัฒนาภาคยอด (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานผลการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายงานผลการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ผู้จัดพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0 2288 5898

โทรสาร 0 2281 0828

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2552

จำนวนพิมพ์ 1,600 เล่ม

ISBN 978-616-202-358-3

ลิขสิทธิ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้าเมืองไทย)

เลขที่ 85, 87, 89, 91 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700

โทร. 0-2424-4557, 0-2424-0694 โทรสาร 0-2433-2858

นายณัฐ ปวิณวิวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2552

คำนำ

ปีพุทธศักราช 2551 นับเป็นปีทองของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศให้ปีนี้เป็นปีแห่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีนโยบายเชิญชวนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับนักเรียนเห็นความสำคัญและลงมือปฏิบัติเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ตัวอย่างเช่น การมอบหมายให้บุคคลดังกล่าว ออกทำการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับบ้านและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นโยบายนี้อยู่บนความเชื่อที่ว่า การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติต่างๆ

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักและเห็นความสำคัญในการสนองนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ และมีบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปในพื้นที่ราบอื่น ๆ จึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียน 8 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี โรงเรียนบ้านเขาแห้งพัฒนา โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน โรงเรียนบ้านผาศี โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 โรงเรียนตำราวงตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 และโรงเรียนตำราวงตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง และสร้างและพัฒนาระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน
จึงมอบหมายให้คณะผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิญโญชน
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวดี บุญญวงษ์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ
จังหวัดสงขลา และอาจารย์โสภณ ทองพัฒน์ โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
รับผิดชอบดำเนินการศึกษาและวิจัยในโครงการนี้

บัดนี้การดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ ได้สำเร็จลุล่วงแล้ว สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยเล่มนี้ขึ้น เพื่อให้โรงเรียนและ
ผู้สนใจได้ศึกษาและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมของตนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

30 กันยายน 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยคอง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยคองฯ 2) เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยคองฯ ที่มีประสิทธิภาพการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงทดลอง แบ่งการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยคองฯ โดยใช้แบบสอบถามแบบวัด สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การจัดกลุ่มสนทนาและการสัมภาษณ์ สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการวิจัยระยะที่ 1 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 721 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการออยคองฯ กลุ่มที่ 2 จำนวน 99 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน ผู้บริหารจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยคองฯ ตัวแทนองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน ผู้นำชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน ตัวแทนศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้นำศาสนาในพื้นที่ ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึก และการสนทนากลุ่ม สำหรับในการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 337 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 178 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 159 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ค่า t-test for Independent Sample ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ และได้พบจุดแข็งของโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ ที่มีความสำคัญต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยในระยะที่ 2 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นเมื่อทดลองใช้ในโรงเรียนกลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพส่งผลให้คุณภาพนักเรียนเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

Abstract

This research and development of student assistance system in schools of the Doi Tung Development Project, an initiative of Her Royal Highness Srinakarindra the Princess Mother, Chiang Rai Province had two purposes. They included, (1) to investigate fundamental information of student assistance system in every school of the Doi Tung Development Project (2) to develop an effective student assistance system for schools of the Doi Tung Development Project. The study applied two kinds of research approaches: quantitative and qualitative. There were two phases of study covering (1) Phase I : Investigating fundamental information regarding student assistance in schools of Doi Tung Development Project (by sub-phase A : using questionnaires and test, and Sub-phase B : using focus group and interview methods) and (2) Phase II : using an experimental research approach to test the effectiveness of developed student assistance system. The sample was selected according to the phases of the study; Phase I (sub-phase A) : using Stratified Random Sampling yielded a sample of 721 participants which were administrators, teachers, school board committee, parents, and students. Phase I (sub-phase B) : using Purposive Random Sampling yielded a sample of 99 participants for collecting qualitative data from administrators, teachers, school board committee, representatives of parents, representatives of administrators from the Office of the Basic Education Commission, representatives of supporting organizations in the community, supporting community leaders,

representatives of alumni, representative of religious leaders in community. In Phase II, using Stratified Random Sampling yielded a sample of 178 participants as an experimental group and 159 as a control group. Statistics used in this study were percentage (%), mean ($\bar{X}$), Standard deviation (S.D.), t-test for Independent Samples. The results of the study showed (1) the fundamental information of student assistance in 8 schools of the Doi Tung Development Project was investigated and found strengths of the schools participated in the study and (2) the student assistance system was developed and proved to be effective. The mean ($\bar{X}$) of student assistance system scores of experimental group particularly on quality of students after the experimentation was significantly higher at .01

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
ระยะการดำเนินการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประเภทของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัยในระยะที่ 2	7
ประโยชน์ของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 เอกสาร งานวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย	15
โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	15
วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาออยตุงฯ	16

สารบัญ (๓๑)

	หน้า
โรงเรียนในโครงการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ	19
โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี	19
โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา	20
โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง	21
โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน	22
โรงเรียนบ้านผาศี	24
โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5	24
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8	25
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์	26
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	35
งานวิจัยในประเทศ	35
งานวิจัยในต่างประเทศ	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1	49
การเก็บข้อมูล	49
เครื่องมือการวิจัย	52
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การดำเนินการภายหลังการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	58
วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
ตัวแปร	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สมมุติฐานการวิจัย	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	61
การจัดกระทำกับข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้	64
การวัดค่าตัวแปรและการกำหนดเกณฑ์การแปลผล	64
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1	69
ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน	69
ส่วนที่ 2 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแบบวัดการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการ พัฒนาโดยตุงฯ	80
ส่วนที่ 3 : ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	112
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2	129
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	137
สรุปผลการวิจัย	137
ตอนที่ 1 ผลการวิจัยในระยะที่ 1	143
ส่วนที่ 1 : ผลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน	143
ส่วนที่ 2 : ผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	147
ส่วนที่ 3 : ผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ	153

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 ผลการวิจัยในระยะที่ 2	160
อภิปรายผลการวิจัย	161
ข้อเสนอแนะ	168
ภาคผนวก	173
บรรณานุกรม	200
คณะทำงาน	202

สารบัญตาราง

	หน้า
1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียน (ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง)	51
2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน	83
3 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามเพศ	84
4 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามช่วงชั้นที่ศึกษา	85
5 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน	86
6 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามผลการเรียน	87
7 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
8 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ	90
9 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ	91
10 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับ การศึกษา	92
11 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย	93
12 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน	94
13 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ	96
14 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
15	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา 98
16	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย 99
17	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน 100
18	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ 102
19	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ 103
20	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา 104
21	แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย 105

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
22 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน	106
23 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ	108
24 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ	109
25 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา	110
26 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย	111
27 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรมของกลุ่มการทดลองทุกกลุ่ม	130
28 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง	131

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
29	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของกลุ่มควบคุม	132
30	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของกลุ่มทดลอง	134
31	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ในกลุ่มรวม	135
32	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมรายด้านและรวมทุกด้าน	136

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	30
2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	47
3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง	135

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (สนก.) ได้รับอนุมัติจากมติคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2548-2550) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่ทรงงานจำนวน 8 โรงเรียน ให้มีคุณภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถสืบทอดเจตนารมณ์ของโครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ให้ยั่งยืนสืบไป

โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อมให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบันรวมเวลา 20 ปีเศษ ด้วยทรงมีวิสัยทัศน์อันยาวไกล และการทุ่มเททรงงานหนักของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือ “สมเด็จพระย่าแม่ฟ้าหลวง” ของชาวออยตุง และความร่วมมือร่วมใจของหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ประสงค์จะถวายงานเพื่อสนองพระราชดำริของพระองค์ ตลอดจนความร่วมมือของราษฎรในพื้นที่ออยตุง ที่สำคัญในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ มีผลให้โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง จนเป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับจากองค์การควบคุมยาเสพติด และอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ว่าเป็นแม่แบบของโครงการพัฒนาทางเลือกที่ยั่งยืน (Sustainable Alternative Development) ที่สามารถทำให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ สามารถเปลี่ยน

พื้นที่ที่เคยเสื่อมโทรม ประชาชนประกอบอาชีพปลูกฝิ่น ทำไร่เลื่อนลอย และมีภาวะทางสังคมเสื่อมโทรม กลับมาเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่สมบูรณ์ ประชาชนมีอาชีพสุจริต มีสุขอนามัยที่ดีขึ้นและสังคมมีความเข้มแข็ง ปัจจุบันโครงการพัฒนาออยตุงฯ ได้ดำเนินการอยู่ในแผนระยะที่ 3 (พ.ศ. 2546-2560) โดยมีเป้าหมายที่มุ่งให้ประชากรในพื้นที่สามารถพึ่งพาตนเองและสามารถบริหารจัดการผลที่เกิดจากการพัฒนาได้ด้วยตนเอง เมื่อโครงการพัฒนาออยตุงฯ จะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2560 การที่จะให้ความเจริญและการพัฒนาพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ที่ประสบความสำเร็จดังกล่าวยั่งยืน และมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องสืบสานจากคนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย รุ่นพ่อแม่ ไปสู่รุ่นเยาวชน และเด็กในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ได้ คือ การให้การศึกษาและการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

การพัฒนาเด็กและเยาวชนของโรงเรียน 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่สามารถสืบทอดเจตนารมณ์ของโครงการพัฒนาออยตุงฯ นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติและโครงการพัฒนาออยตุงฯ จึงได้ร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ โดยพัฒนาตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน ระบบบริหารจัดการภายในโรงเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาบุคลากรผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรและการสอน ควบคู่ไปกับการสร้างขวัญกำลังใจของครูและบุคลากร

สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการพัฒนาออยตุงฯ จากข้อมูลของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่นี้มีจุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ห่างไกล การเดินทางลำบาก นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวเขาชนเผ่าต่าง ๆ มีภูมิลำเนาติดแนวชายแดน ประชากรยังมีความยากจน (สำนักงานเลขาธิการสถานศึกษา, 2547) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอข้อมูลว่านักเรียนยังมีความเสี่ยงต่อปัญหาการใช้สารเสพติด การเริ่มรับวัฒนธรรมใหม่โดยขาดการไตร่ตรอง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ยังเยาว์ต่อโลก เมื่อนักเรียนลงไปเรียนในเมืองขณะที่ยังขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจและสังคม บางส่วน

จึงเรียนไม่จบ เนื่องจากไม่สามารถด้านกระแสสังคมสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดทัศนคติไม่ดีต่อการศึกษา จึงเป็นผลให้บิดามารดาและผู้ปกครองบางส่วนไม่ส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อ นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลบุตรหลานของตนเอง โรงเรียนยังไม่ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าที่ผ่านมาระหว่างโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ได้ดำเนินการดูแลนักเรียนบ้างแล้วตามสภาพของโรงเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังต้องการความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ และส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกด้าน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเห็นสมควรที่จะทำการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีศักยภาพที่จะเป็นผู้รับผิดชอบอนาคตท้องถิ่นของตนเองสืบต่อจากโครงการพัฒนาออยตุงฯ ได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

ระยะการดำเนินการวิจัย

การวิจัยดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยสำรวจข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ระยะที่ 2 เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีประสิทธิภาพ

ประเภทของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การวิจัย 2 ประเภท คือ

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยประเภทสำรวจ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ และคุณภาพ

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลาในการดำเนินงานระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2550-กันยายน พ.ศ. 2551 ณ โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุงฯ โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุงฯ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 3,321 คน (ไม่รวมเครือข่ายชุมชน) ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาคอยตุงฯ จำนวน 721 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (สุวิมล ตรีภานันท์, 2550) สำหรับตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2 ฉบับ คือ ฉบับสำหรับนักเรียนและฉบับสำหรับครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายชุมชนอื่นๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในการจัดและพัฒนาศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 3,339 คน (รวมเครือข่ายชุมชน)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุงฯ ของ สพฐ. และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขต 3 (สพท.เชียงราย เขต 3) ที่ดูแลโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุงฯ ตัวแทนองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน ผู้นำชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน ตัวแทนศิษย์เก่าของโรงเรียน และผู้นำศาสนาในพื้นที่ จำนวน 99 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสนทนา (Focus Group) และสัมภาษณ์แบบลึก (In-depth Interview) ปรึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวเขาอาจใช้ล่าม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการสื่อสารและรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

1. ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุงฯ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 โรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน และโรงเรียนบ้านผาศี จำนวน 3,321 คน (ไม่รวมเครือข่ายชุมชน) สำหรับตอบแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุงฯ

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มทดลอง คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุงฯ โดยสุ่มมาจากโรงเรียน 6 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 โรงเรียน และสุ่มมาจาก 2 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน จาก 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี (สพฐ.) จำนวน 54 คน
2. โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง (สพฐ.) จำนวน 47 คน
3. โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 (สพฐ.) จำนวน 40 คน
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 (ตชด.) จำนวน 37 คน

2.2 กลุ่มควบคุม คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ โดยสุ่มมาจาก โรงเรียน 6 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 โรงเรียน และสุ่มมาจากโรงเรียน 2 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน จาก 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านเขาแห้งพัฒนา (สพฐ.) จำนวน 28 คน
2. โรงเรียนบ้านผาศี (สพฐ.) จำนวน 43 คน
3. โรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน (สพฐ.) จำนวน 49 คน
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ (ตชด.) จำนวน 39 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1.1 ในการศึกษากลุ่มนักเรียน ได้แก่ เพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา ระดับผลการเรียน

1.2. ในการศึกษากลุ่มครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ตำแหน่ง เพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ระยะที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ได้แก่ กลุ่มครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สร้างขึ้น

สมมุติฐานการวิจัยในระยะที่ 2

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเมื่อคุณภาพนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการศึกษาช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาคอยดูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการให้ความร่วมมือกันเพื่อป้องกันปัญหาสังคมและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูงฯ

2. ทำให้ได้ข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วนำมาสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพและอาจจะสามารถนำไปปรับใช้ใน โรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

3. ได้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้จากการสร้างและพัฒนา โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชน ทำให้โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมของโรงเรียนและชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมกันจัดและดำเนินการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน หมายถึง วิธีการบริหารจัดการอย่างมีระบบเพื่อช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยนำคุณลักษณะด้านผลผลิตในการประเมินคุณภาพมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) ผนวกกับคุณลักษณะคนดีที่สมเด็จพระประสงค์ที่จะพัฒนา ประกอบด้วย

2.1 การเป็นบุคคลที่รู้จักตนเองในด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง พร้อมทั้งจะปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ

2.2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตรทุกวิชา

2.3 มีการพัฒนาด้านน้ำหนักร่างกายและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของ

เด็กไทย

- 2.4 มีความมั่นคงทางอารมณ์และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
- 2.5 ไม่เสเพลสิ่งเสเพลติด และไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสเพลติด
- 2.6 มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการศึกษา
- 2.7 มีความสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยทั้งปวง
- 2.8 มีความรักในท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมของชนเผ่าของตน
- 2.9 มีนิสัยไม่ประพฤติสอพลอ
- 2.10 มีนิสัยไม่พูดต่อเสียด
- 2.11 มีนิสัยซื่อสัตย์สุจริต
- 2.12 มีนิสัยรักความก้าวหน้าอย่างเหมาะสมกับฐานะ
- 2.13 มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาคุณภาพนักเรียนทั้ง 13 ประการข้างต้นแล้ว เห็นว่าสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 6 ประเด็น ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดในด้านคุณภาพนักเรียนไว้ 6 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย การรู้จักและพึ่งตนเอง การมีสุขภาพจิตและสุขนิสัยที่ดี การมีทักษะในการหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การรักและการเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ได้ การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคม การมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

3. การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง วิธีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งโรงเรียนมีการดำเนินการให้มีสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

3.1 โรงเรียนมีการดำเนินการติดตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความชัดเจนและปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

3.2 โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม เพื่อทบทวนการดำเนินการประกันคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.3 โรงเรียนมีการประเมินตนเอง รายงานผลการประเมิน และ นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4 โรงเรียนมีแผนการพัฒนาที่มุ่งให้ครูที่ปรึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และดำเนินการตามแผนพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3.5 โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานแก่ครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.6 โรงเรียนมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการติดต่อประสานสัมพันธ์ระหว่างครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.7 โรงเรียนมีการใช้เทคนิค เครื่องมือ เพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.8 โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เพื่อแก้ไขป้องกันและพัฒนา

3.9 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

3.10 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เพื่อประโยชน์ของนักเรียน

3.11 โรงเรียนมีการส่งต่อนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาของนักเรียน ยากต่อการช่วยเหลือ

3.12 โรงเรียนมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.13 โรงเรียนมีครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน

3.14 โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.15 โรงเรียนมีการวางแผนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นระบบ

ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณากระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 15 ประการ แล้วเห็นว่าสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 ประเด็น ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดในด้านกระบวนการฯ ไว้ 3 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย การวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง องค์ประกอบด้านบุคคล สื่อ และเครื่องมือที่เอื้อต่อการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบที่โรงเรียนมีอยู่ ได้แก่

4.1 โรงเรียนมีคณะกรรมการอำนวยการที่ให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการอำนวยการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2 โรงเรียนมีคณะกรรมการอำนวยการที่สามารถนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เพื่อทบทวนคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.3 โรงเรียนมีคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินการที่มีความเข้าใจในงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.4 โรงเรียนมีครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูที่ปรึกษา มีความรัก ความเอื้ออาทร และเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน

4.5 โรงเรียนมีเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับครูที่ปรึกษา ครูจิตวิทยาแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.6 โรงเรียนมีคณะกรรมการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคลและมีระบบการจัดเก็บข้อมูลเอกสารและเครื่องมือต่าง ๆ ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้

ด้านปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 6 ประเด็น เห็นว่าสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 ประเด็น ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดในด้านปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูมีทัศนคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียนมีสื่อที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามผังที่แสดงสายงานบริหารจัดการของบุคลากรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากการมีส่วนร่วมในการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในโครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วย

- 5.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
- 5.2 หัวหน้างานแนะแนว
- 5.3 ประธานผู้ปกครองเครือข่าย (4-5 คน)
- 5.4 ประธานนักเรียนเครือข่าย
- 5.5 ประธานสภานักเรียน
- 5.6 รักษาการรองผู้อำนวยการ หรือผู้ที่ผู้บริหารมอบหมาย
- 5.7 หัวหน้าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5.8 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา
- 5.9 ผู้นำชุมชน
- 5.10 หัวหน้าช่วงชั้นระดับ
- 5.11 ตัวแทนศิษย์เก่า
- 5.12 ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน
- 5.13 ฝ่ายการศึกษาของ อบต.

5.14 ผู้นำศาสนา

5.15 หัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าส่วนเอกชนที่เกี่ยวข้อง

5.16 ตัวแทนโครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

6. การสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพจริง มาเป็นฐานในการสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในโครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินวกรกับการใช้ข้อมูลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และคู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2544) และคณะผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดและพัฒนาศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่

7. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ ที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ซึ่งผ่านการอบรมจากชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ ที่มีประสิทธิภาพ นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้คุณภาพของนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่
โครงการพัฒนาออยตุงฯ หมายถึง เอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรมที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น
มี 3 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับสำหรับผู้บริหารและครู ฉบับสำหรับนักเรียนแกนนำ และ
ฉบับสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ซึ่งบรรจุเนื้อหาสาระและกิจกรรม
มุ่งพัฒนาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้เวลาในการฝึกอบรม 12 ชั่วโมง ส่งผลให้ผู้บริหาร
และครู นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองที่เข้ารับการฝึกอบรม
มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มขึ้น
ภายหลังการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 2

เอกสาร งานวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยและพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คณะผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ เป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากโครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่กำเนิดมาจากความจงรักภักดีของปวงประชาชนชาวไทยที่จะสนองพระราชปณิธานในองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า “ฉันจะปลูกป่าบนออยตุง” ซึ่งเป็นพระราชปรารถนาที่มาจากความรักแผ่นดินไทยและคนไทย โดยมีพระประสงค์ที่จะฟื้นฟูสภาพป่าที่สูญเสียไป จากที่เคยอุดมสมบูรณ์ด้วยน้ำและต้นไม้ กลายเป็นภูเขาหัวโล้นปราศจากต้นไม้ มีแต่วัชพืชและต้นน้ำที่เหือดแห้งไป เพราะความอดอยากของราษฎรชาวไทยภูเขาในพื้นที่ที่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพที่ไม่สมควรเพื่อความอยู่รอด เช่น การตัดโค่นต้นไม้ทำลายป่าแล้วเผาทิ้งเพื่อทำไร่เลื่อนลอย และปลูกพืชเสพติดก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแก่ประเทศชาติ พระราชกระแสนี้เป็นที่มา

แห่งโครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จากพระราชประสงค์ดังกล่าว พระองค์จึงทรงมีรับสั่งกับพลเอกจรรยา วงศ์สายันห์ เสนาธิการทหารบก พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบก เมื่อต้นปี พ.ศ. 2530 และความได้ทราบถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จึงได้สนองพระราชประสงค์ โดยวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการพัฒนาออยดุงฯ ขึ้นคณะหนึ่ง รับผิดชอบโครงการพัฒนาออยดุงฯ (กพต.) มีรูปแบบในการพัฒนาที่เรียกว่าโครงการแบบเบ็ดเสร็จ ผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) กองทัพบก เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 6 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ มอบให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทำหน้าที่ประสานงาน โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่โครงการ จำนวน 93,515 ไร่ หรือ 149.625 ตารางกิโลเมตร ที่ออยดุง ซึ่งอยู่บนเทือกเขานางนอนที่ทอดตัวไปตามแนวพรมแดนไทย-พม่า ในบริเวณพื้นที่ของอำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ชาวเขาเผ่าอาข่า จำนวน 17 หมู่บ้าน เผ่ามูเซอ จำนวน 8 หมู่บ้าน จีนยูนนาน ไทยใหญ่ และลื้อ จำนวน 1 หมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

1. เพื่อพัฒนาออยดุง จังหวัดเชียงราย ให้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรตามแผนพัฒนาที่สมบูรณ์ต่อเนื่องอย่างมีระบบ โดยความร่วมมือของหน่วยงานราชการและภาคเอกชน
2. เพื่อหารูปแบบการพัฒนาอย่างมีระบบ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต
3. เพื่อให้ออยดุงเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของภาคเหนือที่มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาโครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ แผนพัฒนาระยะที่ 1 (พ.ศ. 2531-2536) เป็นเวลา 6 ปี แห่งการพัฒนาในระยะแรก โดยกองทัพบกเป็นผู้ประสานงานของโครงการได้ประสบความสำเร็จอย่างมาก กล่าวได้ว่า พระบารมีคือหลักใหญ่ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สามารถกล่าวได้ว่า “พลิกฟ้า พลิกแผ่นดิน” ผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเรื่องถนน น้ำอุปโภค ไฟฟ้า สถานีอนามัย โรงเรียน การปลูกป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ปลูกป่าเศรษฐกิจ เพื่อกระจายรายได้ให้ประชากรในพื้นที่ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการปลูกป่ามากขึ้น ตลอดจนสร้างความสำเร็จแก่ประชากรในพื้นที่ ขณะเดียวกันได้ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานรู้จักราษฎรในพื้นที่เป็นอย่างดีด้วย

ในปี พ.ศ. 2536 กองทัพบกได้น้อมเกล้าฯ ถวายพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ทรงงานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระองค์ได้มอบให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์ฯ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้าร่วมดำเนินงานในพื้นที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงจึงได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนา ในแผนพัฒนาระยะที่ 2 (พ.ศ. 2537-2545) เวลา 9 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาต่อเนื่องจากโครงการระยะ 6 ปีแรก มุ่งเน้นการฟื้นฟูสภาพป่าธรรมชาติ ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีมูลนิธิชัยพัฒนาและมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงเป็นที่ปรึกษา พร้อมกับยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่ให้มีสุขภาพดี มีสิ่งแวดล้อมดีขึ้น มีรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น ขจัดปัญหายาเสพติด โสเภณี และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาดั้งเดิมและจากอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ พร้อมทั้งจัดตั้งถิ่นฐานถาวรที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ปัจจุบันโครงการพัฒนาออยตุงฯ อยู่ในแผนพัฒนาระยะที่ 3 (พ.ศ. 2546-2560) โดยมีจุดมุ่งหมายว่า เมื่อราษฎรในพื้นที่มีฐานะเพียงพอในระดับองค์กรหมู่บ้านที่ดูแลซึ่งกันและกัน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และขยายเครือข่ายในชุมชนให้เป็นไปตามกรอบกฎหมายไทย และให้ราษฎรมีรายได้ดี สามารถเสียภาษีให้รัฐบาลได้เหมือนกับราษฎรไทยทั่วไป

20 ปี จากที่ทรงรับสั่งโครงการพัฒนาคอยตุ้ง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แก้ไขปัญหาลำและสิ่งแวดลอม ปัญหาความยากจน ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาความเจ็บป่วย สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่รู้จักอนุรักษ์ฟื้นฟู ธรรมชาติ ด้วยการปลูกป่า พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนด้วยการสร้างอาชีพ ที่มั่นคงถาวรเพื่อให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ จนได้รับการยกย่องจากนานาประเทศ ว่าเป็น โครงการพัฒนาทางเลือกแบบยั่งยืนที่ประสบผลสำเร็จ โครงการหนึ่ง ของโลก เมืองศักราชรัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์และศึกษาการแก้ปัญหาตามพระราชดำริตลอดมา ก่อนสิ้นสุดโครงการ ในปี พ.ศ. 2560 โครงการพัฒนาคอยตุ้ง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีภาระอันยิ่งใหญ่ที่จะต้องทำให้โครงการนี้ดำเนินการต่อไป โดยผู้ที่สืบสาน พระราชปณิธานของพระองค์ท่านต้องเป็นคนไทยในพื้นที่ เป็นผู้ที่อยู่บนเทือกเขา นี้ เป็นผู้ดูแลรักษาพัฒนาพื้นที่ที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเริ่มต้นพัฒนา ให้กับบรรพบุรุษของพวกเขา ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ในปลายปี พ.ศ. 2546 โครงการพัฒนาคอยตุ้ง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ขอความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุ้ง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็น “ห้องทดลองปฏิบัติการ” ของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งหวังให้กระทรวงศึกษาธิการ พัฒนาโรงเรียนดังกล่าวให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สร้างเยาวชน รุ่นใหม่ให้มีคุณภาพ มีการศึกษาสูงขึ้น พึ่งตนเองได้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสืบสานพระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

การพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุ้ง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงมีลักษณะเฉพาะในการสร้างคนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล รู้จักเลือกทางเดินของชีวิต มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา โดยจัดเป็นโครงการพิเศษให้ทั้ง 8 โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุ้งฯ

เป็นพื้นที่ที่พัฒนาการศึกษาต้นแบบ โดยสนับสนุนทั้งงบประมาณและบุคลากร แต่การพัฒนาคนเป็นเรื่องที่ใช้เวลาและความมุ่งมั่น ซึ่งทุกฝ่ายที่ร่วมกันทำงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้บริหาร คณะครู นักเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหน่วยงานองค์กร เอกชนต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา ได้ร่วมแรงร่วมใจกันให้การพัฒนาคั้งนี้ ประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ ได้เริ่มโครงการพัฒนาการศึกษาดังกล่าว โดยใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือของทุกฝ่ายข้างต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญอนุมัติงบประมาณในปีงบประมาณ 2548-2550 เพื่อนำมาจัดทำโครงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน การพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาระบบบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากร ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา และปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังคงให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาคุณภาพที่ยั่งยืน เป็นการแสดงกตัญญูกตเวทิตาแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ปวงชนชาวไทยเคารพเทิดทูนอย่างสูงสุด

โรงเรียนในโครงการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละโรงเรียน มีดังนี้

1. โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี

โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านห้วยไร่สามัคคี ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เริ่มเปิดทำการสอน เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2507 โดยใช้ชื่อว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 61 จากการสนับสนุนของ นายจางยี่ แซ่จาง หัวหน้าชาวจีน ได้สร้างอาคารเรียน 1 หลัง มูลค่า 4,250 บาท

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต 5 ค่ายคารารัสมี จังหวัดเชียงใหม่ ให้ ส.ต.ต.พรชัย เหมือนวงศ์ธรรม ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ พลฯ ทรวง ชัยภิงค์ เป็นครูช่วยสอน ผู้อุปถัมภ์โรงเรียนประกอบด้วย นายชื้อลิ่ง แซ่ย่า นายเซนจาง แซ่ลี ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวจีนยูนนาน ไทยใหญ่ และชาวเขาเผ่าอาข่า ในปี พ.ศ. 2520 กรมตำรวจได้ออนโรงเรียนดังกล่าวให้สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2549 โรงเรียนได้รับงบประมาณให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนสำหรับส่วนมัธยม ณ พื้นที่แห่งใหม่

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ได้แก่ เรียนรู้แบบบูรณาการ ได้ตามมาตรฐานการศึกษา สนองพระราชปณิธานสมเด็จพระนางเจ้ารำลึกดวงใจร่วมกับชุมชนพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน

โรงเรียนได้กำหนดภารกิจที่สำคัญ ได้แก่ 1) ครูจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ครูจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี ในระดับชั้นปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) ครูจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสังเกต การฟัง สอบถาม และลงมือปฏิบัติ ครูจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน เขียน คิด คำนวณ และสื่อสารภาษาต่างประเทศ 4) ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้อ มีความคิดสร้างสรรค์ มั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเอง 5) โรงเรียนจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและมุ่งมั่นในการสืบสานงานพระราชดำริ 6) ชุมชนสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา

โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เริ่มเปิดสอนในปี พ.ศ. 2514 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการควบคุมของมูลนิธิธาลูแบบดิสต์ เดิมชื่อโรงเรียนบ้านโกเชนทร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา ในปี พ.ศ. 2527 ได้รับโอนโรงเรียนบ้านปากกล้วยเข้ามาเป็นสาขาด้วย และในปี พ.ศ. 2531 ได้เข้าโครงการโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ และโรงเรียนสาขาแยกออกเป็น โรงเรียนเอกเทศ ปัจจุบันเปิดทำการสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิสัยทัศน์โรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา คือ โรงเรียนมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ วิทยากรท้องถิ่น เทคโนโลยี มีความเป็นผู้นำและความเป็นธรรม

ได้เปิดทำการสอนมอนเตสเซอร์รี่ในระดับชั้นอนุบาลถึงช่วงชั้นที่ 1 โดยได้ครูพิเศษจากโครงการพัฒนาคอตุงฯ มาจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสเซอร์รี่ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีแนวคิดที่คำนึงถึงเด็กเป็นจุดหลักในการจัดการเรียนการสอน ให้เด็กเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ เน้นให้เด็กมุ่งมั่นตั้งใจเรียนรู้ด้วยตนเอง แก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง นำข้อผิดพลาดมาพิจารณาและวิเคราะห์เพื่อแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุด เป็นการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีอิสระ ได้ใช้ความรู้สึกในการซึมซับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เกิดความอยากรู้อยากเห็น และแสวงหาความรู้ มีวินัยในตนเอง เกิดการพัฒนาการทุก ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน

3. โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง

โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง เดิมชื่อโรงเรียนบ้านปากกล้วย ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2525 โดยหน่วยปรับปรุงดินน้ำที่ 31 กรมป่าไม้ บ้านอาข่าปากกล้วย หมู่ที่ 14 ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (บริเวณสวนดอกไม้แม่ฟ้าหลวงพระตำหนักคอตุงปัจจุบัน) ต่อมาหน่วยปรับปรุงดินน้ำที่ 31 ได้มอบให้หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขารับผิดชอบ ปี พ.ศ. 2526 หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาได้มอบให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย และประกาศให้เป็นโรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา สาขาปากกล้วย เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 ได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนเอกเทศ ชื่อว่าโรงเรียนบ้านปากกล้วย เมื่อหมู่บ้านอาข่าปากกล้วยย้ายหมู่บ้านมาตั้งใหม่ โรงเรียนจึงย้ายจากที่เดิมมาตั้งที่ หมู่บ้านมุเซอปากกล้วย วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้คัดเลือกให้เป็นโรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอ และปรับเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง” ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง คือ มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ มีสุขภาพแข็งแรง ภูมิใจในความเป็นไทยและท้องถิ่น ก้าวทันเทคโนโลยี มีความสามารถในด้านดนตรีและหัตถกรรมท้องถิ่น จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนองพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้า

ภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง ได้แก่ 1) ครูมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา 2) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย 3) ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน 4) ครูกำกับดูแลนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม เน้นความรับผิดชอบ ประหยัด ซื่อสัตย์ และเสียสละ 5) ครูจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความหวงแหนในแผ่นดินไทย 7) สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ ร่วมมือประสานกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4. โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน

โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีความเป็นมาจากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับแรมและทรงงานในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระหว่างวันที่ 5-7 มีนาคม พ.ศ. 2540 และได้ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพอนามัย โภชนาการ และการศึกษา สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2540 และที่ประชุมได้มีมติให้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตโครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อดำเนินการและต่อมากลางทางดังกล่าวก็ได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ พ.ศ. 2541-2545 เป็นที่เรียบร้อย ซึ่งแผนดังกล่าวนี้มีหลักการสำคัญคือ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา

เน้นให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่การทำงาน ได้มีการทดลองรูปแบบตามหลักการดังกล่าว โดยดำเนินการนำร่องการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่เอื้อต่อการพัฒนาร่วมกัน พร้อมกับขอใช้ชื่ออันเป็นสิริมงคลและเป็นศูนย์รวมใจในการพัฒนางานร่วมกันว่า “โครงการสนองกระแสพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์การเรียนรู้บ้านป่าซางนาเงิน” ต่อมาวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2543 คณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้พิจารณาเห็นว่าเพื่อเป็นการสนองนโยบายการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และเพื่อเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษา ไปยังที่ห่างไกลและกันดาร ได้มีมติอนุมัติให้โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง สาขา ศูนย์การเรียนรู้บ้านป่าซางนาเงิน ให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ชื่อว่า “โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน” สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน คือ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้เรียน พร้อมทั้งจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับหลักสูตร เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรม เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจที่สำคัญของโรงเรียน ได้แก่ 1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 2) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 4) พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในเพื่อรองรับการประเมินจากบุคคลภายนอก 5) พัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา 6) จัดหาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

5. โรงเรียนบ้านผาศี

โรงเรียนบ้านผาศี ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เดิมเป็นสาขาของโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 ซึ่งรับโอนมาจากกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อ พ.ศ. 2527 โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 สาขาผาศี” มีพื้นที่ทั้งหมด 7 ไร่ 2 งาน 73 ตารางวา

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านผาศี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดการศึกษาให้กับ 2 หมู่บ้าน คือ บ้านอาข่าผาศี หมู่ที่ 10 ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และบ้านมุเซอผาศี หมู่ที่ 11 ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และยังมีนักเรียนจากหมู่บ้านบาละข่า ประเทศพม่า เข้ามาเรียนในโรงเรียนด้วย

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านผาศี คือ จัดการเรียนรู้หลักสูตรบูรณาการให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร นักเรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี มีคุณธรรมจริยธรรม รักท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาบุคลากรสู่มาตรฐานวิชาชีพ

โรงเรียนบ้านผาศีจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี ในระดับชั้นอนุบาล การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นการใช้ประสาทสัมผัสของเด็กเล็ก เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กเกิดสมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญา ตามแนวคิดที่ว่า “มือทั้งสองข้างเป็นหนทางแห่งการพัฒนสติปัญญา” ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี แบ่งตามวัสดุอุปกรณ์ได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี ทำให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีสมาธิ รู้จักควบคุมตนเอง

6. โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5

โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 เดิมชื่อโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บำรุงที่ 45 ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านผาหมี ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2506 ทำการสอนโดยตำรวจตระเวนชายแดน โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ จำนวน

20,000 บาท เพื่อสร้างอาคารเรียนและบ้านพักครู ต่อมาได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งที่ หมู่บ้านผาหมี เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2506 ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 คือ จัดการศึกษาอย่างทั่วถึง พัฒนาทักษะภาษาไทย อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมพร้อมคุณธรรมนำชุมชนมีส่วนร่วม

ภารกิจด้านวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ การสอนแบบคละชั้น การสอนแบบมอนเตสซอรี สอนแบบบูรณาการ ปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นคอยตุง ส่งเสริมผู้เรียนให้มีสุขภาพสมบูรณ์

7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8

เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2530 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงรายได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนเขตภูเขาในหมู่บ้านจะลอ และเริ่มทำการสอนเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 ต่อมาเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน มีคำสั่งให้กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 3 ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นที่หมู่บ้านจะลอ หมู่ที่ 10 ตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตโครงการพัฒนาคอยตุงฯ เพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โดยกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 ต่อมาในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดป้ายอาคารเรียนและพระราชทานนามว่า “โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8”

ปัจจุบันโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมีพื้นที่ 10 ไร่ 2 งาน 50 ตารางวา

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 คือ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีระเบียบวินัย ห่างไกลยาเสพติด อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

พันธกิจและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ได้แก่ 1) จัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) พัฒนาบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ให้มีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 3) เน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4) ใช้แหล่งความรู้ ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน 5) เด็กนักเรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข

กิจกรรมที่สำคัญของโรงเรียน ได้แก่ 1) การให้บริการการดูแลอนามัย แม่และเด็กขั้นพื้นฐาน 2) รณรงค์ให้ประชาชนร่วมดูแลแม่และเด็ก ทั้งในครอบครัว ของตนเองและชุมชน 3) สนับสนุนอาหารเสริมและยาที่จำเป็นแก่แม่และเด็ก 4) ศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการในการให้บริการที่เหมาะสมต่อชนบทรอบนิคมประเพณี ของกลุ่มชนในพื้นที่

8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่บ้านสามคึกเก่า หมู่ที่ 11 ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ทั้งหมด 5 ไร่ 3 งาน 95 ตารางวา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ ได้ก่อสร้างโดยตระกูลศรีสมวงศ์ ได้ทุนเกล้าฯ ถวายเงิน โดยเสด็จพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นเงินจำนวน 30,000 บาท พระองค์ได้พระราชทานเงินจำนวนนี้ให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต 5 นำมาก่อสร้างโรงเรียน ก่อสร้างเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2509 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2510 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดป้ายโรงเรียนพร้อมด้วยท่านผู้หญิงเบตต์ดูเมนพระสหาย และได้ทรงพระราชทานนามโรงเรียนว่า “โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์” ปัจจุบันทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทางโรงเรียนมีโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรทำการสอนระหว่างโรงเรียนในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาอดยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 8 โรงเรียน โดยจะส่งครูไปช่วยทำการสอน ระเบียบวินัยลูกเสือ เนตรนารี และโครงการพระราชดำริ

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารมีโภชนาการดี สุขภาพแข็งแรง มีความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี และเมตตาผู้อื่น มีความรู้และทักษะ ทักษะทางวิชาการและการอาชีพ ที่เป็นรากฐานของการพึ่งตนเองและพัฒนาท้องถิ่น ได้นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้นตาม ศักยภาพของตนเอง เป็นคนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษา ที่สำคัญที่สุดคือ จัดการศึกษาและทำงานสนองโครงการพระราชดำริฯ 8 โครงการ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการเด่นของโรงเรียน ได้แก่ การดำเนินการโครงการตาม พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโครงการอันสูงสุด ที่คณะครูต้องปฏิบัติจนสุดความสามารถใน 8 โครงการ คือ 1) โครงการเกษตร เพื่ออาหารกลางวัน 2) โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน 3) โครงการส่งเสริม โภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร 4) โครงการส่งเสริมคุณภาพ การศึกษา 5) โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์กันดาร 6) โครงการฝึกอาชีพ 7) โครงการส่งเสริมสหกรณ์ และ 8) โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2547 : 4) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน

ทุกคนต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส ต้องการเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือ และ 2) ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง และชุมชน

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ 1) เพื่อให้โรงเรียน มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้ 2) เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้นหรือ ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไข ปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดี กับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

2. ครูได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3. ผู้บริหารได้รู้จักสภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบ ภายใต้การมีส่วนร่วม

4. โรงเรียนมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาสังคม แห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

5. ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เข้าใจ ถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

6. เขตพื้นที่การศึกษาได้พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน พัฒนา องค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศ ติดตามผล ประเมินผล และการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับ บุคคลและระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป

7. ประชาชนได้นักเรียนที่มีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข มีการ เชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่าย ของหน่วยงานต่าง ๆ ประชาชนมีคุณภาพ เป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึง ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนา นักเรียนในทุกด้าน

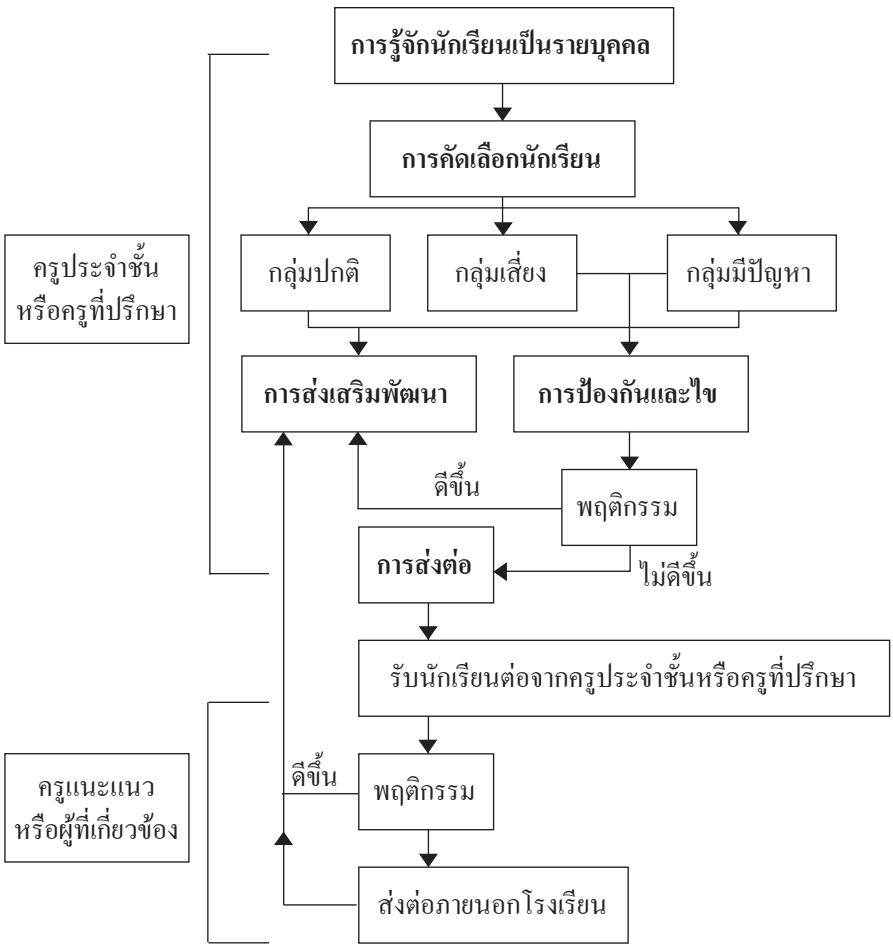
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกัน อย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็น ความรับผิดชอบของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีภาระงาน หรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครองและบุคลากรอื่น ๆ ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2547 : 36)

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
แหล่งที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2547 : 36)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน 5 กิจกรรม คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไข และการส่งต่อ ซึ่งแต่ละภารกิจมีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำมากล่าวถึงแต่ละภารกิจพอสังเขป ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่ใช่ใช้ความรู้สึกหรือคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาควรมี ได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ เช่น ระเบียบสะสม แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบประเมิน แฟ้มสะสมผลงาน การไปเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกการสังเกต เป็นต้น

ภารกิจที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนทำขึ้น การคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ หมายถึงนักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเอง

หรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ 2) กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ และ 3) กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาชัดเจน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเอง หรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ ผลจากการคัดกรองทางโรงเรียนจะต้องเก็บไว้เป็นความลับ จากการคัดกรองจะพบเด็กที่มีความต้องการพิเศษแทรกอยู่ในเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กอัจฉริยะ ซึ่งโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กเหล่านี้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใด จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

ภารกิจที่ 3 การส่งเสริมพัฒนา

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

วิธีการส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโครงการพิเศษอื่น ๆ

ภารกิจที่ 4 การป้องกันและแก้ไข

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาควรรักษาความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ให้กับนักเรียนมีหลายวิธี เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาลักษณะของการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้กิจกรรมชมรมเสริม การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง เป็นต้น

ภารกิจที่ 5 การส่งต่อ

ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาหรือได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน หมายถึง การส่งต่อนักเรียนไปยังครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนที่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และการส่งต่อภายนอก หมายถึง การส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องนอกโรงเรียน ได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียนกรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) ได้กำหนดมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับร่าง เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้ประเมินตนเองเพื่อการพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำไปใช้เพื่อตรวจสอบดูว่าโรงเรียนดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ประเมินสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรองผลการดำเนินงานของโรงเรียนตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับร่าง เพื่อการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย รวม 3 มาตรฐาน จำนวน 14 ตัวชี้วัด ดังนี้

ด้านคุณภาพนักเรียน

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวชี้วัดที่ 1 การรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้

ตัวชี้วัดที่ 2 การมีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

ตัวชี้วัดที่ 3 การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
สุจริต

ตัวชี้วัดที่ 4 การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัดที่ 5 การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษัยที่ดี

ตัวชี้วัดที่ 6 การรู้จักตนเองและพึงตนเองได้

ด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 การวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนมีบุคลากร สื่อ และเครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 5 โรงเรียนมีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การศึกษาของสารีย์ นาคะ (2548) ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 322 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นได้ดำเนินงานตามภารกิจ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการปฏิบัติ ร้อยละ 26.01-71.96 ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ สังเกตพฤติกรรมนักเรียนพร้อมทั้งบันทึกพฤติกรรมด้านยาเสพติด และประเด็นที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ประเด็นสุขภาพกาย สุขภาพจิต และพฤติกรรมด้านการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการปฏิบัติ ร้อยละ 13.18-58.11 ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดเกณฑ์เพื่อคัดกรองนักเรียนและใช้แบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียน และประเด็นที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ โรงเรียนไม่มีเกณฑ์การคัดกรอง 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา มีการปฏิบัติ ร้อยละ 3.08-70.95 ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ จัดประชุมผู้ปกครองเดือนละครั้ง และประเด็นที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ

จัดประชุมผู้ปกครองภาคเรียนละครั้ง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไข มีการปฏิบัติ ร้อยละ 8.78-73.65 ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน และประเด็นที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรม สอนซ่อมเสริมที่จัดในชั่วโมงเรียน โดยสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนเร็วและเรียนช้า และ 5) ด้านการส่งต่อ มีการปฏิบัติ ร้อยละ 7.43-54.25 ประเด็นที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ส่งต่อนักเรียนไปยังฝ่ายแนะแนว และประเด็นที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ โรงเรียนไม่ได้ ดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่ควรได้รับการพิจารณาส่งต่อ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พบปัญหา การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงสุด ได้แก่ ครูไม่มีเวลา ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนไม่ชัดเจน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องในการจัด กิจกรรม และขาดความต่อเนื่องในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียน

งานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน คือ การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ของ รังสิต วิเชียรวัฒนา (2547) ศึกษากลุ่มตัวอย่าง เป็นคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน 16 โรงเรียน จำนวน 899 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ประเด็น ที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การพิจารณา สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียน เพื่อประกอบ การคัดกรองนักเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และ ร่วมมือกันดูแลนักเรียนทุกภาคเรียน สำหรับสภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและ การแก้ไข ส่วนใหญ่มีสภาพในการดำเนินงานการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนและ เวลาในการจัดกิจกรรมการส่งต่อนักเรียนไม่เพียงพอ ดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้าน การส่งต่อ ส่วนใหญ่มีสภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลางพอ ๆ กัน ประเด็นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การกำหนดแนวปฏิบัติและวิธีการส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงไว้ชัดเจน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงสุด ได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ปัญหาการจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลของสถานศึกษา และปัญหาการสนับสนุนงบประมาณ

นอกจากงานวิจัยที่ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยทั่วไปแล้ว ยังมีงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์มุ่งทำการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ซึ่ง ลมัยพร แผล่งหล้า (2551) ได้ทำการวิจัยเพื่อประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดหนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการนี้ ได้แก่ นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดหนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้สูตรของ Yamane ในการคำนวณ (Yamane, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน จำนวน 282 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 282 คน โดยทำการประเมินส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ 1) ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ (context) 2) กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ (process) และ 3) ผลผลิตของโครงการ (outcome) ได้แก่ ผลทางตรงที่เกิดจากการดำเนินโครงการ สรุปผลการประเมิน ได้ดังนี้ 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 622 ฉบับ เป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ครูมีประสบการณ์ในการเป็นครูประจำชั้น 21 ปีขึ้นไป นักเรียนส่วนใหญ่เรียนอยู่ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) และผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี 2) การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดหนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีผลสรุป ดังนี้ 2.1) การประเมินด้านปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสมและด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และด้านความพร้อมและทรัพยากรในการดำเนินการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.2) การประเมินกระบวนการปฏิบัติงานตามโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านช่วงเวลาการดำเนินการของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.3) การประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนไม่เสเพลสิ่งเสพติดรวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนเคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ และผู้ใหญ่ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดหนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ได้ดังนี้ 3.1) การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ และด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความพร้อมและทรัพยากรมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.2) การประเมินกระบวนการปฏิบัติงานตามโครงการ พบว่า ผู้บริหารและครู มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านช่วงเวลาการดำเนินการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.3) การประเมินผลผลิต

ของโครงการ พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครู มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนไม่เสพสิ่งเสพติดรวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีความรู้ความสามารถ ความสนใจ จุดเด่น จุดด้อย พร้อมทั้งจะปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4) การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดหนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของนักเรียน ดังนี้ 4.1) การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความพร้อมและทรัพยากร มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.2) การประเมินกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านช่วงเวลาการดำเนินการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.3) การประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองและผู้อื่นจากอันตรายต่าง ๆ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตรทุกรายวิชา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 5) การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดหนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง

พบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนไม่เสพสิ่งเสพติดรวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สำหรับ โชนันต์ มารุตวงศ์ (2546) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง หัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 22 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 330 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในขั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน ขั้นการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน ขึ้นกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) สภาพปัญหาที่พบในขั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน ขั้นการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน ขึ้นกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินงาน การเยี่ยมบ้านนักเรียน การนิเทศและการติดตามผล

นอกจากนี้งานวิจัยของ อรรถ บุญรุ่ง (2548) เรื่อง การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมตามโครงการสานสายใยครูและศิษย์ ปีการศึกษา 2546 โดยศึกษาโรงเรียน 3 โรงเรียน ด้วยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า 1) แผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผนการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน การปรับปรุงการดำเนินการให้ได้มาตรฐาน 2) องค์ประกอบแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง

และชุมชน ควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของทั้ง 3 โรงเรียน โดยแยกออกเป็นด้านการประสานงาน ด้านครูอาจารย์ ด้านนักเรียน ด้านผู้ปกครอง และด้านทั่วไป

สำหรับ ผลา คนคล่อง (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ตัวแทนผู้ปกครอง และสภานักเรียนของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ จำนวน 96 คน ทำการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ทำการศึกษา 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 นำปัญหาที่อยู่ในระดับสูงสุด 3 อันดับแรกนำไปสร้างแบบสอบถามเพื่อขอข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งในการจัดกลุ่มสนทนา (FGD) จำนวน 7 คน มาสังเคราะห์เป็นการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) เมื่อพิจารณาโดยรวมมีปัญหาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียนเป็นปัญหาอันดับสูงสุด และปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการส่งต่อ ส่วนอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียนเป็นปัญหาระดับมาก 2) การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ มีดังนี้ (1) รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) คัดกรองนักเรียน (3) ส่งเสริมนักเรียน (4) ป้องกันและแก้ไขปัญหา (5) ส่งต่อ (6) รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในต่างประเทศพบว่า มีงานวิจัยในลักษณะประเมินโครงการและการศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ขอแนะนำโดยสังเขป ดังนี้

เฟิร์ตแมน ทาราเสววิก และเฮเพลอร์ (Fertman, Tarasevich and Hepler, 2003 อ้างจาก เมธินินทร์ ภิญโญชน, 2551) ได้ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์ย้อนรอย (Retrospective Analysis) ข้อมูลผลลัพธ์ของโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติและการวิจัย เฟิร์ตแมนและคณะอธิบายว่า โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นโปรแกรมพื้นฐานสำหรับโรงเรียนในรัฐเพนซิลเวเนียและในทุกรัฐของประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านพฤติกรรม การดูแลสุขภาพ และช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถอธิบายและเชื่อมโยงนักเรียนกับการให้บริการดูแลพฤติกรรมด้านสุขภาพต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ความสนใจในอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาทางสังคม อารมณ์ หรือสุขภาพจิต โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโปรแกรมหนึ่งที่เฟิร์ตแมนและคณะกล่าวถึง คือ โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบของมาโซนิค (Masonic Model Student Assistance Program) เริ่มต้นในรัฐเพนซิลเวเนีย เมื่อปี ค.ศ. 1984 โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบของมาโซนิค (Masonic Model Student Assistance Program) ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การเข้าชั้นเรียน สุขภาพ และพฤติกรรม เป็นต้น ทีมคณะทำงานหลักของโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบของมาโซนิค (Masonic Model Student Assistance Program) ต้องผ่านการฝึกอบรมโดยเฉพาะในเรื่องการจัดการกับการใช้สารเสพติดและการติดสารเสพติด การซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย และการกระทำรุนแรงในโรงเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ เฟิร์ตแมนและคณะได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือในการเผยแพร่งานวิจัยจาก U.S Department of Health and Human Services เขาและคณะได้สรุปผลการวิจัยโดยสังเขป ไว้ดังนี้ 1) 1 ใน 4 ของเยาวชนอเมริกัน มีลักษณะเปราะบางในระดับมากที่สุด และอีก 1 ใน 4 มีลักษณะเปราะบางต่อผลที่ตามมาทางลบในการเข้าไปข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคมและทางสุขภาพที่หลากหลาย ครอบครัวและเยาวชนมีปัญหาความยากจน ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามลำพัง เยาวชนมีความต้องการที่จะใช้บริการช่วยเหลือเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ 2) โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งที่จะจัดการกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสังคมและพฤติกรรมด้านสุขภาพที่มีความเสี่ยงสูง โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถเชื่อมโยงเด็กและครอบครัวกับระบบการดูแลพฤติกรรมด้านสุขภาพ และจัดเตรียมกลไกสำหรับโรงเรียน ชุมชน ครอบครัว และเยาวชนที่จะทำงานร่วมกันเพื่อกำจัดอุปสรรคที่มีต่อการเรียนรู้ และทำให้นักเรียน 9 ใน 10 คน ที่ถูกส่งต่อ ได้รับการดูแลจากโปรแกรมและการให้บริการของทางโรงเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ที่ได้รับการแนะนำได้มากที่สุดและทำได้อย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนั้นเฟิร์ตแมนและคณะยังได้ข้อสรุปที่พบจากงานวิจัยนี้ว่า โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีผลดีต่อนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ

1. โดยภาพรวมซึ่งปรากฏในรายงานระดับชาติ พบว่า สัดส่วนของนักเรียนที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือโดยผ่านโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีมากกว่าจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการการดูแลช่วยเหลือเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือผ่านโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. พบว่า นักเรียนที่ถูกส่งต่อไปยังโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีพฤติกรรมการเข้าชั้นเรียนดีขึ้น มีการพัฒนาด้านการเรียนดีขึ้นและเรียนจบตามหลักสูตรและปัญหาทางวินัยลดลงหลังจากได้รับส่งต่อและการช่วยเหลือโดยโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากนักเรียน 2 ใน 3 คน มีพฤติกรรมการเข้าชั้นเรียนดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักเรียนประมาณ 7 ใน 10 คน ที่ถูกส่งต่อ มีการพัฒนาด้านการเรียนดีขึ้นและเรียนจบตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียน 2 ใน 3 คน ที่ถูกส่งต่อ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก และลดปัญหาการถูกสั่งพักการเรียน

3. พบความสัมพันธ์ในระดับสูง ระหว่างการใช้สารเสพติดของนักเรียนลดลง กับการศึกษาที่มีทีมคณะทำงาน โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

4. นักเรียนจำนวนมากที่เชื่อมโยงกับบริการต่าง ๆ ในชุมชนโดยผ่าน ทีมคณะทำงาน โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อรับการประเมิน สามารถเข้าถึง บริการบางบริการได้ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ครบทุกบริการที่แนะนำไป

จากงานวิจัยของ เฟิร์ตแมน ทาราเสวิก และเฮเพลอร์ สรุปได้ว่าโปรแกรม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งผลดีต่อความสำเร็จในด้านการเรียนของนักเรียนอย่างมาก ตลอดจนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเข้าถึงและมีความสัมพันธ์อันดีต่อ หน่วยบริการต่าง ๆ ที่ช่วยดูแลพฤติกรรมด้านสุขภาพของนักเรียน

ในปี ค.ศ. 1993 พอลลาร์ด และฮูล (Pollard & Houle, 1993) ออกจาก เมรินินท์ ภูมิภาค (Merrimack, 2551) แห่งสถาบันปฏิบัติการในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ เพื่อการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Southwest Regional Laboratory for Educational Research and Development) ได้รับทุนจาก California Department of Alcohol and Drug Program ให้ทำงานวิจัยประเมินผลโครงการ เรื่อง การประเมิน โครงการสาธิตโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการ สาธิตโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบแคลิฟอร์เนียโมเดล ที่นำลงไปปฏิบัติ ในโรงเรียนของรัฐแคลิฟอร์เนีย 5 เขตพื้นที่ คือ คลอวิส (Clovis) มาริโปสา (Mariposa County) เมนโดซิโน (Mendocino County) ปาจาโร วัลเลย์ (Pajaro Valley) และ แซน ดีกิวอิต (San Deguito) ระหว่างเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1989 ถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1992

ผลจากการวิจัยโดยสรุป พบว่า ทุกเขตพื้นที่ที่ได้นำโครงการสาธิตโปรแกรม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบแคลิฟอร์เนียโมเดลลงไปปฏิบัติใน โรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 7.53, p < .001$) ขณะที่ในพื้นที่ เขตเมนโดซิโน (Mendocino County) การจัดโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นที่พอใจแก่นักเรียนในระดับสูงสุด แต่ในเขตแซน ดีกิวอิต (San Deguito) การจัดโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นที่พอใจแก่นักเรียนในระดับต่ำสุด อย่างไรก็ตามโดยภาพรวม การจัดโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่

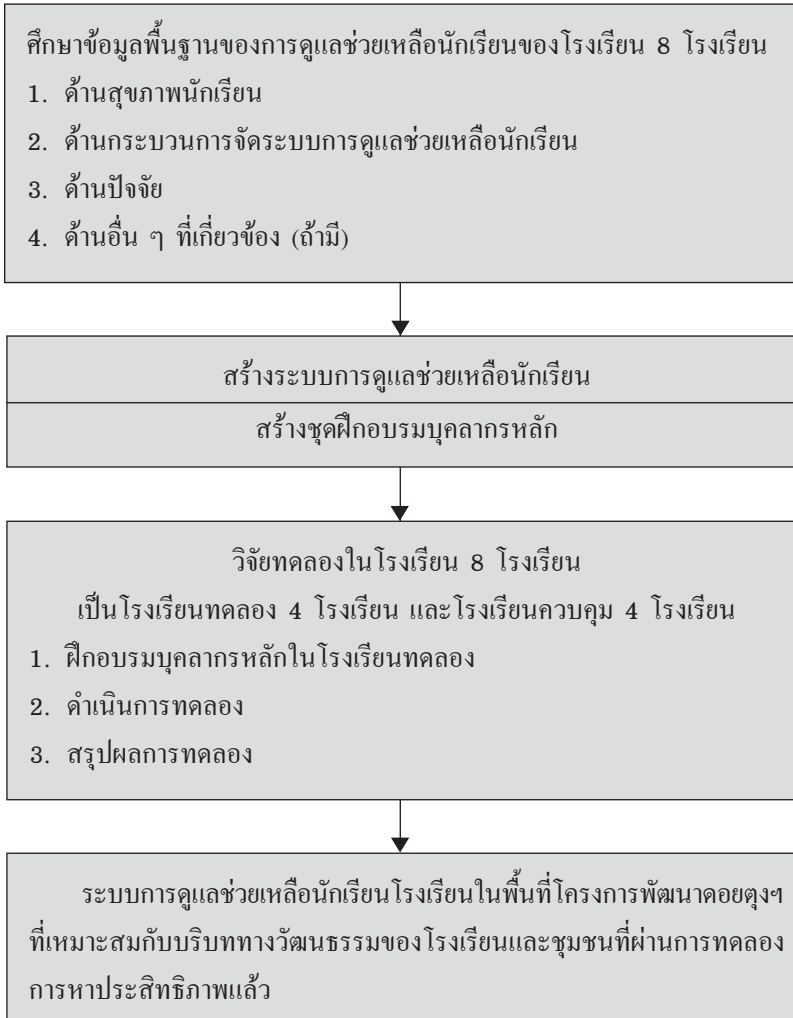
เข้าร่วมโครงการสาธิตทุกพื้นที่ที่ประสบผลดีมากเมื่อเทียบกับโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการสาธิตการจัดโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสาธิตทุกพื้นที่ที่สามารถให้บริการต่างๆแก่นักเรียนมากกว่าในปีการศึกษา ก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมโครงการ และให้บริการต่าง ๆ มากขึ้นแก่นักเรียนที่มีปัญหารุนแรง ตลอดจนแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสาธิตสามารถลดปริมาณนักเรียนที่ใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติดและมีคะแนนด้านการทำหน้าที่ทางจิตใจและสังคม จากแบบวัดของ ปีแอร์และแฮร์ริสสูงขึ้น กล่าวโดยสรุป ผลของการที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการสาธิตโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทราบจากรายงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสุขและพอใจในบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ ยิ่งกว่านั้นยังพบว่า โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถจัดการกับปัญหาที่มีความหลากหลายได้เป็นอย่างดี

สกอตต์ เซอเฟส ฟไรด์ลี และบาโลว์ (Scott, Surface, Friedli and Barlow, 1999 อ้างจาก เมธินีทร์ ภิณญชน, 2551) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของรัฐเนแบรสกา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่า โรงเรียนที่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการลดการใช้แอลกอฮอล์ และเพิ่มระดับผลการเรียนให้แก่เด็กมากกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนหรือไม่ ในปี ค.ศ. 1992 สกอตต์และคณะ ได้ทำการสำรวจนักเรียนเกรด 7-12 จำนวน 3,454 คน ในโรงเรียน จำนวน 83 โรงเรียน ในรัฐเนบราสกา ด้วยแบบสำรวจที่ชื่อว่า “Toward A Drug Free Nebraska (TDFN) ต่อมาทำการสำรวจครั้งที่ 2 ใช้แบบสำรวจที่ชื่อว่า “TDFN Team Activity Report” รวบรวมข้อมูลจากทีมคณะทำงานโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากโรงเรียนที่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน จำนวน 34 โรงเรียน และรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่ไม่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 49 โรงเรียน การตอบแบบสำรวจในเรื่องการใช้แอลกอฮอล์และความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน เชื่อมโยงกับการมีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการชี้รหัสประจำตัว ของนักเรียนที่โรงเรียนออกให้กับทั้ง 2 แบบสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจากโรงเรียนที่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนรายงานว่า การใช้แอลกอฮอล์ลดลงภายใน 30 วันที่ผ่านมา ซึ่งแตกต่างกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนก็แตกต่างกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 สกอตต์และคณะจึงสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Post Hoc Analysis สรุปว่า การใช้แอลกอฮอล์ลดลง และการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดขึ้นในโรงเรียนที่มีโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะให้ทำการศึกษาวิจัยต่อไปอีก เพื่อยืนยันประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดให้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีต่อเยาวชน การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหา และส่งเสริมคุณภาพของเยาวชนได้อย่างดี ดังที่ปรากฏผลให้เห็นในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้ได้ผลดีต้องคำนึงถึงสภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดและดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนแต่ละโรงควรมีการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานของโรงเรียน ศึกษาจุดเด่น จุดด้อยในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีผลต่อการช่วยเหลือนักเรียน แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาทำแผนการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสนับสนุนให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวเขาชนเผ่าต่าง ๆ น่าจะมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีลักษณะเหมาะสมกับพื้นที่และมีความเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย คณะผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้วยการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของโรงเรียน ทั้ง 8 โรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานตามสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ผ่านการสังเคราะห์แล้วมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสร้างชุดฝึกอบรบบุคลากรหลัก ต่อมาจึงนำชุดฝึกอบรบบุคลากรหลัก มาจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรในโรงเรียนที่ทำการทดลอง 4 โรงเรียน และให้ลงมือปฏิบัติแล้วประเมินผลการทดลองเพื่อสรุปประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สร้างขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งกิจกรรมการวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นระยะของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และระยะที่ 2 เป็นระยะของการสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีประสิทธิภาพ

ในแต่ละระยะมีวิธีดำเนินการวิจัยแตกต่างกันไป ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1

ในระยะที่ 1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

1. การเก็บข้อมูล

1.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง มี 2 กลุ่มใหญ่ ตามสถิติปี 2550 ได้แก่ กลุ่มนักเรียนและกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง) ทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวม 3,321 คน (ไม่รวมเครือข่ายชุมชน)

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1.2.1 กลุ่มนักเรียน คือ นักเรียนของโรงเรียน ทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามสถิติปี 2550 จำนวน 1,567 คน และจากการใช้ตารางสำเร็จรูป กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (สุวิมล ติรกันันท์, 2550) ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 369 คน

1.1.2.2 กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน (ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง) ทุกโรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศึกษาทั้งกลุ่มประชากรของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 148 คน และผู้ปกครองของนักเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลือกเฉพาะผู้ปกครองที่สมัครใจในการให้ความร่วมมือในครั้งนี้ จำนวน 204 คน รวมกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 352 คน

สรุปว่า ได้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีจำนวนรวม 721 คน ปรากฏรายละเอียดตามตารางแสดงข้างล่างนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียน (ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง)

โรงเรียน	บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียน					นักเรียน	รวม
	ผู้บริหาร	ครู	คณะกรรมการสถานศึกษา	ผู้ปกครอง	รวม		
1. บ้านห้วยไร่สามัคคี	2	22	10	40	74	111	185
2. บ้านเขาแห่งพัฒนา	1	9	5	29	44	29	72
3. อนุบาลแม่ฟ้าหลวง	1	15	14	35	65	70	135
4. บ้านป่าซางนาเงิน	1	12	8	30	51	49	99
5. บ้านผาฮี้	1	4	8	16	29	29	60
6. เจ้าพ่อหลวง อุปถัมภ์ 5	1	5	7	20	33	27	60
7. ตชด.สังวาลย์วิท 8	1	8	3	19	31	25	56
8. ตชด.ศรีสมวงศ์	1	5	4	15	25	29	54
รวม	9	80	59	204	352	369	721

1.1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1.1 ในการศึกษาในกลุ่มนักเรียน ได้แก่ เพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา ระดับผลการเรียน

1.2 ในการศึกษาในกลุ่มผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ตำแหน่ง เพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 99 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1.2.1 จัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) โดยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนักเรียนจำนวน 89 คน แยกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 9 คน
(โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ผู้บริหาร 2 คน)
- กลุ่มครู โรงเรียนละ 2 คน รวม 16 คน
- กลุ่มคณะกรรมการ โรงเรียนละ 2 คน รวม 16 คน
สถานศึกษา
- กลุ่มผู้ปกครอง โรงเรียนละ 3 คน รวม 24 คน
- กลุ่มนักเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 24 คน

1.2.2 จัดสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

- ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ ของ สพฐ. และผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ที่ดูแลโครงการในระดับพื้นที่

- ตัวแทนองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน
- ผู้นำชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน
- ตัวแทนศิษย์เก่าของโรงเรียน
- ผู้นำศาสนาในพื้นที่
- นักวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงานกับชนเผ่า

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน มีจำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับสำหรับนักเรียนและฉบับสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในแบบสอบถามแต่ละฉบับประกอบด้วย 2 ตอน คือ

สำหรับนักเรียนใช้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับสำหรับนักเรียน จำนวน 56 ข้อ

สำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองใช้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 122 ข้อ

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้วัดประสิทธิภาพการฝึกอบรม ได้แก่ แบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับกลุ่มผู้บริหารและครู จำนวน 15 ข้อ ฉบับสำหรับกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ และฉบับสำหรับกลุ่มนักเรียน จำนวน 12 ข้อ

2.1.3 เครื่องมือที่ใช้วัดประสิทธิภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คณะผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น คือ แบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 นำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป สำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 17 ข้อ ให้นักวิชาการ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ตรวจสอบ ทุกคนมีความเห็น สอดคล้องกันทุกข้อ

2.2.2 นำแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฉบับสำหรับ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 122 ข้อ ไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่ามีความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อ

2.2.3 นำแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับสำหรับ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จากข้อ 2.2.2 ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

2.2.4 นำแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฉบับสำหรับ นักเรียน จำนวน 56 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ปรากฏว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อ

2.2.5 นำแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฉบับสำหรับ นักเรียนในข้อ 2.2.4 ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด ทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

2.2.6 นำแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับกลุ่มผู้บริหารและครู จำนวน 15 ข้อ ฉบับสำหรับ คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ และฉบับสำหรับกลุ่มนักเรียน จำนวน 12 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อ และนำไป หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.61, 0.82 และ 0.74 ตามลำดับ

2.2.7 นำแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

2.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีดังนี้

2.3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย แล้วเตรียมกรอบการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา ให้การสนทนาครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านปัจจัยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย แล้วเตรียมคำถามหลักในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา ให้ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านปัจจัยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 หัวหน้าโครงการวิจัยมีหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ขออนุญาตให้รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภินฉุชน และรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี บุญญวงษ์ ไปเก็บข้อมูลการวิจัย และมีหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบางกะปิ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ขออนุญาตให้อาจารย์โสภณ ทองพัฒน์ เป็นผู้วิจัย เดินทางไปเก็บข้อมูลการวิจัย และดำเนินการโครงการวิจัยที่จังหวัดเชียงราย

3.2 หัวหน้าโครงการวิจัยทำหน้าที่ขอให้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชิงรยะ เขต 3 หัวหน้าสถานศึกษา ผู้บริหารโครงการ พัฒนาดอยตุง และผู้บริหารสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บข้อมูลในระยะแรกของการวิจัย มุ่งศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลพื้นฐานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานตามสภาพความเป็นจริง จำนวน 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านคุณภาพนักเรียน

ด้านคุณภาพนักเรียนจะครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) การรู้จักตนเองและการพึ่งตนเอง 2) การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี 3) การมีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ 4) การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ 5) การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคม และ 6) การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

2) ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) การวางระบบการบริหารงาน 2) การดำเนินงาน การนิเทศ การติดตาม และการประเมิน 3) การรายงานผล และการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) ด้านปัจจัยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านปัจจัยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดี

ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีของครูในโรงเรียนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและเครือข่ายชุมชน ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) การมีส่วนร่วมของนักเรียน ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3.2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการ ดังนี้

3.3.2.1 ดำเนินการแจกแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป สำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 17 ข้อ และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนตอบเกี่ยวกับการต้องการขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา การจัดบริการให้คำปรึกษา ภัยทางสังคมใดที่ต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหา ตลอดจนขอข้อเสนอแนะในการพัฒนาจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นต้น แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาสรุปคำตอบและอธิบายโดยใช้ร้อยละ

3.3.2.2 ดำเนินการแจกแบบวัดการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับสำหรับนักเรียนและฉบับสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง โดยมุ่งวัดข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงในด้านคุณภาพนักเรียน กระบวนการ และปัจจัยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.3.3 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการ ดังนี้

3.3.3.1 ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จำนวน 89 คน แยกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 9 คน (ผู้บริหารจากโรงเรียน บ้านห้วยไร่สามัคคี จำนวน 2 คน)

- กลุ่มครู โรงเรียนละ 2 คน รวม 16 คน
- กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนละ 2 คน รวม 16 คน
- กลุ่มผู้ปกครอง โรงเรียนละ 3 คน รวม 24 คน
- กลุ่มนักเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 24 คน

3.3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

- ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาอ้อยคูงๆ ของ สพฐ. และ สพท. เชียงราย เขต 3
- ตัวแทนองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน
- ผู้นำชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน
- ตัวแทนศิษย์เก่าของโรงเรียน
- ผู้นำศาสนาในพื้นที่
- นักวิชาการที่มีประสบการณ์ทำงานกับชนเผ่า

การจัดกลุ่มสนทนาและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการอัดเทป ถอดเทป และนำมาจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ แล้วนำมาอธิบายร่วมกันกับข้อมูลเชิงปริมาณ

4. การดำเนินการภายหลังการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เมื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว คณะผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วสรุปผลที่ได้จากการศึกษาในระบะที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัยในระบะที่ 2

ในระบะที่ 2 ของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับสำหรับผู้บริหารและครู ฉบับสำหรับนักเรียนแกนนำ และฉบับสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง 2) สร้างและพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 โรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน โรงเรียนบ้านผาศี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 และโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ จำนวน 3,321 คน (ไม่รวมเครือข่ายชุมชน)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มทดลอง คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนในโครงการพัฒนาออยตุงฯ โดยสุ่มมาจาก โรงเรียน 6 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนในพื้นที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 โรงเรียน และสุ่มมาจากโรงเรียน 2 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน จาก 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี (สพฐ.) จำนวน 54 คน
2. โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง (สพฐ.) จำนวน 47 คน
3. โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 (สพฐ.) จำนวน 40 คน
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 (ตชด.) จำนวน 37 คน

1.2.2 กลุ่มควบคุม คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาคอยดุงฯ โดยสุ่มมาจากโรงเรียน 6 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 โรงเรียน และสุ่มมาจากโรงเรียน 2 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 159 คน จาก 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา (สพฐ.) จำนวน 28 คน
2. โรงเรียนบ้านผาศี (สพฐ.) จำนวน 43 คน
3. โรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน (สพฐ.) จำนวน 49 คน
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ (ตชด.) จำนวน 39 คน

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กลุ่มครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สร้างขึ้น

3. สมมุติฐานการวิจัย

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเมื่อคุณภาพนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 แบบวัด ประกอบด้วย

4.1 แบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฯ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับกลุ่มผู้บริหารและครู จำนวน 15 ข้อ ฉบับสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ และฉบับสำหรับกลุ่มนักเรียนแกนนำ จำนวน 12 ข้อ

4.2 แบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

5.1 นำผลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นพื้นฐานผนวกกับการใช้ข้อมูลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และคู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดูจ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดูจ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมทั้งออกแบบและพัฒนาชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่บุคลากรหลัก ได้แก่ ชุดฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำรวม 3 ชุด ด้วยเหตุผลว่าในกลุ่มทดลองมีผู้บริหาร จำนวน 4 คน และครู จำนวน 49 คน สามารถใช้ชุดฝึกอบรมชุดเดียวกัน ส่วนชุดฝึกอบรมสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถใช้ร่วมกันกับของผู้ปกครองได้ เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่ทำงานกับทางโรงเรียนอย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนและชุมชนรู้ระบบของการจัดการศึกษาและการดำเนินงานบริหารภายในโรงเรียน และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่สามารถพูดภาษาชนเผ่า และภาษาไทยกลางได้ สามารถช่วยเหลือในด้านการแปลภาษาไทยกลางเป็นภาษาชนเผ่าให้กับผู้ปกครองได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ภาษาไม่เป็นอุปสรรคในการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ทำให้เกิดผลดีต่อการสื่อสารระหว่างการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเห็นสอดคล้องที่ให้ใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและกลุ่มผู้ปกครองเป็นชุดฝึกอบรมเดียวกัน โดยให้ใส่เนื้อหาการฝึกอบรมให้เป็นประโยชน์กับทั้งกลุ่มคณะกรรมการ

สถานศึกษาและกลุ่มผู้ปกครองยิ่งกว่านั้นการจัดฝึกอบรมให้คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองอยู่ด้วยกันจะยังให้เกิดประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายระดับชุมชนในการร่วมมือกันส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ส่วนชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนแกนนำ ผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องกันที่ให้ทำเพื่อฝึกอบรมนักเรียนแกนนำโดยเฉพาะ

5.2 นำชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในข้อที่ 5.1 และแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 ฉบับ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน ที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตรวจสอบและให้ความเห็น ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านได้ตรวจสอบและมีความเห็นพ้องกับผู้วิจัยทุกฉบับ

5.3 ก่อนการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คณะผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม ทดสอบแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกลุ่มผู้บริหารและครูตอบแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับสำหรับผู้บริหารและครู จำนวน 15 ข้อ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองตอบแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ และกลุ่มนักเรียนแกนนำให้ตอบแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับสำหรับนักเรียน จำนวน 12 ข้อ

5.4 ดำเนินการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การอบรมแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นที่ 1 เป็นการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารและครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้ชุดฝึกอบรม 2 ชุด คือ ชุดฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารและครู และชุดฝึกอบรมสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง รุ่นที่ 2 เป็นการฝึกอบรมนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนแกนนำ

5.5 เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของแต่ละกลุ่ม คณะผู้วิจัยได้ให้กลุ่มทดลองที่รับการฝึกอบรมทั้ง 3 กลุ่ม ทดสอบแบบวัด

หลังการฝึกอบรมอีกครั้งหนึ่งด้วยแบบวัดชุดเดิม แล้วเก็บข้อมูลไว้วิเคราะห์ผล การใช้ชุดฝึกอบรม เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม การศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม พบว่า หลังการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมกับกลุ่มผู้บริหารและครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองและกลุ่มนักเรียนแกนนำ คะแนนเฉลี่ยของทุกกลุ่มทดลองรวมทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา คอยดูฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนานี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการทดลองเพื่อศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.6 ภายหลังจากการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คณะผู้วิจัยเชิญตัวแทนของแต่ละกลุ่มซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและครู คณะกรรมการ และผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำ มาร่วมประชุมเพื่อพิจารณาร่างโครงสร้าง คณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กลุ่มได้แสดงความเห็นชอบไว้ครั้งหนึ่งแล้วนำมาพิจารณาใหม่ร่วมกัน ก่อนที่จะเริ่มนำลงสู่การปฏิบัติ โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลอง โดยนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาประกอบการพิจารณา เมื่อทุกกลุ่มพิจารณาแล้วและลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งในการกำหนดโครงสร้างนี้ ได้รวมถึงการระบุบทบาทหน้าที่ของบุคลากร รวมทั้งที่มาจากความเห็นร่วมกันของทุกฝ่ายว่าเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา คอยดูฯ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ภาคผนวก)

5.7 คณะผู้วิจัยให้ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำทั้ง 4 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มทดลอง ตอบแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ ที่ครอบคลุมด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก่อนที่จะนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนลงไปทดลองปฏิบัติจริงในโรงเรียน และให้ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำทั้ง 4 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ ที่ครอบคลุมด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยและด้านโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ ในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นับเป็นการทำแบบวัด ก่อนการทดลอง (pre-test)

5.8 คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลหลังการทดลอง (post-test) จากทั้ง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในวันที่ 5 กันยายน 2551 แล้วนำข้อมูลที่เก็บได้ จากการทำแบบวัดทั้งก่อนการทดลอง (pre-test) และหลังการทดลอง (post-test) มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ และนำเสนอผลการวิจัย ในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2551 ณ จอมจันทร์ รีสอร์ท อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยมีนักการศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหาร และผู้สนใจ จำนวนประมาณ 60 คน เข้าร่วมประชุมฟังการนำเสนอ

5.9 ทำการสรุปผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สร้างขึ้น

การจัดกระทำกับข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a)
3. สถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ t-test for Independent Difference (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2538)
4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลให้เห็นภาพรวมของผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริง

การวัดค่าตัวแปรและการกำหนดเกณฑ์การแปลผล

แบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดุงฯ วัดค่าตัวแปรโดยกำหนดมาตราวัดไว้เป็น 6 ระดับ ตามลักษณะมาตราวัดข้างล่างนี้

“จริงที่สุด”	ให้ 6 คะแนน
“จริง”	ให้ 5 คะแนน
“ค่อนข้างจริง”	ให้ 4 คะแนน
“ค่อนข้างไม่จริง”	ให้ 3 คะแนน
“ไม่จริง”	ให้ 2 คะแนน
“ไม่จริงเลย”	ให้ 1 คะแนน

คณะผู้วิจัยได้นำมาแปลผลออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง

การกำหนดเกณฑ์การแปลผล

1. เกณฑ์การแปลผลแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทุกด้าน

$\bar{X} = 122.00 - 244.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 245.00 - 488.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 489.00 - 732.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

2. เกณฑ์การแปลผลแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแยกรายด้าน

2.1 ด้านคุณภาพนักเรียน

$\bar{X} = 56.00 - 112.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 113.00 - 224.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 225.00 - 336.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

2.2 ด้านกระบวนการ

$\bar{X} = 27.00 - 54.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 55.00 - 108.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 109.00 - 162.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

2.3 ด้านปัจจัย

$\bar{X} = 39.00 - 78.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 79.00 - 156.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 157.00 - 234.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

3. เกณฑ์การแปลผลแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แยกรายประเด็น

3.1 ด้านคุณภาพนักเรียน

ประเด็นที่ 1

$\bar{X} = 09.00 - 18.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
$\bar{X} = 19.00 - 36.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
$\bar{X} = 37.00 - 54.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 2

$\bar{X} = 11.00 - 22.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
$\bar{X} = 23.00 - 44.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
$\bar{X} = 45.00 - 66.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 3

$\bar{X} = 10.00 - 20.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
$\bar{X} = 21.00 - 40.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
$\bar{X} = 41.00 - 60.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 4

$\bar{X} = 10.00 - 20.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
$\bar{X} = 21.00 - 40.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
$\bar{X} = 41.00 - 60.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 5

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
$\bar{X} = 17.00 - 32.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
$\bar{X} = 33.00 - 48.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 6

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
$\bar{X} = 17.00 - 32.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
$\bar{X} = 33.00 - 48.00$	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง

3.2 ด้านกระบวนการ

ประเด็นที่ 1

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 17.00 - 32.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 33.00 - 48.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 2

$\bar{X} = 11.00 - 22.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 23.00 - 44.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 45.00 - 66.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 3

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 17.00 - 32.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 33.00 - 48.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

3.3 ด้านปัจจัย

ประเด็นที่ 1

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 17.00 - 32.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 33.00 - 48.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 2

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 17.00 - 32.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 33.00 - 48.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 3

$\bar{X} = 8.00 - 16.00$ หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$\bar{X} = 17.00 - 32.00$ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$\bar{X} = 33.00 - 48.00$ หมายถึง อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 4

$$\bar{X} = 07.00 - 14.00$$

หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$$\bar{X} = 15.00 - 28.00$$

หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$$\bar{X} = 29.00 - 42.00$$

หมายถึง อยู่ในระดับสูง

ประเด็นที่ 5

$$\bar{X} = 8.00 - 16.00$$

หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ

$$\bar{X} = 17.00 - 32.00$$

หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

$$\bar{X} = 33.00 - 48.00$$

หมายถึง อยู่ในระดับสูง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน

ในส่วนที่ 1 เป็นผลการตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เกี่ยวกับความต้องการขอความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหา การจัดบริการให้คำปรึกษา ภัยทางสังคมใดที่ต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหาตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นต้น โดยจะนำเสนอผลแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผู้ปกครอง (จำนวน 204 คน)

จากการตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง จำนวน 204 คน (100%) โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครอง 68.08% ระบุว่าโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นในโรงเรียน ส่วนผู้ปกครองอีก 31.92% ยังไม่ทราบ

เมื่อบุตรหลานต้องการความช่วยเหลือหรือมีปัญหาในการเรียน การคบเพื่อน และการปรับตัวอื่น ๆ ที่โรงเรียน ผู้ปกครอง (37%, 17.22% และ 16.85%) เห็นว่า เด็กเหล่านี้ขอความช่วยเหลือและต้องการคำแนะนำจากพ่อและแม่เป็นลำดับแรก จากเพื่อนที่โรงเรียนและจากครูที่ปรึกษาเป็นลำดับรองลงมา และเมื่อบุตรหลาน มีปัญหาความไม่สบายใจส่วนตัวหรือเกี่ยวกับครอบครัว ผู้ปกครอง (34.16%, 24.69%, และ 11.11%) เห็นว่า เด็กเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือ คำแนะนำ และคำปรึกษาจากพ่อและแม่ จากเพื่อนที่โรงเรียน และจากครูที่ปรึกษา เช่นเดียวกัน ผู้ปกครองจำนวนมากถึง 90.67% มีความเห็นว่า หากโรงเรียนจัดบริการให้มีครู ที่นักเรียนสามารถเข้าพบเพื่อขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพและการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน แล้วคาดว่านักเรียนจะใช้บริการนี้ ทั้งนี้เพราะบริการลักษณะนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อนักเรียน ได้ให้ความช่วยเหลือหาทางออกที่ดีแก่นักเรียน ในฐานะที่ครูเป็นผู้ใกล้ชิด นักเรียนขณะที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียน ปัญหาบางประการ ครูให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ได้ดีกว่าผู้ปกครอง เนื่องจากครูมีความรู้ในการช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัญหา ด้านการเรียน การเลือกอาชีพ และการปรับตัว ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลาน มาขอคำปรึกษาจากครูมากกว่าไปปรึกษากับผู้อื่น

ผู้ปกครอง 50.52% ระบุว่าโรงเรียนที่บุตรหลานของตนเรียนอยู่มีบริการ ให้คำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน แต่ผู้ปกครองอีก 49.48% เห็นว่า โรงเรียนยังไม่มีบริการ ดังกล่าวนี้อย่างไร ซึ่งผู้ปกครองทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีจำนวนแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ผู้ปกครอง จำนวนถึง 96.06% มีความเห็นว่า บริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านการเรียน ส่วนตัว และการปรับตัวด้านต่าง ๆ เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียนในโรงเรียน

โรงเรียนควรให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนด้านการเรียนเป็นลำดับแรก ด้านการปรับตัวในโรงเรียน ด้านสุขภาพกาย ด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นลำดับสอง และด้านครอบครัวเป็นลำดับสาม

สำหรับภัยทางสังคมที่ผู้ปกครองต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหาก่อนที่จะมาถึงนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ ภัยจากการเสพสารเสพติด ภัยจากการคบเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควร และภัยจากการติดการพนันและอบายมุข ตามลำดับ

ผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่บุตรหลานกำลังศึกษาอยู่ให้มีความเข้มแข็งและสอดคล้องความเป็นอยู่ของชุมชนในโครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริไว้ดังนี้

1. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหของเด็ก เช่น ปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเพื่อน ปัญหาขาดวินัยในตนเอง ปัญหาการขาดจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ปัญหาการติดสารเสพติด ปัญหาการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัยอันควร เป็นต้น

2. ครูควรลงพื้นที่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นกันเอง จะช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

3. ทางโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อจะได้ร่วมมือกันติดตามสอดส่องพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน

4. ต้องการให้ทางโรงเรียนจัดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน เช่น การป้องกันยาเสพติด การป้องกันการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน การคบเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสม การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การหลีกเลี่ยงอบายมุข เป็นต้น

5. ทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียน ด้านการเลือกอาชีพ ด้านการปรับตัว เป็นต้น

ผู้บริหาร (จำนวน 9 คน)

จากการตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 9 คน (100%) เคยรับการอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้ว

ผู้บริหารทุกคนรายงานว่า โรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีนักเรียนที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ รวมจำนวน 67 คน คิดเป็น 4.3% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,567 คน จากทุกโรงเรียน จำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้ 1) กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 14 คน 2) กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 2 คน 3) กลุ่มนักเรียนที่มีความพิการทางร่างกายและมีความบกพร่องทางสุขภาพ จำนวน 5 คน 4) กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการพูด จำนวน 2 คน 5) กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์/พฤติกรรม จำนวน 3 คน 6) กลุ่มนักเรียนที่ด้อยความสามารถทางการเรียน จำนวน 31 คน 7) กลุ่มนักเรียนปัญญาเลิศ จำนวน 9 คน และ 8) กลุ่มนักเรียนออทิสติก จำนวน 1 คน ผู้บริหารรายงานว่า ทางโรงเรียนให้ความสำคัญดูแลกลุ่มเด็กเหล่านี้ด้วยการสอนเสริม ประชุมร่วมกับคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา หาทางแก้ไขปัญหาตามกรณีของนักเรียน จัดทุนการศึกษาให้ และส่งครูเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กกลุ่มพิเศษเหล่านี้ และทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่ม ซึ่งโรงเรียนได้ใช้วิธีการคัดกรองเด็กเหล่านี้ออกจากเด็กกลุ่มปกติด้วยแบบทดสอบ แบบคัดกรอง การสังเกต พฤติกรรม การทดสอบสมรรถภาพของเด็ก การสัมภาษณ์และการสอบถามข้อมูลจากชุมชน และพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก

ผู้บริหารทุกคนรายงานจากการสังเกต พบว่า เมื่อนักเรียนในโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียน การคบเพื่อน การปรับตัวที่โรงเรียน ปัญหาความไม่สบายใจส่วนตัว และปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชาและเพื่อนที่โรงเรียน ตามลำดับ ผู้บริหารทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ทางโรงเรียนควรจัดให้มีครูที่นักเรียน

สามารถเข้าพบ เพื่อขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน และมั่นใจว่านักเรียน จะใช้บริการ เพราะนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เนื่องจากยังขาดความรู้ ขาดข้อมูล และทักษะในการตัดสินใจ

ผู้บริหารทุกคนรายงานว่า ปัจจุบันนี้โรงเรียนมีบริการให้คำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน เกือบครบทุกโรงเรียนแล้ว แต่หลายโรงเรียนยังไม่เต็มรูปแบบ ปัญหาสำคัญที่นักเรียน ต้องการขอความช่วยเหลือ ได้แก่ การเรียนเป็นลำดับแรก การปรับตัวในโรงเรียน และสุขภาพกายเป็นลำดับสอง และการคบเพื่อนต่างเพศและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นลำดับสาม

ผู้บริหารทุกคนมีความเห็นว่า ขณะนี้นักเรียนในโรงเรียนกำลังเผชิญภัยสังคม จึงต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือ ป้องกันปัญหาที่จะมาถึงนักเรียนในโรงเรียน ภัยทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ภัยจากการคบเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควรและภัยจากการเสพสารเสพติดเป็นลำดับแรก ภัยจากการกระทำความรุนแรง การกลั่นแกล้งจากเพื่อนภายในโรงเรียนและภายนอก โรงเรียน และภัยจากอินเทอร์เน็ตและสื่อที่ไม่เหมาะสมเป็นลำดับสอง และภัยจากการติดการพนันและอบายมุขเป็นลำดับสาม

จุดเด่นของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่อง มาจากพระราชดำริ ที่ผู้บริหารทุกคนมีความเห็นตรงกัน ได้แก่ ครูและนักเรียน มีความสนิทสนมต่อกัน สามารถดูแลนักเรียนได้ใกล้ชิด โดยเฉพาะในโรงเรียน ขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก จึงเอื้อให้ครูรู้จักนักเรียนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ชุมชนมีความเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติด ซึ่งเอื้อต่อการป้องกันปัญหาเสพติด ในโรงเรียน

ผู้บริหารทุกคนให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ควรมีครูที่รับผิดชอบงานแนะแนวและการให้คำปรึกษาโดยตรงทุกโรงเรียน
2. จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบ มีการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลและใช้วิธีคัดกรองนักเรียนให้ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียนได้อย่างเหมาะสม
3. การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของนักเรียน และร่วมเสนอแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน
4. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

ครู (จำนวน 80 คน)

จากครู จำนวน 80 คน (100%) ที่ตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 86.67% รายงานว่าเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้ว 1-2 ครั้ง 3.33% รายงานว่าเคยได้รับการอบรมมากกว่า 3 ครั้ง และ 10% ที่รายงานว่าไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อมูลจากครูเกี่ยวกับการให้ความดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มพิเศษ ในโรงเรียนคล้ายคลึงกับการรายงานของผู้บริหาร และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า โรงเรียนควรจัดให้มีครูที่ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงนักเรียนกลุ่มพิเศษเป็นกรณีเฉพาะในอัตราส่วน ครู 1 คน ต่อนักเรียนกลุ่มพิเศษ 1-3 คน เพื่อจะได้ดูแลอย่างใกล้ชิด และควรให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานที่เป็นนักเรียนกลุ่มพิเศษ

ครูมีความเห็นว่า เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียน การคบเพื่อน และการปรับตัวอื่น ๆ ที่โรงเรียน นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษา เพื่อนที่โรงเรียน พ่อและแม่ ตามลำดับ แต่ถ้าเป็น ปัญหาความไม่สบายใจส่วนตัวหรือเกี่ยวกับครอบครัว นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาจากเพื่อนที่โรงเรียน ครูที่ปรึกษา พ่อและแม่ ตามลำดับ

ครู 98.72% เห็นว่า หากโรงเรียนจัดบริการให้มีครูที่นักเรียนสามารถเข้าพบ เพื่อขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียนแล้ว นักเรียนจะใช้บริการนี้ เพราะนักเรียนมีความไว้วางใจครู เชื่อใจครู และเห็นว่าครูให้คำปรึกษาได้ สามารถช่วยเหลือนักเรียน

ให้ตัดสินใจถูกต้อง น่าจะได้ผลดีกว่าให้นักเรียนไปปรึกษากับบุคคลอื่น ๆ โดยเฉพาะ การเชื่อเพื่อนทำให้เกิดการตัดสินใจในทางที่ผิด นอกจากนี้ ครู 56.76% ที่เห็นว่า โรงเรียนมีบริการให้คำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน ส่วนครูอีก 43.24% รายงานว่า ยังไม่มีบริการเช่นนี้ในโรงเรียน ครูจำนวนมากถึง 98.67% เห็นด้วยที่จะจัดบริการให้คำปรึกษา แก่นักเรียน เพราะเป็นบริการที่จำเป็น

เรื่องที่ครูเห็นว่านักเรียนต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือแก่นักเรียน มากที่สุด ได้แก่ การเรียน การคบเพื่อนต่างเพศ และเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ตามลำดับ ครูมองว่านักเรียนกำลังเผชิญกับภัยทางสังคมที่สำคัญ ตามลำดับมากไปหาหน่อย คือ ภัยจากการคบเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควร ภัยจากการเสพสารเสพติด และภัยจาก อินเทอร์เน็ต และสิ่งที่ไม่เหมาะสม เป็นภัยที่นักเรียนต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหาก่อนที่จะมาถึงนักเรียน ในโรงเรียน

จุดแข็งของโรงเรียนที่สำคัญตามความคิดเห็นของครู คือ ครูมีความใกล้ชิด กับนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา มีการทำงานกันอย่างเป็นระบบ จึงสามารถร่วมมือกันดูแลเด็กในชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้โรงเรียนมีกฎระเบียบ ที่ชัดเจนและครูมีความรับผิดชอบในการทำงานสูง ซึ่งเอื้อต่อการดูแลนักเรียน ได้อย่างเข้มแข็ง แต่สิ่งที่ควรปรับปรุง ได้แก่ โรงเรียนควรจัดให้มีครูแนะแนวที่จบ ด้านการแนะแนวโดยตรง มีห้องที่เป็นเอกเทศให้นักเรียนมาขอคำปรึกษา ควรให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการคัดกรองนักเรียนและการเก็บข้อมูลนักเรียน โรงเรียนควรจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบ และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทำให้การสนับสนุนด้านบุคลากร อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำงาน

ครูต้องการได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของครู มีดังนี้

1. ควรจัดให้ครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อจะได้เข้าใจถึงสภาพปัญหาของนักเรียนได้ง่ายขึ้น

2. ต้องการให้ฝึกอบรมวิธีการคัดกรองเด็กอย่างง่าย ๆ สะดวก ไม่ซับซ้อนมาก เพื่อลดภาระแก่ครูที่ต้องทำงานด้านอื่น ๆ อีกมาก และผลที่ได้จากการคัดกรองควรส่งต่อไปยังผู้บริหารเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

3. ควรจัดอบรมครูทุกคนให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะการปฏิบัติได้จริง

4. เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพราะแต่ละหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาคมหมู่บ้านคอยกำกับดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกหมู่บ้านอยู่แล้ว

5. ควรฝึกอบรมให้แก่ผู้ปกครอง เพื่อสามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการดูแลบุตรหลานของตน

6. ควรจัดบุคลากรที่มีความสามารถด้านการให้คำปรึกษาสำหรับให้บริการแก่โรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อจะได้รับช่วงการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา

7. ทางโรงเรียนควรแต่งตั้งครูและบุคลากรที่รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบชัดเจน

คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 59 คน)

จากการตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 59 คน (100%) มี 81.82% ที่รับรู้ว่าโรงเรียนที่ตนเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีจำนวน 45.45% ที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้ว 1-2 ครั้ง คณะกรรมการสถานศึกษาบางส่วน 27.27% ได้รับการฝึกอบรมมากกว่า 3 ครั้ง และมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม 27.28% คณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่ เมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องการเรียน การคบเพื่อน การปรับตัวที่โรงเรียน ความไม่สบายใจส่วนตัวหรือเกี่ยวกับครอบครัว จะไปขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาจากพ่อและแม่ ครูที่ปรึกษา และเพื่อนที่โรงเรียนตามลำดับ

หากโรงเรียนจัดบริการให้มีครูที่นักเรียนสามารถเข้าพบ เพื่อขอความช่วยเหลือ และขอคำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา 92.59% มีความเห็นว่ นักเรียนจะใช้บริการนี้ เพราะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่จะมีข้อมูลในการตัดสินใจ นักเรียนมีความใกล้ชิดอยู่แล้วครูจึงสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ดีในทุกเรื่อง

คณะกรรมการสถานศึกษา 63.64% ระบุว่าโรงเรียนที่ตนเป็นกรรมการสถานศึกษาอยู่นั้น มีบริการให้คำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน ส่วนอีก 36.36% ระบุว่าโรงเรียนที่ตนเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่นั้น ไม่มีบริการดังกล่าว แต่คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนยอมรับว่าการจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านการเรียนส่วนตัว และการปรับตัวด้านต่าง ๆ เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน

เรื่องสำคัญ ๆ ที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่านักเรียนในโรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียน ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการเรียน การปรับตัวในโรงเรียน การคบเพื่อนต่างประเทศ และการตัดสินใจเลือกอาชีพ นอกจากนี้ ภัยทางสังคมที่นักเรียนต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหาที่อาจจะมาถึงนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ได้แก่ ภัยจากการเสพสารเสพติด ภัยจากการคิดพินัน และอบายมุข และภัยจากการคบเพื่อนต่างประเทศก่อนวัยอันควรตามลำดับความสำคัญ จากมากไปหาน้อย

จุดแข็งที่เอื้อต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชนมีวัฒนธรรมชนเผ่า เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่จะดูแลบุตรหลานของตนอยู่แล้ว และคณะกรรมการสถานศึกษาและโรงเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้ดีในการดูแลเด็ก สิ่งที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ทางโรงเรียนควรมีครูแนะแนวที่จบแนะแนวโดยตรงให้ความช่วยเหลือนักเรียน ให้ครบทุกโรงเรียน ครูควรมีความเข้าใจนักเรียน ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และติดตามผลการให้ความช่วยเหลือนั้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ควรมีการปรับปรุงประสานความร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อที่จะปรับปรุงดำเนินการจัดระบบนี้ให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง และสอดคล้องกับบริบทความเป็นอยู่ของชุมชนในโครงการพัฒนาโดยตุงฯ มีดังนี้

1. ควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างน้อย 2 เดือน/ครั้ง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนานักเรียน

2. ต้องการให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง มีกิจกรรมร่วมกันมากกว่าที่เป็นอยู่เพื่อจะได้ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง

3. โรงเรียนควรรายงานให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อจะได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาตั้งแต่เริ่มต้น ไม่ใช่ปล่อยให้เงินเป็นปัญหาที่รุนแรงจนแก้ไขไม่ได้

4. ควรจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง อย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง

5. ครูควรเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อจะได้มีข้อมูลที่เป็นจริงในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน

6. ครูควรมีประวัติของนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียน (จำนวน 369 คน)

จากนักเรียน จำนวน 369 คน (100%) ที่ทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 65.11% พักอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ 14.29% พักอาศัยอยู่กับปู่ ย่า หรือตา ยาย 12.09% พักอาศัยอยู่กับแม่ 5.77% พักอาศัยอยู่กับญาติ และ 2.74% พักอาศัยอยู่กับพ่อ

นักเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าเมื่อนักเรียนมีปัญหาในเรื่องของการเรียน การคบเพื่อน และการปรับตัวอื่น ๆ ที่โรงเรียนจะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษาเป็นลำดับแรก พ่อและแม่เป็นลำดับสอง และเพื่อนที่โรงเรียนและครูประจำวิชาเป็นลำดับสาม แต่เมื่อนักเรียนมีปัญหาในเรื่องความไม่สบายใจส่วนตัวหรือเกี่ยวกับครอบครัว จะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาจากพ่อและแม่เป็นลำดับแรก เพื่อนที่โรงเรียนเป็นลำดับสอง และครูที่ปรึกษาเป็นลำดับสาม

นักเรียน 91.83% รายงานว่าต้องการใช้บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา หากโรงเรียนจัดบริการให้มีครูที่นักเรียนสามารถเข้าพบ เพื่อขอความช่วยเหลือ และขอคำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน เพราะคาดหวังว่าได้รับคำแนะนำที่ดีและมีประโยชน์ เป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจ ช่วยให้แก้ไขปัญหาค้นคว้าได้สะดวกขึ้น นักเรียนเห็นว่า ครูเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สามารถดูแลนักเรียนได้ดีรองลงมาจากพ่อแม่ นักเรียนสามารถเข้าพบได้สะดวก ครูมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยเฉพาะข้อมูลด้านการศึกษาและด้านอาชีพ ครูเป็นผู้ที่ช่วยแบ่งเบาความทุกข์ใจ หนักใจ ให้แก่นักเรียนได้ดีในกรณี ที่นักเรียนไม่มีผู้ใดที่จะพูดคุยด้วย ครูจะรับฟังอย่างเข้าใจ นักเรียนเชื่อว่าครูทุกคน ตั้งใจสอนให้นักเรียนเป็นคนดี ครูเป็นที่นับถือของนักเรียนอยู่แล้วเป็นเบื้องต้น มีนักเรียน 8.17% ที่ไม่ต้องการใช้บริการดังกล่าว เพราะรู้สึกอายไม่กล้าบอกครู โดยเฉพาะเรื่องส่วนตัวที่ควรพูดกับครอบครัวมากกว่าพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ

นักเรียน 36.16% ที่รับรู้ว่าโรงเรียนมีบริการให้คำปรึกษาด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเลือกอาชีพ และการปรับตัวอื่น ๆ ไว้ให้บริการแก่นักเรียน แต่นักเรียนอีก 63.84% รายงานว่าโรงเรียนของตนยังไม่มีบริการดังกล่าว นักเรียนจำนวนมากถึง 95.30% เห็นว่า โรงเรียนควรจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ด้านการเรียน ส่วนตัว และการปรับตัวด้านต่าง ๆ เพราะเป็นความต้องการจำเป็น ของนักเรียน

เรื่องที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนมากที่สุด ได้แก่ การเรียนเป็นลำดับแรก การปรับตัวในโรงเรียนเป็นลำดับสอง สุขภาพกาย การตัดสินใจเลือกอาชีพ และเรื่องเกี่ยวกับทางครอบครัวเป็นลำดับสาม สำหรับ ภัยทางสังคมที่นักเรียนต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหาก่อนที่จะมาถึงนักเรียนและเพื่อน ๆ ของ นักเรียนในโรงเรียน ลำดับแรกคือ ภัยจากการเสพสารเสพติด ลำดับสองคือ ภัยจากการติดการพนันและอบายมุข และลำดับสามคือ ภัยจากการกระทำความรุนแรง การกลั่นแกล้งจากเพื่อนภายในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน

หากนักเรียนสามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน นักเรียนยินดีเป็นทีมงานเพื่อนช่วยเพื่อน และกรณีที่ปัญหาเกินความสามารถที่นักเรียนจะช่วยได้ นักเรียนจะแจ้งให้ครูที่ปรึกษาเพื่อช่วยเพื่อนของนักเรียนที่เผชิญปัญหาให้ได้รับความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (73.67%) และนักเรียนยินดีเป็นตัวแทนนักเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (26.33%)

นักเรียนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนดังต่อไปนี้

1. ต้องการให้ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนมากกว่านี้ ให้คำปรึกษาด้านการเรียน ช่วยแก้ปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหานักเรียนทะเลาะวิวาท ปัญหาการศึกษาต่อ ปัญหา ด้านสุขภาพ ปัญหาระเบียบวินัย ปัญหาด้านการเลือกอาชีพ ปัญหาการคิดสารเสพติด ปัญหาความประพฤติด้านชู้สาว และปัญหาครอบครัว
2. ต้องการให้มีครูแนะแนวช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ และมีห้องให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ
3. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับครอบครัว โดยให้ผู้ปกครองมาร่วมด้วย เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาคู่ครอบครัวของนักเรียน
4. ต้องการให้ทางโรงเรียนเน้นคุณภาพของการเรียนการสอน และลดกิจกรรมบางอย่างที่กิจกรรมของครูและกิจกรรมของนักเรียน เพราะกระทบต่อคุณภาพด้านวิชาการของนักเรียน

ส่วนที่ 2 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นจะเสนอตามลำดับ จากการแสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน

เพศ ช่วงชั้นที่ศึกษา จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน และผลการเรียน และการแสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียน 6 ประเด็น ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ประเด็น และด้านปัจจัย 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน สถานภาพ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน ใน 6 ประเด็น จำแนกตามโรงเรียน เพศ ช่วงชั้นที่ศึกษา จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา และผลการเรียน ตามความคิดเห็นของนักเรียน ปรากฏดังตาราง 2-6 และค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ปรากฏดังตาราง 7-11 เพื่อความสะดวกในการบรรจุข้อความในตาราง จึงกำหนดไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 หมายถึง การรู้จักตนเองและพึ่งตนเอง

ประเด็นที่ 2 หมายถึง การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี

ประเด็นที่ 3 หมายถึง การมีทักษะในการหลีกเลี่ยงภัยอันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ประเด็นที่ 4 หมายถึง การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ได้

ประเด็นที่ 5 หมายถึง การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคม

ประเด็นที่ 6 หมายถึง การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

2. ค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการจัดการและดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ปรากฏดังตาราง 12-16 เพื่อความสะดวกต่อการบรรจุข้อมูลในตาราง จึงกำหนดไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 หมายถึง มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 2 หมายถึง มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 3 หมายถึง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. คำสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ปรากฏดังตาราง 17-21 เพื่อความสะดวกต่อการบรรจุข้อมูลในตาราง จึงกำหนดไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 2 หมายถึง ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 3 หมายถึง ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 4 หมายถึง นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นที่ 5 หมายถึง สถานศึกษามีสื่อ เครื่องมือ ที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	คุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6	
1. บ้านห้วยไร่สามัคคี $\bar{X}$	23.62	32.86	33.57	38.78	32.30	15.98	177.11
n = 111 S.D.	3.52	4.70	4.87	7.11	4.62	6.59	
2. บ้านขามแห่งพัฒนา	23.28	32.24	31.28	37.62	27.48	13.72	165.62
n = 29 S.D.	3.34	4.45	5.57	5.60	4.21	3.36	
3. อนุบาลแม่ฟ้าหลวง $\bar{X}$	23.23	30.43	32.14	38.50	30.13	13.89	168.31
n = 70 S.D.	3.58	4.77	5.99	6.22	5.52	3.08	
4. บ้านป่าขางนาเงิน $\bar{X}$	21.94	31.63	30.57	37.22	28.27	13.31	162.94
n = 49 S.D.	4.07	4.39	4.55	6.10	4.72	2.14	
5. บ้านผาศี $\bar{X}$	24.83	34.10	30.14	38.41	28.93	13.34	169.75
n = 29 S.D.	3.34	5.14	4.45	4.27	4.97	2.92	
6. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 $\bar{X}$	23.52	32.81	34.19	39.07	30.04	13.00	172.63
n = 27 S.D.	2.26	4.39	3.06	3.71	3.79	2.35	
7. ศษด.สังวาลย์วิท 8 $\bar{X}$	20.96	32.64	23.04	34.48	26.80	11.12	149.04
n = 25 S.D.	3.74	4.47	4.91	4.05	4.22	2.95	
8. ศษด.ศรีสมวงศ์ $\bar{X}$	25.48	33.59	32.52	40.79	31.72	15.00	179.10
n = 29 S.D.	3.83	4.37	4.73	4.81	3.08	2.10	
รวมทั้งหมด $\bar{X}$	23.36	32.54	30.93	38.11	29.46	13.67	168.06
n = 369 S.D.	3.46	4.58	4.77	5.23	4.39	3.19	

จากตาราง 2 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาอดอยสูง (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทุกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 168.06 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง
(56.00 > 168.06 < 336.00) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 4 การรัก
และเห็นคุณค่าในตนเองและสามารถจัดการกับปัญหาทางอารมณ์ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

38.11 อยู่ในระดับปานกลาง ($10.00 > 38.11 < 60.00$) และประเด็นที่ 6 การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 13.67 อยู่ในระดับต่ำ ($8.00 > 13.67 < 48.00$)

เมื่อจำแนกตามโรงเรียน พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 179.10 อยู่ในระดับ ปานกลาง ($56.00 > 179.10 < 336.00$) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 149.04 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 149.04 < 336.00$)

ตาราง 3 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามเพศ

เพศ		คุณภาพนักเรียน						รวมทั้งหมด
		ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4	ประเด็นที่ 5	ประเด็นที่ 6	
ชาย	$\bar{X}$	22.78	31.95	30.88	36.50	28.59	13.90	164.60
n = 147	S.D.	3.78	5.39	5.85	5.89	4.91	4.29	
หญิง	$\bar{X}$	23.73	32.57	32.24	39.48	31.14	14.43	173.59
n = 222	S.D.	3.57	4.20	5.38	5.87	4.74	4.61	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	23.25	32.26	31.56	37.99	29.87	14.17	169.09
n = 369	S.D.	3.68	4.80	5.61	5.88	4.83	4.45	

จากตาราง 3 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ย 169.09 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 169.09 < 336.00$) นักเรียนชาย มีค่าเฉลี่ยต่ำ 164.60 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 164.60 < 336.00$) และนักเรียนหญิง มีค่าเฉลี่ยสูง 173.59 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 173.59 < 336.00$)

ตาราง 4 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามช่วงชั้นที่ศึกษา

ช่วงชั้นที่ศึกษา	คุณภาพนักเรียน						รวมทั้งหมด	
	ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4	ประเด็นที่ 5	ประเด็นที่ 6		
1. ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)	$\bar{X}$	22.96	34.48	32.15	37.96	31.07	12.70	171.33
n = 27	S.D.	3.73	6.04	5.97	4.13	2.79	2.33	
2. ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6)	$\bar{X}$	24.03	32.78	31.81	38.84	29.74	13.83	171.03
n = 148	S.D.	3.47	4.38	4.83	5.17	4.76	2.69	
3. ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3)	$\bar{X}$	23.07	31.29	32.34	38.84	30.40	14.15	170.10
n = 134	S.D.	3.81	4.55	5.28	6.29	5.16	3.64	
4. ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)	$\bar{X}$	22.45	32.53	29.78	35.85	30.02	16.02	166.65
n = 60	S.D.	3.68	4.79	7.36	7.58	5.72	8.41	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	23.13	32.77	31.52	37.87	30.31	14.181	169.78
n = 369	S.D.	3.67	4.94	5.86	5.79	4.61	4.27	

จากตาราง 4 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามช่วงชั้นที่ศึกษา มีค่าเฉลี่ย 169.78
อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 169.78 > 336.00$) นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 171.33 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 171.33 < 336.00$)
และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 166.65 อยู่ในระดับปานกลาง
($56.00 > 166.65 < 336.00$)

ตาราง 5 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามจำนวนพี่น้อง
ร่วมบิดามารดาเดียวกัน

จำนวนพี่น้อง ร่วมบิดามารดาเดียวกัน	คุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด	
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6		
1. ลูกคนเดียว	$\bar{X}$	23.72	33.11	32.75	39.33	32.14	14.31	175.36
n = 36	S.D.	4.33	6.07	6.40	5.07	5.60	5.65	
2. ลูก 2 คน	$\bar{X}$	22.61	32.90	32.93	38.76	30.49	15.27	172.95
n = 41	S.D.	3.58	4.21	4.79	7.25	4.41	6.05	
3. ลูก 3 คน	$\bar{X}$	23.85	32.57	31.85	37.97	29.74	14.07	170.05
n = 74	S.D.	4.08	5.09	5.64	6.54	4.88	4.45	
4. ลูก 4 คน	$\bar{X}$	22.98	31.75	29.75	36.92	28.42	13.88	163.71
n = 65	S.D.	3.13	5.00	5.78	5.50	4.89	4.21	
5. ลูก 5 คน	$\bar{X}$	23.37	32.10	31.88	38.65	30.46	14.14	170.61
n = 153	S.D.	3.55	4.16	5.37	5.85	4.84	3.80	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	23.31	32.49	31.83	38.33	30.25	14.33	170.54
n = 369	S.D.	3.74	4.90	5.60	6.04	4.92	4.83	

จากตาราง 5 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามจำนวนพี่น้องร่วมบิดา
มารดาเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย 170.54 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 170.54 < 336.00$)
นักเรียนที่เป็นลูกคนเดียว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 175.36 อยู่ในระดับปานกลาง
($56.00 > 175.36 < 336.00$) และนักเรียนที่มีจำนวนพี่น้อง 4 คน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
163.71 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 163.71 < 336.00$)

ตาราง 6 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน		คุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด
		ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6	
1. ต่ำกว่า 2.00	$\bar{X}$	26.11	31.00	31.33	37.33	28.89	12.67	167.33
n = 9	S.D.	4.26	4.56	4.15	5.85	3.59	2.74	
2. 2.01-3.00	$\bar{X}$	22.85	32.09	31.17	37.79	29.80	14.26	167.94
n = 270	S.D.	3.40	4.67	5.78	6.06	5.02	5.01	
3. มากกว่า 3.00	$\bar{X}$	24.58	33.14	33.33	39.90	31.23	14.27	176.46
n = 90	S.D.	4.06	4.82	4.85	5.81	4.79	2.55	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	24.51	32.08	31.94	38.34	29.97	13.73	170.58
n = 369	S.D.	3.90	4.68	4.93	5.91	4.46	3.43	

จากตาราง 6 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามผลการเรียน นักเรียน
ทุกระดับผลการเรียน มีค่าเฉลี่ย 170.58 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 170.58$
 < 336.00) นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนมากกว่า 3.00 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 176.46
อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 176.46 < 336.00$) และนักเรียนที่มีระดับ
ผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 167.33 อยู่ในระดับปานกลาง
($56.00 > 167.33 < 336.00$)

ตาราง 7 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	คุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด	
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6		
1. บ้านห้วยไร่สามัคคี	$\bar{X}$	28.53	20.05	41.14	17.00	27.38	20.31	154.41
n = 74	S.D.	3.36	2.92	5.35	2.39	3.49	3.10	
2. บ้านขาแข้งพัฒนา	$\bar{X}$	29.02	20.95	40.73	17.09	29.20	21.23	158.23
n = 44	S.D.	4.02	3.44	6.14	2.82	3.67	3.31	
3. อนุบาลแม่ฟ้าหลวง	$\bar{X}$	28.57	19.95	39.52	16.06	27.08	20.12	151.31
n = 65	S.D.	5.15	3.54	6.46	2.43	3.95	2.61	
4. บ้านป่าขางนาเงิน	$\bar{X}$	29.39	20.61	38.35	16.18	26.82	20.29	151.65
n = 51	S.D.	3.10	3.26	5.36	2.33	3.65	2.84	
5. บ้านผาฮี้	$\bar{X}$	31.62	23.07	45.79	21.07	30.86	21.69	174.10
n = 29	S.D.	8.26	3.38	7.28	6.06	4.44	2.84	
6. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5	$\bar{X}$	27.00	21.94	40.52	17.64	28.03	19.94	155.06
n = 33	S.D.	4.12	3.79	6.08	3.11	4.63	3.20	
7. ดชด.สังวาลย์วิท 8	$\bar{X}$	26.71	19.84	36.19	15.74	25.00	19.13	142.61
n = 31	S.D.	5.03	3.12	5.30	2.59	4.14	3.04	
8. ดชด.ศรีสมวงศ์	$\bar{X}$	27.88	18.52	38.00	16.68	26.28	18.60	145.96
n = 25	S.D.	3.70	2.74	6.64	2.91	5.17	4.07	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	28.59	20.62	40.03	17.18	27.58	20.16	154.17
n = 352	S.D.	4.59	3.27	6.08	3.08	4.14	3.13	

จากตาราง 7 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริทั้ง 8 โรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 154.17 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 154.17 < 336.00$) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 3 การมีทักษะในการหลีกเลี่ยง
ภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 40.03 อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($10.00 > 40.03 < 60.00$) และประเด็นที่ 4 รักและเห็นคุณค่าในตนเอง
และผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
17.18 อยู่ในระดับต่ำ ($10.00 > 17.18 < 60.00$)

เมื่อจำแนกตามโรงเรียน พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพ
นักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านผาศี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 174.10 อยู่ในระดับปานกลาง
($56.00 > 174.10 < 336.00$) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 142.61 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 142.61 < 336.00$)

ตาราง 8 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ด้านคุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด	
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6		
1. ผู้บริหาร	$\bar{X}$	26.67	18.11	38.00	15.56	27.11	19.22	144.67
n = 9	S.D.	4.95	2.71	6.20	2.19	3.41	3.11	
2. ครู	$\bar{X}$	28.86	19.86	39.75	16.90	27.91	19.54	152.83
n = 80	S.D.	6.17	3.32	4.88	4.58	3.87	3.15	
3. ผู้ปกครอง	$\bar{X}$	28.71	20.92	40.44	17.14	27.46	20.66	155.33
n = 204	S.D.	4.24	3.54	6.85	2.92	4.46	3.07	
4. คณะกรรมการสถานศึกษา	$\bar{X}$	28.32	20.44	39.42	16.75	27.32	19.90	152.15
n = 59	S.D.	3.83	3.06	6.39	2.41	4.01	3.20	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	28.14	19.83	39.40	16.59	27.45	19.83	151.24
n = 352	S.D.	4.80	3.16	6.08	3.02	3.94	3.13	

จากตาราง 8 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทุกสถานภาพ มีค่าเฉลี่ย 151.24 อยู่ในระดับปานกลาง
(56.00>151.24<336.00)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพ
นักเรียนใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง สถานภาพผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 155.33 อยู่ในระดับปานกลาง
(56.00>155.33<336.00) และสถานภาพผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 144.67 อยู่ใน
ระดับปานกลาง (56.00>144.67<336.00)

ตาราง 9 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ

เพศ	ด้านคุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด	
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6		
ชาย	$\bar{X}$	28.22	20.11	39.39	16.78	27.15	19.89	151.55
n = 197	S.D.	4.84	3.40	6.87	3.55	4.49	3.29	
หญิง	$\bar{X}$	29.14	21.06	40.89	17.23	28.01	20.68	157.02
n = 155	S.D.	4.47	3.41	5.55	2.90	3.81	2.88	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	28.68	20.58	40.14	17.01	27.58	20.29	154.28
n = 352	S.D.	4.66	3.40	6.21	3.23	4.15	3.09	

จากตาราง 9 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ย 154.28 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 154.28$
 < 336.00) เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 157.02 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 >$
 $157.02 < 336.00$) และเพศชาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 151.55 อยู่ในระดับปานกลาง
($56.00 > 151.55 < 336.00$)

ตาราง 10 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ด้านคุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด	
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	$\bar{X}$	28.57	20.78	40.38	17.06	27.60	20.40	154.79
n = 258	S.D.	4.23	3.46	6.70	2.86	4.34	3.26	
2. ปริญญาตรี	$\bar{X}$	29.04	19.89	39.01	16.93	27.40	19.76	152.04
n = 85	S.D.	5.93	3.40	5.29	4.39	3.98	2.79	
3. ปริญญาโทหรือสูงกว่า	$\bar{X}$	26.44	19.22	40.33	15.11	26.89	20.11	148.11
n = 9	S.D.	4.1	31.79	4.53	1.96	3.41	2.52	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	28.02	19.97	39.91	16.37	27.30	20.09	151.65
n = 352	S.D.	4.76	2.88	5.51	3.07	3.91	2.86	

จากตาราง 10 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 151.65 อยู่ในระดับปานกลาง
(56.00>151.65<336.00) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
154.79 อยู่ในระดับปานกลาง (56.00>154.79<336.00) และระดับการศึกษาปริญญาโท
หรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 148.11 อยู่ในระดับปานกลาง (56.00>148.11<336.00)

ตาราง 11 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

รายได้เฉลี่ย	ด้านคุณภาพนักเรียน						รวม ทั้งหมด	
	ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	ประเด็น ที่ 6		
1. ต่ำกว่า 8,000 บาท	$\bar{X}$	28.77	20.80	40.18	17.07	27.53	20.51	154.85
n = 245	S.D.	4.48	3.40	6.79	2.85	4.22	3.15	
2. 8,001-10,000 บาท	$\bar{X}$	29.44	20.84	40.91	17.60	28.63	20.28	157.70
n = 43	S.D.	6.36	3.44	5.55	4.89	3.48	2.86	
3. 10,001-15,000 บาท	$\bar{X}$	28.09	19.40	39.14	16.26	26.94	19.31	149.14
n = 35	S.D.	3.98	3.57	5.44	4.16	5.18	3.43	
4. มากกว่า 15,001 บาท	$\bar{X}$	26.90	19.14	38.83	16.17	26.66	19.00	146.69
n = 29	S.D.	4.15	3.03	4.39	2.35	3.77	2.66	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	28.30	20.04	39.76	16.78	27.44	19.78	152.09
n = 352	S.D.	4.74	3.36	5.54	3.56	4.16	3.02	

จากตาราง 11 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณภาพนักเรียน
ใน 6 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย มีค่าเฉลี่ย 152.09 อยู่ในระดับปานกลาง
($56.00 > 152.09 < 336.00$) รายได้เฉลี่ย 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 157.70
อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 157.70 < 336.00$) และรายได้มากกว่า 15,001 บาท
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 146.69 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 146.69 < 336.00$)

ตาราง 12 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	ด้านกระบวนการ			รวม ทั้งหมด	
	ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3		
1. บ้านห้วยไร่สามัคคี	$\bar{X}$	32.97	46.54	29.09	108.61
n = 74	S.D.	6.17	7.46	4.87	
2. บ้านเขาแห่งพัฒนา	$\bar{X}$	35.48	42.89	31.27	109.64
n = 44	S.D.	6.76	5.02	5.57	
3. อนุบาลแม่ฟ้าหลวง	$\bar{X}$	30.37	45.42	27.40	103.18
n = 65	S.D.	5.44	6.83	4.73	
4. บ้านป่าขางนางเงิน	$\bar{X}$	32.67	46.33	27.96	106.96
n = 51	S.D.	4.28	5.74	5.11	
5. บ้านผาฮี้	$\bar{X}$	34.10	48.55	29.93	112.59
n = 29	S.D.	8.12	11.74	7.53	
6. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5	$\bar{X}$	35.52	48.79	31.06	115.36
n = 33	S.D.	6.06	8.05	5.59	
7. ศษค.สังวาลย์วิท 8	$\bar{X}$	27.13	37.19	22.9	87.29
n = 31	S.D.	5.31	7.08	4.94	
8. ศษค.ศรีสมวงศ์	$\bar{X}$	30.96	44.00	28.80	103.76
n = 25	S.D.	6.04	9.23	6.41	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	32.40	44.96	28.56	105.92
n = 352	S.D.	6.02	7.64	5.59	

จากตาราง 12 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ทุกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 105.92 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 105.92 < 162.00$) เมื่อพิจารณาด้านกระบวนการรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 44.96 อยู่ในระดับปานกลาง ($11.00 > 44.96 < 66.00$) และประเด็นที่ 3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 28.56 อยู่ในระดับปานกลาง ($8.00 > 28.56 < 48.00$)

เมื่อจำแนกตามโรงเรียน พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้ปกครอง โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 115.36 อยู่ในระดับ ปานกลาง ($27.00 > 115.36 < 162.00$) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกวาลัยวิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 87.29 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 87.29 < 162.00$)

ตาราง 13 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ด้านกระบวนการ			รวม ทั้งหมด	
	ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3		
1. ผู้บริหาร	$\bar{X}$	30.67	44.11	26.11	100.89
n = 9	S.D.	5.81	7.08	6.55	
2. ครู	$\bar{X}$	31.24	46.29	28.09	105.61
n = 80	S.D.	6.9	97.82	5.81	
3. ผู้ปกครอง	$\bar{X}$	32.82	44.73	28.97	106.52
n = 204	S.D.	6.18	7.75	5.68	
4. คณะกรรมการสถานศึกษา	$\bar{X}$	32.98	45.63	28.29	106.90
n = 59	S.D.	6.24	9.19	6.06	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	31.93	45.19	27.86	104.98
n = 352	S.D.	6.30	7.96	6.02	

จากตาราง 13 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
 อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกสถานภาพ มีค่าเฉลี่ย 104.98 อยู่ในระดับปานกลาง
 ($27.00 > 104.98 < 162.00$)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 ด้านกระบวนการใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ
 สถานศึกษา และผู้ปกครอง สถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
 106.90 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 106.90 < 162.00$) และสถานภาพผู้บริหาร
 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 100.89 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 100.89 < 162.00$)

ตาราง 14 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ

เพศ		ด้านกระบวนการ			รวม ทั้งหมด
		ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	
ชาย	$\bar{X}$	32.09	44.64	28.16	104.89
n = 197	S.D.	6.50	8.54	5.86	
หญิง	$\bar{X}$	32.87	45.95	29.12	107.95
n = 155	S.D.	6.23	7.22	5.68	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	32.48	45.30	28.64	106.42
n = 352	S.D.	6.37	7.88	5.77	

จากตาราง 14 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ย 106.42 อยู่ในระดับปานกลาง
 ($27.00 > 106.42 < 162.00$) เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 107.95 อยู่ในระดับ
 ปานกลาง ($27.00 > 107.95 < 162.00$) และเพศชาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 104.89
 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 104.89 < 162.00$)

ตาราง 15 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ด้านกระบวนการ			รวม ทั้งหมด	
	ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี n = 258	$\bar{X}$ S.D.	32.52 6.52	44.75 8.37	28.54 6.10	105.81
2. ปริญญาตรี n = 85	$\bar{X}$ S.D.	32.41 6.13	46.74 6.72	28.95 4.88	
3. ปริญญาโทหรือสูงกว่า n = 9	$\bar{X}$ S.D.	30.33 5.05	44.22 7.10	26.22 4.47	100.78
รวมทั้งหมด n = 352	$\bar{X}$ S.D.	31.75 5.90	45.24 7.40	27.90 5.15	

จากตาราง 15 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ
 ผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 104.90 อยู่ในระดับปานกลาง
 ($27.00 > 104.90 < 162.00$) ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 108.11
 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 108.11 < 162.00$) และระดับการศึกษาปริญญาโท
 หรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 100.78 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 100.78 < 162.00$)

ตาราง 16 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

รายได้เฉลี่ย	ด้านกระบวนการ			รวม ทั้งหมด	
	ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3		
1. ต่ำกว่า 8,000 บาท	$\bar{X}$	32.58	44.80	28.73	106.10
n = 245	S.D.	6.35	7.94	5.91	
2. 8,001-10,000 บาท	$\bar{X}$	33.47	47.98	29.12	110.56
n = 43	S.D.	6.33	7.17	5.19	
3. 10,001-15,000 บาท	$\bar{X}$	30.66	44.20	27.60	102.46
n = 35	S.D.	6.80	9.69	5.83	
4. มากกว่า 15,001 บาท	$\bar{X}$	31.86	45.93	27.76	105.55
n = 29	S.D.	6.16	6.86	5.70	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	32.14	45.73	28.30	106.17
n = 352	S.D.	6.41	7.91	5.66	

จากตาราง 16 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
 ใน 3 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
 และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย มีค่าเฉลี่ย 106.17 อยู่ในระดับปานกลาง
 ($27.00 > 106.17 < 162.00$) รายได้เฉลี่ย 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
 110.56 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 110.56 < 162$) และรายได้เฉลี่ย
 10,001-15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 102.46 อยู่ในระดับปานกลาง
 ($27.00 > 102.46 < 162$)

ตาราง 17 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน		ด้านปัจจัย					รวมทั้งหมด
		ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4	ประเด็นที่ 5	
1. บ้านห้วยไร่สามัคคี	$\bar{X}$	26.81	34.89	31.70	24.68	27.85	145.93
n = 74	S.D.	4.11	5.64	5.77	4.26	4.70	
2. บ้านเขาเหยงพัฒนา	$\bar{X}$	29.30	37.91	34.73	27.75	30.75	160.43
n = 44	S.D.	3.81	5.46	5.11	4.18	5.32	
3. อนุบาลแม่ฟ้าหลวง	$\bar{X}$	24.69	33.71	30.12	24.45	26.17	139.14
n = 65	S.D.	3.38	5.02	4.87	3.25	4.25	
4. บ้านป่าขางนาเงิน	$\bar{X}$	25.86	34.82	31.98	24.04	26.65	143.35
n = 51	S.D.	4.79	5.23	5.11	3.69	5.04	
5. บ้านผาฮี้	$\bar{X}$	27.48	35.79	32.48	25.41	26.66	147.83
n = 29	S.D.	6.65	8.15	7.69	6.13	6.64	
6. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5	$\bar{X}$	28.15	36.64	34.39	26.97	29.64	155.79
n = 33	S.D.	5.16	6.21	6.49	5.34	5.53	
7. ศษด.สังวาลย์วิท 8	$\bar{X}$	23.48	28.55	26.35	22.74	23.39	124.52
n = 31	S.D.	5.52	6.16	5.90	4.19	4.90	
8. ศษด.ศรีสมวงศ์	$\bar{X}$	24.36	34.32	30.68	25.04	24.32	138.72
n = 25	S.D.	5.03	7.99	7.16	4.88	4.39	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	26.27	34.58	31.56	25.13	26.93	144.46
n = 352	S.D.	4.81	6.23	6.01	4.49	5.10	

จากตาราง 17 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย
ใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 144.46 อยู่ในระดับปานกลาง
($39.00 > 144.46 < 234.00$) เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 2
ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 34.58 อยู่ในระดับสูง ($32.00 > 34.58 < 48.00$) และประเด็นที่ 4
นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
25.13 อยู่ในระดับปานกลาง ($7.00 > 25.13 < 42.00$)

เมื่อจำแนกตามโรงเรียน พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย
ใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 160.43 อยู่ในระดับปานกลาง
($39.00 > 160.43 < 234.00$) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 124.52 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 124.52 < 234.00$)

ตาราง 18 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย
ใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ		ด้านปัจจัย					รวม ทั้งหมด
		ประเด็น ที่ 1	ประเด็น ที่ 2	ประเด็น ที่ 3	ประเด็น ที่ 4	ประเด็น ที่ 5	
1. ผู้บริหาร	$\bar{X}$	25.89	32.33	30.56	24.89	24.67	138.33
n = 9	S.D.	3.98	6.04	7.04	4.01	6.04	
2. ครู	$\bar{X}$	25.95	34.18	29.51	24.03	26.48	140.14
n = 80	S.D.	5.43	5.86	6.12	4.28	5.42	
3. ผู้ปกครอง	$\bar{X}$	26.59	34.91	32.28	25.50	27.67	146.95
n = 204	S.D.	4.64	6.44	5.82	4.47	5.41	
4. คณะกรรมการสถานศึกษา	$\bar{X}$	25.88	34.92	32.25	24.97	26.66	144.68
n = 59	S.D.	5.19	6.83	6.81	4.98	5.02	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	26.08	34.08	31.15	24.84	26.37	142.52
n = 352	S.D.	4.81	6.29	6.44	4.44	5.48	

จากตาราง 18 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย
ใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกสถานภาพ มีค่าเฉลี่ย 142.52 อยู่ในระดับปานกลาง
($39.00 > 142.52 < 234.00$)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย
ใน 5 ประเด็นตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครอง สถานภาพผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 146.95 อยู่ในระดับปานกลาง
($39.00 > 146.95 < 234.00$) และสถานภาพผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 138.33
อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 138.33 < 234.00$)

ตาราง 19 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย ใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ

เพศ		ด้านปัจจัย					รวมทั้งหมด
		ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4	ประเด็นที่ 5	
ชาย	$\bar{X}$	25.89	34.32	31.54	24.92	26.67	143.34
n = 197	S.D.	5.13	6.65	6.34	4.58	5.33	
หญิง	$\bar{X}$	26.84	35.14	31.68	25.23	27.77	146.65
n = 155	S.D.	4.56	5.96	5.97	4.47	5.41	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	26.36	34.73	31.61	25.07	27.22	145.00
n= 352	S.D.	4.84	6.31	6.16	4.52	5.37	

จากตาราง 19 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย ใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ย 145.00 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 145.00 < 234.00$) เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 146.65 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 146.65 < 234.00$) และเพศชาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 143.34 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 143.34 < 234.00$)

ตาราง 20 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา		ด้านปัจจัย					รวมทั้งหมด
		ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4	ประเด็นที่ 5	
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	$\bar{X}$	26.21	34.65	32.00	25.17	27.14	145.16
n = 258	S.D.	5.07	6.78	6.28	4.79	5.56	
2. ปริญญาตรี	$\bar{X}$	26.82	35.12	30.41	24.75	27.53	144.64
n = 85	S.D.	4.43	5.06	5.98	3.80	4.83	
3. ปริญญาโทหรือสูงกว่า	$\bar{X}$	24.33	31.33	31.56	24.62	4.11	136.00
n = 9	S.D.	3.84	4.09	3.36	2.78	5.01	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	25.79	33.70	31.32	24.86	26.26	141.93
n = 352	S.D.	4.45	5.31	5.21	3.79	5.13	

จากตาราง 20 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 141.93 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 141.93 < 234.00$) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 145.16 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 145.16 < 234.00$) และระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 136.00 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 136.00 < 234.00$)

ตาราง 21 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

รายได้เฉลี่ย		ด้านปัจจัย					รวมทั้งหมด
		ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4	ประเด็นที่ 5	
1. ต่ำกว่า 8,000 บาท	$\bar{X}$	26.29	34.65	31.99	25.27	27.22	145.41
n = 245	S.D.	4.97	6.56	6.09	4.54	5.57	
2. 8,001-10,000 บาท	$\bar{X}$	27.86	35.60	31.44	25.07	28.05	148.02
n = 30	S.D.	3.71	5.46	5.59	4.45	4.55	
3. 10,001-15,000 บาท	$\bar{X}$	25.29	34.11	28.97	23.94	26.23	138.54
n = 35	S.D.	5.88	6.97	7.02	4.86	5.22	
4. มากกว่า 15,001 บาท	$\bar{X}$	25.41	34.24	31.76	24.55	26.41	142.38
n = 42	S.D.	4.21	5.16	6.13	4.07	5.12	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	26.21	34.65	31.04	24.71	26.98	143.59
n = 352	S.D.	4.69	6.04	6.21	4.48	5.12	

จากตาราง 21 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัยใน 5 ประเด็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ย มีค่าเฉลี่ย 143.59 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 143.59 < 234.00$) รายได้เฉลี่ย 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 148.02 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 148.02 < 234.00$) และรายได้เฉลี่ย 10,001-15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 138.54 อยู่ในระดับปานกลาง ($39.00 > 138.54 < 234.00$)

ตาราง 22 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			รวมทั้งหมด	
	ด้านคุณภาพนักเรียน	ด้านกระบวนการ	ด้านปัจจัย		
1. บ้านห้วยไร่สามัคคี	$\bar{X}$	154.41	108.61	145.93	408.95
n = 74	S.D.	15.75	17.14	21.21	
2. บ้านเขาแห่งพัฒนา	$\bar{X}$	158.23	109.64	160.43	428.30
n = 44	S.D.	17.18	15.03	19.90	
3. อนุบาลแม่ฟ้าหลวง	$\bar{X}$	151.31	103.18	139.14	393.63
n = 65	S.D.	19.31	14.51	17.65	
4. บ้านป่าขงนางเงิน	$\bar{X}$	151.65	106.96	143.35	401.96
n = 51	S.D.	15.16	12.95	20.78	
5. บ้านผาฮี้	$\bar{X}$	174.10	112.59	147.83	434.52
n = 29	S.D.	23.75	26.73	33.72	
6. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5	$\bar{X}$	155.06	115.36	155.79	426.21
n = 33	S.D.	20.32	17.79	25.09	
7. ตชด.สังวาลย์วิท 8	$\bar{X}$	142.61	87.29	124.52	354.42
n = 31	S.D.	18.19	15.37	22.40	
8. ตชด.ศรีสมวงศ์	$\bar{X}$	145.96	103.76	138.72	388.44
n = 25	S.D.	15.86	19.25	25.95	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	154.17	105.92	144.80	404.99
n = 352	S.D.	19.25	18.17	24.20	

จากตาราง 22 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริจำแนกตามโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 404.99 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 404.99 < 732.00$) เมื่อพิจารณารายด้านของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านคุณภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 154.17 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 154.17 < 336.00$) และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 105.92 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 105.92 < 162.00$)

เมื่อจำแนกตามโรงเรียน พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองโรงเรียนบ้านผาศี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 434.52 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 434.52 < 732.00$) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 354.42 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 354.42 < 732.00$)

ตาราง 23 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			รวมทั้งหมด	
	ด้านคุณภาพนักเรียน	ด้านกระบวนการ	ด้านปัจจัย		
1. ผู้บริหาร	$\bar{X}$	144.67	100.89	138.33	383.89
n = 9	S.D.	18.67	18.65	24.63	
2. ครู	$\bar{X}$	152.83	105.61	140.14	398.58
n = 80	S.D.	19.77	19.03	24.27	
3. ผู้ปกครอง	$\bar{X}$	155.33	106.52	146.95	408.80
n = 204	S.D.	19.69	17.34	23.41	
4. คณะกรรมการสถานศึกษา	$\bar{X}$	152.15	106.90	144.68	403.73
n = 59	S.D.	16.72	19.97	26.21	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	151.24	104.98	142.52	398.75
n = 352	S.D.	50.16	51.16	52.16	

จากตาราง 23 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกสถานภาพ มีค่าเฉลี่ย 398.75 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 398.75 < 732.00$) เมื่อพิจารณารายด้านของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 151.24 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 151.24 < 336.00$) และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 104.98 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 104.98 < 162.00$)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองสถานภาพผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 408.80 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 408.80 < 732.00$) และสถานภาพผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 383.89 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 383.89 < 732.00$)

ตาราง 24 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจำแนกตามเพศ

เพศ	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			รวมทั้งหมด	
	ด้านคุณภาพนักเรียน	ด้านกระบวนการ	ด้านปัจจัย		
ชาย	$\bar{X}$	151.55	104.89	143.34	399.78
n = 197	S.D.	20.21	19.10	25.05	
หญิง	$\bar{X}$	157.02	107.95	146.65	411.62
n = 155	S.D.	17.55	16.82	23.03	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	154.28	106.42	145.00	405.70
n = 352	S.D.	18.88	17.96	24.04	

จากตาราง 24 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกเพศ มีค่าเฉลี่ย 405.70 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 405.70 < 732.00$) เมื่อพิจารณารายด้านของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 154.28 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 154.28 < 336.00$) และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 106.42 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 106.42 < 162.00$)

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 411.62 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 411.62 < 732.00$) และเพศชาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 399.78 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 399.78 < 732.00$)

ตาราง 25 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			รวมทั้งหมด	
	ด้านคุณภาพนักเรียน	ด้านกระบวนการ	ด้านปัจจัย		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	$\bar{X}$	154.79	105.81	145.16	405.76
n = 258	S.D.	19.25	19.07	25.46	
2. ปริญญาตรี	$\bar{X}$	152.04	108.11	144.64	404.78
n = 85	S.D.	19.64	15.48	20.84	
3. ปริญญาโทหรือสูงกว่า	$\bar{X}$	148.11	100.78	136.00	384.89
n = 9	S.D.	14.05	14.70	14.75	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	151.65	104.90	141.93	398.48
n = 352	S.D.	17.65	16.41	20.35	

จากตาราง 25 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 398.48 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 398.48 < 732.00$) เมื่อพิจารณารายด้านของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าด้านคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 151.65 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 151.65 < 336.00$) และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 104.90 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 104.90 < 162.00$)

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 405.76 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 405.76 < 732.00$) และระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 384.89 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 384.89 < 732.00$)

ตาราง 26 แสดงค่าสถิติพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจำแนกตามรายได้เฉลี่ย

รายได้เฉลี่ย	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			รวมทั้งหมด	
	ด้านคุณภาพนักเรียน	ด้านกระบวนการ	ด้านปัจจัย		
1. ต่ำกว่า 8,000 บาท	$\bar{X}$	154.85	106.10	145.41	406.36
n = 245	S.D.	19.31	18.24	24.72	
2. 8,001-10,000 บาท	$\bar{X}$	157.70	110.56	148.02	416.28
n = 30	S.D.	20.88	17.32	20.62	
3. 10,001-15,000 บาท	$\bar{X}$	149.14	102.46	138.54	390.14
n = 35	S.D.	17.95	19.12	25.93	
4. มากกว่า 15,001 บาท	$\bar{X}$	146.69	105.55	142.38	394.62
n = 42	S.D.	15.43	17.32	22.08	
รวมทั้งหมด	$\bar{X}$	152.09	106.17	143.59	401.85
n = 352	S.D.	18.39	18.00	23.34	

จากตาราง 26 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกรายได้เฉลี่ย มีค่าเฉลี่ย 401.85 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 401.85 < 732.00$) เมื่อพิจารณารายด้านของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 152.09 อยู่ในระดับปานกลาง ($56.00 > 152.09 < 336.00$) และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 106.17 อยู่ในระดับปานกลาง ($27.00 > 106.17 < 162.00$)

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองรายได้เฉลี่ย 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 416.28 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 416.28 < 732.00$) และรายได้เฉลี่ย 10,001-15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 390.14 อยู่ในระดับปานกลาง ($122.00 > 390.14 < 732.00$)

ส่วนที่ 3 : ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเสนอผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ จะแยกกล่าวออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ และ ด้านปัจจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณภาพนักเรียน

1.1 การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหา และอารมณ์ของตนเองได้

นักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยคงได้รายงานเกี่ยวกับคุณภาพของตนเองไว้ว่า ตัวนักเรียนเองรู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ สามารถใช้หลักเหตุผลในการลดความขัดแย้ง และจัดการกับปัญหาและธรรมชาติในระดับสูงกว่าคุณภาพด้านอื่น ๆ

“ความเก่ง รองลงไปครับ แต่ก็ช่วยเหลือตนเองได้ เพราะเมื่อก่อน พอจบออกไป เด็กช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พอไปอยู่ ม.1, ม.2, ม.3 ก็จะกลับมา อยู่บ้าน แล้วข้ามไปข้ามมาอยู่แต่ละหมู่บ้าน เดียวนี้ไม่ค่อยมีแล้ว ไปเรียนต่อ แล้วก็ประสบความสำเร็จนะครับ จะไม่กลับมาอยู่บ้าน ไม่ลาออกกลางคัน ไปเรียน แล้วประสบความสำเร็จ”

นอกจากการมองเห็นคุณค่าในตนเองเป็นพื้นฐานแล้ว เด็ก ๆ ยังให้ความรักและเห็นคุณค่าของผู้อื่น เช่น ที่ห้ามปรามไม่ให้เพื่อนทะเลาะวิวาทกัน ตักเตือนให้เพื่อนเป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนดีของสังคม ให้คำปรึกษาแก่เพื่อนที่มีความไม่สบายใจด้านการเรียน ด้านส่วนตัวต่าง ๆ ตลอดจนแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักประหยัด เห็นคุณค่าของเงิน

การมองตนเองของเด็กตรงกันข้ามกับมุมมองของผู้ใหญ่ที่มี ต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง โดยมีความเห็นว่า เด็ก ๆ เหล่านี้ยังคงอยู่ในด้านการรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เด็กยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งอธิบายเชื่อมโยงไปถึง การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก จะช่วยให้การจัดบริการต่าง ๆ ในโรงเรียน สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างแท้จริง

1.2 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ผู้ใหญ่ทุกฝ่ายมองว่าเด็กมีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ การที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ จำแนก รู้เท่าทันและกล้าปฏิเสธในสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สามารถชักชวนหรือส่งเสริมให้เพื่อนประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม จากข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสนทนากลุ่มศิษย์เก่า มีความเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า ศิษย์เก่ามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของเหล้า บุหรี่ และยาเสพติด โดยการจัดการเรียนรู้ของครูในทุกระดับชั้นเรียนและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดจากการจัดนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์ และการณรงค์ให้งดสูบบุหรี่ รวมถึงการเข้าค่ายอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ในส่วนของพ่อแม่ นั้น ก็ไม่สนับสนุนให้ลูกหลานเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหล้า บุหรี่ และยาเสพติด ดังที่ศิษย์เก่าบางคนได้เล่าไว้ว่า

“ที่จริงไปโรงเรียนพวกครูเขาก็สอนนะครับว่า ห้ามกินเหล้า ห้ามสูบบุหรี่”

“เหล้าไม่ดื่ม รู้ว่าไม่ดีครับ ทางพ่อแม่ก็ไม่สนับสนุน”

แม้ว่าจะมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของเหล้า บุหรี่ และยาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียน ในบ้านที่พ่อแม่เอาใจใส่ดูแลลูก ได้ชี้แนะและสั่งสอน ในส่วนชุมชนได้มีการสนับสนุน โดยองค์กรท้องถิ่น ก็ไม่สามารถยับยั้งหรือทวนกระแสนิยมของสังคมข้อมูลข่าวสารที่เดินทางเข้าสู่ชุมชนบนดอยได้ จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ต้องเข้าไปสู่กับดักของการเลียนแบบแฟชั่น การแต่งกาย การมีว่สมเสพของมีนเมาและยาเสพติด การขับซิ่งรถยานยนต์เสียงดัง ก่อให้เกิดความรบกวนในชุมชน ตลอดจนการมีพฤติกรรมก้าวร้าวส่งผลให้เกิดปัญหาการชกต่อย ทำร้ายร่างกายและยกพวกตีกัน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน และศิษย์เก่า มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า

“...ที่เห็นๆ ก็คือว่าเขาจะมั่วสุมอยู่กับเรื่องพวกนี้ไงคะ มันทำให้คือพอเราเดินทางไปทางนี้แล้วมันเสียหลาย ๆ อย่าง การเรียนเขาไม่อยากจะทำงานเขาไม่อยากจะอนาคตเขาก็เหมือนกับว่าหยุดแค่นั้น ที่เห็นแล้วก็คือจนทุกวันนี้เห็นพวกวัยรุ่นที่เขาสนใจทางนี้มีความรู้สึกเห็น้อยคะ”

จะเห็นได้ว่า เด็กที่นำความรู้ ความเข้าใจจากการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน และมีการเชื่อฟังตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ นำมาวิเคราะห์ จำแนกแล้วเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ก็จะสามารถลด ละ เลิก และห่างไกลจากสิ่งที่เป็นโทษและพิษภัยกับตนเองได้ ขณะเดียวกัน ก็ยังมีเด็กบางกลุ่มที่ขาดทักษะชีวิต จึงไม่สามารถต้านกระแสสังคมจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษภัย เช่น เหล้า บุหรี่ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ด้านการแต่งกาย การมั่วสุม การทะเลาะวิวาท การคบเพื่อนต่างเพศ ตลอดจนการสร้างความรบกวนแก่ชุมชน

1.3 การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

คุณภาพนักเรียนเกี่ยวกับการมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักงานและอาชีพ รู้ความสนใจด้านอาชีพของตนเอง มีแนวทางและเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพและมีทักษะพื้นฐานอาชีพที่ถนัดและสนใจ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต นักเรียนรายงานว่า ตนเองยังมีคุณภาพในประเด็นนี้น้อยที่สุด ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ผู้บริหารโรงเรียน ครู และศิษย์เก่าต่างมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยฯ ทั้ง 8 โรงเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติจริงทั้งในโรงเรียน ในบ้าน และในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ระหว่างเรียน ดังปรากฏในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ตอนหนึ่งว่า

“ตรงที่สนใจอะไรนี่ เด็กเข้าไปฝึกแล้วทำ ไปฝึกออกแบบ แล้วก็ปักเย็บริม ทำเป็นกระเป๋าทำเป็นอะไรต่อมิอะไร ตอนนี่เขาทำได้ ขายได้วันนั้นเห็นส่งปึกได้ตั้งห้าพันหกพันบาท”

การส่งเสริมทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพเพื่อการดำรงชีวิต โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพและทักษะการดำรงชีวิต การจัดการเรียนรู้จากโรงเรียนสู่ครอบครัวโดยใช้เด็กเป็นสื่อการเชื่อมโยง ให้ครอบครัวมีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดการแบ่งปันและเอื้ออาทรต่อกันในครอบครัวและชุมชน ดังความเห็นของผู้นำชุมชนและศิษย์เก่าที่ว่า

“เด็กนี้จะขยายผลจากในโรงเรียนไปสู่ครอบครัวเพราะว่าเราทำโครงการเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักเอง ปกติเขาปลูกอยู่แล้วนะครับ พวกเลี้ยงสัตว์จะมี ถ้าเลี้ยงปลา รอบมันจะสั้น ปลาคุณ รอบมันจะสั้น เขาจะใช้วิธีคือการเอาไปแลก นี่คือแนวคิดของชาวบ้านเขา นะ คือถ้ารอบปลาคุณ 3 เดือน คนนี้เลี้ยงก่อน บ้านนี้เลี้ยง บ้านนี้เลี้ยง ไอ้ที่โตก็เอาไปแลกผัก หรือเอาผักมาแลกปลาคุณอะไอย่างนี้”

ในวิถีชีวิตของนักเรียนส่วนใหญ่เมื่อมีเวลาว่างจะต้องไปช่วยครอบครัวทำงานเพื่อหารายได้ในวันหยุดเรียนเสาร์-อาทิตย์ และวันปิดภาคเรียน น่าจะอธิบายได้ว่า เด็กนักเรียนเหล่านี้มีความรับผิดชอบ และได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐานอาชีพการค้าขายผลผลิตจากครัวเรือนและชุมชน ได้มีโอกาสสำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนได้รับการปลูกฝังการเห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต

จากข้อมูลด้านคุณภาพนักเรียนในประเด็นการมีเจตคติที่ดี และมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริตของนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ถึงแม้ว่านักเรียนยังมองตนเองว่าต้องพัฒนาคุณภาพประเด็นนี้อีกมาก แต่ก็สามารถจะอธิบายได้ว่าทุกโรงเรียนมีนโยบายและแนวคิดในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ ๙๙ ปีทรงครองราชย์ ดังข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มกับคณะครูสอนหนึ่งว่า

“ปรัชญาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ ๙๙ ปีทรงครองราชย์ก็คือคืนะว่า ครูทุกคนสอนให้เด็กอยู่กับป่า คือไม่ทำลายป่า” ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหาร สพท. เชียงราย เขต 3 ท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“คนในพื้นที่นี้สามารถที่จะบริหารจัดการตนเองได้ ดูตนเองได้ พัฒนาพื้นที่นี้ได้แล้ว ก็สามารสืบสานพระปณิธานของสมเด็จพระเจ้าให้ยั่งยืนต่อไป สมเด็จพระท่านก็เน้นเรื่องปลูกป่าแล้วก็ปลูกคน”

1.4 การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ด้านคุณภาพนักเรียนในประเด็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การประพฤติปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนด้านนี้ว่า

“เด็กเปลี่ยนไปมาก เด็กจะมีระเบียบ มีวินัย มีความรับผิดชอบ”

“อันนี้ดีมากเลยครับ ทุกโรงเรียนเมื่อก่อนนี้ เมื่อปี 2547 เด็กไม่ค่อยรักษาสภาพแวดล้อม ไม่รักษาคุณธรรม หลังจากได้ปลูกฝังคุณธรรมในเรื่องความรับผิดชอบ ในเรื่องความมีวินัย เด็กก็ดีขึ้น ส่งผลต่อทุกอย่าง”

สำหรับพฤติกรรมการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว มีน้ำใจ และให้การช่วยเหลือ พบว่า คุณภาพด้านนี้ของนักเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ของโครงการพัฒนาคอยดูฯ อยู่ในระดับสูง นักเรียนได้เล่าว่า

“ขอยกตัวอย่างมีนักเรียน 4 คน ที่อยู่โรงเรียนเจ้าพ่อณะคะ อยู่ข้าง ๆ บ้านหนูเอง คือเขาจะรู้หน้าที่ของเขา กลับจากโรงเรียนมาถึง เขาต้องทำอะไร ต้องล้างถ้วย ต้องดักน้ำ ต้องกวาดบ้าน เขาก็ยังทำอยู่นะคะ แล้วก็เลี้ยงน้องด้วย”

ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารเห็นว่า นักเรียนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือ รักษาสาธารณสมบัติ และได้เล่าถึงพฤติกรรมที่แสดงน้ำใจของนักเรียนด้วยความภาคภูมิใจว่า

“ด้านสังคมก็ดีนะคะ เพราะฉันเห็นว่าเด็กในหมู่บ้าน ถ้ามีงานศพ งานแต่ง งานอะไร แต่ละบ้านเขาจะไปช่วยกัน แล้วเด็กอยู่ในวัยช่วยได้เขาก็ไปช่วย ส่วนใหญ่พอเขาเห็นว่า บ้านนี้มีงาน ก็จะไปช่วยกันล้างจาน”

จะเห็นได้ว่า คุณภาพนักเรียน 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูฯ ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎระเบียบและกติกาของทางโรงเรียน มีเล็กน้อย

ที่นักเรียนปฏิบัติไปตามกระแสสังคมของวัยรุ่น แต่ด้านการปฏิบัติตัวตามกฎ กติกา ระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าค่อนข้างเข้มแข็ง เป็นที่ภาคภูมิใจของนักเรียนเอง และของผู้บริหารทุกระดับที่มีส่วนในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ

1.5 การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี

คุณภาพนักเรียนที่มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี คือ การที่นักเรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน (กรมอนามัย) รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองได้ มีความร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวได้ เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ ซึ่งเรื่องนี้ผู้บริหารโรงเรียนมองว่า สุขภาพทางกายของนักเรียนบนเขตพื้นที่ออยตุงยังเป็นปัญหา ต้องปรับปรุง ดังที่ผู้บริหารโรงเรียน 2 ท่าน ให้ความเห็นว่า

“สุขภาพกายตามสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนมีปัญหาด้านการบริโภค และมีปัญหาด้านภาวะโรคเหงือกและฟัน”

“สุขภาพกายไม่ค่อยดี ไม่ค่อยสมบูรณ์ น้ำหนักตัวเด็กน้อย”

สำหรับปัญหาด้านสุขภาพจิตนั้น ในกลุ่มของผู้บริหารโรงเรียน มีมุมมองที่หลากหลาย เป็นต้นว่า

“บางทีเด็กกำพร้ากำพร้าด้วยความจำเป็น พ่อแม่ไปทำงานกันหมด ต้องทิ้งลูกให้อยู่คนเดียว หรืออยู่กับญาติ ทำให้เด็กมีปัญหาสุขภาพจิต”

“ปัญหาประเด็นสุขภาพจิตนี้ เราต้องระวัง จะมีพฤติกรรมที่ตามมา ด้านพฤติกรรม เด็กก้าวร้าว”

จากการที่ทุกฝ่าย เป็นต้นว่า สาธารณสุข อบต. และโรงเรียน ได้ประสานความร่วมมือโดยจัดกิจกรรมและโครงการเกี่ยวกับสุขภาพกายและจิต และสุขอนามัย ลงไปสู่นักเรียน ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและเกิดทักษะนำไปปรับใช้ในชีวิตจนเกิดเป็นสุขนิสัยที่ดี และชักชวนให้เพื่อนๆ ร่วมทำความดี จึงกล่าวได้ว่า คุณภาพนักเรียนด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดีของนักเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ได้รับการพัฒนาจากหลายหน่วยงาน

1.6 การรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้

นักเรียนที่มีลักษณะของการรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้นั้นจะเป็นผู้ที่รู้ถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จากการรายงานของกลุ่มผู้ใหญ่นี้พบว่า นักเรียนมีคุณภาพประเด็นนี้ค่อนข้างสูง

“เท่าที่ดู ดีมาก”

“เด็กที่นี้จะใส่มากนะ เป็นเด็กที่ใส่มาก แล้วก็เหมือนสำลี พอเราเอาน้ำใส่ก็จะซึมลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เขาจะรับรู้ได้เร็วทุกเรื่อง ทั้งด้านวิชาการและด้านศิลปะ เด็กที่นี้เก่งทีเดียว”

คุณภาพของนักเรียนในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯอยู่ในระดับที่ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่า นักเรียนมีคุณภาพดี หากพิจารณาลึกลงไปในคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นต้นว่า การแสดงออกอย่างเหมาะสม สร้างสรรค์ ความสามารถในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ดีด้วยตนเอง การรู้จักความถนัด ความสามารถ และความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่บอกให้เห็นถึงคุณภาพของนักเรียน ดังปรากฏในตัว of นักเรียน

“การแสดงออกของเยาวชน เริ่มพัฒนา กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกที่ควร”

“นักเรียนบางกลุ่ม สามารถลุกขึ้นมา นำ นักเรียนบนคอกกล้า นำ ในสิ่งที่ถูก ในการพูดคุยและเป็นผู้นำได้”

จะเห็นได้ว่า คุณภาพนักเรียนในประเด็นการรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้ แม้ว่าความสามารถในด้านต่าง ๆ จะได้รับการพัฒนาอย่างหลากหลายแล้ว แต่เมื่อพบปัญหาการพูดภาษาไทยไม่ได้ ทำให้นักเรียนเหล่านั้นเสียเปรียบในด้านการใช้ภาษาไทย ทำให้ขาดโอกาสเมื่อต้องแข่งขันกับเด็กพื้นราบ

2. ด้านกระบวนการ

2.1 การวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการรายงานตามสภาพจริงของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ปรากฏว่า ได้มีการวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง ฯ เป็นประเด็นที่มีอยู่จริงในโรงเรียน รองลงมาจากประเด็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารทั้ง 8 โรงเรียน เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้ว ครูจำนวนมากถึง 86.67 เปอร์เซ็นต์ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 81.82 เปอร์เซ็นต์ และผู้ปกครอง จำนวน 68.08 เปอร์เซ็นต์ ก็รับรู้ว่ามีโรงเรียนที่บุตรหลานของตนเข้าศึกษาอยู่มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นในโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้ทราบว่า แนวคิดและนโยบายของผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

“คือ ที่จริงมันเป็นตัวหลักนะครับ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ ทางเขตกลุ่มรับผิดชอบตรงนี้...เราเน้นในเรื่องของการช่วยเหลือเด็กตรงนี้ เรามีโครงการรองรับนะครับ มีโปรแกรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ ลงไปหลายตัวคือสำคัญ เราได้งบประมาณ เราให้ความสำคัญตรงนี้มาก โดยเฉพาะคนที่รับผิดชอบดูแลเรื่องนี้โดยตรง”

“แปดโรงเรียนนี้ เรบอกเลยนะครับ เราจัดสรรงบประมาณแล้วจะดูแลเรื่องนี้ โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสเป็นตัวหลัก เพราะมีปัญหาเสพติดเรื่องของการรับวัฒนธรรมข้างนอก เราให้โรงเรียนทำโครงการรองรับ เราให้งบประมาณก่อน แล้วเราติดตามตลอด.....”

จากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ทราบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากหน่วยงานต้นสังกัดมากกว่า 1 ครั้ง และพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคนนำความรู้ที่ได้ไปใช้แตกต่างกัน

“โรงเรียนจะต้องเข้าใจว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคน มีบทบาทสำคัญ ผู้บริหารก็ต้องมาเล่นด้วย คนที่ดูแลระบบการช่วยเหลือนักเรียน ที่ว่ามอบหมายหน้าที่เป็นคนคอยจัดเก็บข้อมูล หรือเป็นคนคอยอำนวยความสะดวก เป็นฝ่ายประสานเป็นที่ปรึกษา ไม่ใช่ทีมทำ เพราะทีมทำคือครูทุกคน ต้องเจาะลงไปว่า บทบาทของแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มเขาทำอะไรอย่างไร เสร็จแล้ว งานจะมาพร้อม ๆ กัน แล้วจะขึ้นมาหาพร้อมกันเป็นทอด ๆ แต่ถ้าหากปล่อยให้คนที่ดูแล ดูแลระบบจัดการ หรือปกครอง แต่ไม่สามารถประสานอะไรได้ ระบบดูแลก็ยังได้แค่ SDQ สามสี่แผ่น แล้วก็ตีค่าประเมินออกมา”

จากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหาร โรงเรียนทำให้สังเกตเห็นได้ว่า ผู้บริหาร โรงเรียนส่วนหนึ่งยังมองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะ แยกส่วน ยังไม่ได้เชื่อมโยงส่วนย่อยให้มีความสัมพันธ์กับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบองค์รวม โรงเรียนจึงเลือกจัดกิจกรรมตามแนวความคิดและความจำเป็นตามสภาพของโรงเรียน จึงอาจทำให้การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่ครอบคลุมทั้งระบบ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า คณะผู้บริหาร โรงเรียนและครู ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เห็นว่าในการวางระบบ การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมีการวางแผนงาน มีคู่มือ การปฏิบัติงานและทิศทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน ยังเป็นภารกิจที่จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย

2.2 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะมุ่งที่ การจัดกิจกรรมเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม และพัฒนานักเรียน โดยการจัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ปัญหานักเรียน การส่งต่อนักเรียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อพิจารณาถึงการจัดกิจกรรมเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับ คณะผู้บริหาร โรงเรียนและครูทำให้ได้พบว่า แต่ละโรงเรียนนำกิจกรรมหลายรูปแบบ

มาใช้ในการช่วยให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ดูเหมือนว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าว จัดขึ้นตามความถนัดและความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเล่าว่า “จะให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ก็มีการลงทะเบียน จะทำในเรื่องของบัตรสุขภาพนักเรียน”

“ที่แรกก็มีการเยี่ยมบ้านก่อน ให้ครูประจำชั้นเยี่ยมบ้านแล้วก็ศึกษาปัญหาเป็นรายบุคคลเลยว่า ลูกศิษย์ของตัวเองแต่ละชั้นที่รับผิดชอบว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แล้วมาคุยกันว่า ใครมีอะไรที่จะขอความช่วยเหลือ อย่างเช่นเด็กมันจน ไม่มีรองเท้า ไม่มีถุงเท้า ก็หางบประมาณ หาทุนหาจากองค์กรต่าง ๆ มาให้”

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่า การจัดกิจกรรมเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น แต่ละโรงเรียนมีวิธีที่แตกต่างกันออกไป บางโรงเรียนทำบัตรสุขภาพนักเรียน มีหลายโรงเรียนจัดกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน และบางโรงเรียนดำเนินกิจกรรมการเยี่ยมบ้านได้ในระดับดีมาก เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง

สำหรับกิจกรรมการคัดกรองนักเรียน จากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียนและครูทำให้ทราบว่า แต่ละโรงเรียนใช้วิธีการคัดกรองนักเรียนที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนก็ใช้แบบทดสอบ SDQ ของ สพฐ. บางโรงเรียนก็ใช้เครื่องมืออื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัดและความพร้อมของผู้รับผิดชอบในการคัดกรองนักเรียน ดังตัวอย่างการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

“ในส่วนการคัดกรองนี้ ทางโรงเรียนใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ได้ใช้ของ สพฐ. ครับ”

“ของโรงเรียนเรา คัดกรองตามขั้นตอนของ สพฐ. และเครื่องมือที่ใช้คือ SDQ”

“เราคัดกรองจากข้อมูลนักเรียนที่มีอยู่ บางส่วนใช้เครื่องมือของกรมสุขภาพจิต เช่น แบบสำรวจความฉลาดทางอารมณ์”

2.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการรายงานของผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง พบว่า โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดุงฯ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อยมาก ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหาร สพท.เชิงทราย เขต 3 ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปตามศักยภาพของโรงเรียน และตาม สภาพความจำเป็นของนักเรียนแต่ละพื้นที่ สำหรับการวางระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการบริหารงานเข้ามาพัฒนางานนั้นยังไม่ปรากฏ ชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนบางรายได้มีการติดตามผลการดำเนินงานที่มอบหมาย ให้ครูจัดทำรายงาน แต่ก็ยังขาดความต่อเนื่องในการนำผลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังข้อมูลผู้บริหารโรงเรียนรายหนึ่งกล่าวว่า

“ครูเรา นอกจากคัดกรองแล้วนะครับ ยังต้องไปตามที่บ้าน ผมงัดวันหนึ่งเป็นวันเยี่ยมบ้านเลย บางทีเมื่อก่อนเราเคยวางระบบว่าให้ครูไปเยี่ยมบ้าน ให้ได้ แล้วส่งผลทุกเดือนเลยนะครับ ส่งบันทึกการเยี่ยมบ้าน หลัง ๆ มาก็เป็น เรื่องที่ไม่เจอ หรือว่าแต่ละคนทำ คนที่ไม่ทำก็ไม่รู้”

“ไปเยี่ยมบ้าน ดินะที่ได้ข้อมูลเชิงลึกกลับมา บางทีครูเซ็นแต่ชื่อ แล้วให้ทุนให้นมเด็ก พอไปเจอก็เจอไม่ใช่อย่างที่ว่า ให้คนนี้ปรากฏอยู่บ้านหลังเบ้อเริ่มเลย ให้เขาทำไหม”

ผู้บริหารโรงเรียนบางคนได้เสนอแนวคิดจากประสบการณ์ การติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าจะต้องมีการสร้างความเข้าใจและปรับปรุงวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูที่มีต่อนักเรียนแบบกัลยาณมิตร ซึ่งเสนอความคิดเห็นไว้ว่า

“น่าจะปรับกระบวนการเอากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เข้ามาใช้ จะต้องให้ครูเข้าใจการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างเป็นมิตรมาก ๆ”

“ต้องสร้างความรู้ให้แก่ครู โดยเฉพาะวิธีการนำไปใช้กับเด็กวัยรุ่น เด็กที่มีปัญหา การสอนต้องชี้ให้เห็นจุด ว่าสิ่งใดที่ผิด หรือสิ่งใดที่ถูก ผู้บริหารก็ต้อง กำกับดูแลครู การพัฒนาครู กิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วย โดยใช้วิธีการเสริมแรง สำหรับเด็กที่มีปัญหา บางทีการใช้บทลงโทษกับเด็กเหล่านี้ อาจจะใช้วิธีให้ทำงาน ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม การบำเพ็ญประโยชน์อะไรทำนองนี้”

สำหรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนอกจากเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนแล้ว ยังมีผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่และผู้บริหารของโครงการพัฒนาออยตุงฯ ที่ติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำโครงการเพื่อขอสนับสนุนด้านงบประมาณ

“โรงเรียนทำโครงการรองรับ เราให้งบประมาณก่อนแล้วจะได้ติดตามตลอด ผลที่ออกมาตรงนั้นถ้าพูดถึง ก็ไม่ถึงกับประสบผลสำเร็จ 100% แต่ก็ได้ผลพอสมควร ได้ผลเยอะเหมือนกัน เราก็ดูในเรื่องของการส่งผลต่อจากเรื่องนี้ โดยเฉพาะเด็กที่จบออกไป เด็กจะไม่มีปัญหา”

3. ด้านปัจจัย

3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการรายงานสภาพเป็นจริงด้านปัจจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารยังมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับต่ำเป็นลำดับสองรองลงมาจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้บริหารทั้ง 8 โรงเรียน ให้ความสำคัญแก่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้วยการให้เกียรติและให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ

การเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารแสดงออกด้วยการจัดวางตัวบุคคลที่รับผิดชอบการวางแผนการปฏิบัติงานตามความแตกต่างของบริบทและปัจจัยแวดล้อม

“ผมวางคนที่ดูแล จริง ๆ แล้วเป็นงานกิจการนักเรียนถ้าสมัยก่อนนะครับ แต่ว่างานกิจการนักเรียนมันรวมเป็นงานส่งเสริมกิจกรรมทุกชนิด ลูกเสียดนตรี กีฬาทั้งหมด งานช่วยเหลือนักเรียนเป็นแค่ส่วนหนึ่ง แต่ว่ามาประกอบกัน

พอมีฝ่ายส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนขึ้นมา ก็จะแยกออกมาเป็นฝ่าย เป็นระบบ มันก็จะ มีเสียงเดียว ฝ่ายนี้มันก็จะมีส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ คนที่จะคอยรวบรวมข้อมูลในการ คัดกรอง แยกเป็นประถมกับมัธยม ตอนนี้นะครับ ขณะเดียวกันก็จะมีฝ่ายที่ดูแล ในเรื่องช่วยเหลือ แก้ปัญหา เรื่องการให้คำปรึกษา ประถม มัธยมศึกษา และในตรงนี้ ก็จะมีฝ่ายปกครองประถมมัธยม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าเราไม่พูดถึงรายละเอียด กลุ่มศิครุส่งเสริมยังไร อันนี้เราส่งเสริมเป็นระบบใหญ่ ถ้าจะให้ดึง ไปเป็นส่วนหนึ่งของ งานดูแลช่วยเหลือนักเรียนใหม่ ก็ใช่ แต่ว่าส่วนใหญ่ที่เรามอง จะมองเด็กกลุ่มที่ต้อง แก้ปัญหามากกว่ากลุ่มที่ต้องส่งเสริม คือพอคัดกรองก็จะมีที่ต้องส่งเสริม ที่ต้อง แก้ปัญหา ที่ต้องส่งต่อ ที่เราพยายามโฟกัสมาก คือที่ต้องแก้ปัญหา”

ผู้บริหารบางคนจัดระบบการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยให้ครูทุกคน บ้านพักผลการไปเยี่ยมบ้านแล้วส่งให้แก่ผู้บริหาร ปรากฏว่าได้ผลดี เป็นที่พึงพอใจ ของชุมชน และครูได้ใช้ผลจากการเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นข้อมูลประกอบการช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างเหมาะสม อาจกล่าวได้ว่าเป็นความสามารถของผู้บริหารที่ช่วยกระตุ้น ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินงานบางส่วนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เมื่อพิจารณาถึงความเข้าใจเกี่ยวกับในเรื่องระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับ ที่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนบางรายมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อความคิดรวบยอด เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวของ สพฐ. เป็นอย่างดี มองเห็นจุดแข็ง ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวของ สพฐ. และสามารถบอกได้ว่า แนวคิดนี้เหมาะหรือไม่เหมาะกับโรงเรียน และเห็นว่าการใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ จะช่วยในการคัดกรองเด็ก และช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจเด็กได้อย่างดีนอกเหนือจาก การใช้ SDQ ผู้บริหารโรงเรียนรายนี้ เห็นด้วยกับกระบวนการคัดกรองของ สพฐ. แต่เห็นว่าหลังจากขั้นของการคัดกรองต้องมีเทคนิคต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือ และแก้ปัญหาให้นักเรียนอย่างเหมาะสม และยังย้ำว่า ต้องได้บุคลากรที่มีคุณลักษณะ เหมาะสม นักเรียนกล้าเข้าพบ กล้าพูดคุยปรึกษาหารือ และเห็นว่าที่สำคัญยิ่งไปกว่า วิธีการและเทคนิค คือบุคลากร

ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนบางรายได้อธิบายเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในลักษณะของการใช้ระบบเครือข่ายผู้ปกครอง การเชิญกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกับตำรวจและกรรมการสถานศึกษา ซึ่งดูเหมือนว่าจะแตกต่างไปจากระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งระบบที่เป็นแนวของ สพฐ. ดังกล่าวต่อไปนี้

“จนกระทั่งผมทำงานอยู่ในปีที่ 2 ผมเชิญกรรมการประจำ หมู่บ้านร่วมกับตำรวจ ร่วมกับกรรมการสถานศึกษาของผม คุยกับเขา แต่ก็ไม่ได้เป็น โครงสร้างที่ตำรวจว่าอนุกรรมการจะต้องมีนะครับ แต่ตั้งประเด็นว่าระบบนี้รู้สึกว่ เราไม่ดีเท่าที่ควร ระบบเครือข่ายผู้ปกครอง เพราะว่าไม่ได้แปลว่าต้องถูกวิธีการ ร่วมกันดูแลคณะกรรมการสถานศึกษา ถ้าเรามีเครือข่ายผู้ปกครอง มีผู้ปกครองที่เข้ามา ร่วมการตัดสินใจ พิจารณา ตั้งกฎ กติกาต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกของเขา ก็จะทำให้งาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น”

3.2 ครูมีเจตคติที่ดี และมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง รายงานว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ ของด้านปัจจัย ในการพิจารณา เจตคติของครูที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเด็นการตระหนักรู้และ เห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการสนทนากลุ่มกับคณะครูจาก 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาอ้อยดุงฯ พบว่า ตัวแทนของครูรายหนึ่ง ได้แสดงความคิดเห็นที่ทำให้เห็นถึงเจตคติทางบวกของครูที่มีต่อระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

“เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นเรื่องใหม่ค่ะ เป็นเรื่องที่มีความจริง เราควรจะทำนะค่ะ”

ในขณะที่ตัวแทนของครูบางรายมองว่า การดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นมาจากงานประจำของครูที่มีมากอยู่แล้ว

“ดูยากนะครับ อาจารย์อย่างผมสอนตั้งยี่สิบสามคาบ ทั้ง ม.ต้น- ม.ปลาย แล้วก็ต้องวิ่งไปห้องสมุด กินข้าวนี้ไม่ต้องทาน ก็ไม่ได้กินเที่ยงเหมือนกับเขา เพราะต้องทำหน้าที่สองอย่างพร้อมกัน แล้วไหนจะต้องเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอีก คือภาระงานเรานั้นเยอะแยะเกินไป”

เมื่อถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับคณะครูครุราชหนึ่งในกลุ่มนี้เล่าถึงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนว่า

“พอเริ่มเปิดเทอมมา เราก็ได้รับเด็กใหม่ คุณครูทุกคนก็มีหน้าที่คล้าย ๆ กับสำรวจข้อมูลรายบุคคลของเด็กว่า พื้นฐานครอบครัวอะไร เป็นยังไงบ้าง ระดับการศึกษา การเรียน ครอบครัวมีปัญหาอะไรไหม ประวัติส่วนตัว แล้วก็จากนั้นก็เยี่ยมบ้าน ทีนี้เป็นคล้าย ๆ กับเป็นนโยบายของโรงเรียนว่าให้เยี่ยมทุกคน อันนี้ในรอบแรกนะครับ แล้วก็อันที่สองก็คือ เยี่ยมในกรณีที่นักเรียนมีปัญหา นักเรียนไม่มา นักเรียนหนีเรียน นักเรียนชกต่อย ทะเลาะวิวาท และก็จะมีการคัดกรองเรื่องเสี่ยง”

จากความรู้ที่ครูเล่าให้ฟังข้างต้นนี้ ช่วยทำให้เห็นว่า นอกจากครูจะมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยสังเขปแล้วยังทำให้เห็นว่าครูมีความรู้ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีทักษะการคัดกรอง ตลอดจนมีทักษะในการให้การช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ปัญหานักเรียนในระดับหนึ่ง

3.3 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองและชุมชน เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานเครือข่ายผู้ปกครองและความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านความรู้ ความเข้าใจในการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานของผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ จะเป็นไปตามธรรมชาติของสังคม คือ มีกรอบวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าและการควบคุมโดยชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งของชุมชนแห่งนี้ ทำให้การอบรมดูแลบุตรหลานเป็นไปตามตามวิถีชีวิตที่มีกฎ กติกาของสังคมชนเผ่า ส่วนความรู้ที่จะได้รับเพิ่มเติมจากองค์กรหรือหน่วยงานจะเป็นความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งปรากฏในข้อมูลการสนทนากลุ่มของคณะครูและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ดังนี้

“จุดแข็งของเขาเลย เพราะอย่างไรเขาอยู่ในหมู่บ้าน เขาทำนอกกลุ่มนอกทางไม่ได้เลย เขาไม่ใช่กุมโดยพ่อแม่นะ กุมโดยกฎของหมู่บ้าน สังคมของเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีของเขา เพราะฉะนั้นเป็นชาวอาข่าผู้หญิงไปนุ่งกางเกงขายาวไม่ได้”

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเข้มแข็งของชุมชนที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานด้วยภูมิปัญญาของชนเผ่า โดยไม่ผลัดภาระการดูแลช่วยเหลือให้ครูและโรงเรียน เพราะว่าการที่มาสอนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ อาจไม่ใช่ครูที่มีถิ่นเกิดในพื้นที่ จึงไม่สามารถรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมชนเผ่าได้อย่างลึกซึ้ง ผู้ปกครองและชุมชนไม่อาจคาดหวังให้ครูเป็นผู้ดูแลบุตรหลานของชนเผ่าตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนเผ่าได้ดีกว่าพ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นเอง อย่างไรก็ตามพ่อแม่และผู้ปกครองของนักเรียนก็ยังต้องการความช่วยเหลือจากคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น เป็นชนเผ่าและมีบทบาทในการประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการดูแลคุณภาพเด็กและเยาวชน ดังที่ตัวแทนชุมชนรายหนึ่งมีความเห็นว่า

“ผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ในการเลี้ยงดูลูกตัวเอง คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องเข้ามามีบทบาทในโรงเรียน ที่จะให้ความคิดความเห็น เพราะว่าครูที่สอนไม่ใช่ครูในพื้นที่ ไม่ใช่ชาวอาข่า ชาวจีนฮ่อ เพราะฉะนั้นเขาก็ต้องให้คนในพื้นที่เป็นคนให้ข้อมูล คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นสื่อ เป็นคนที่สำคัญมาก ๆ ที่จะต้องเข้ามามีบทบาทร่วมกัน เพราะฉะนั้นสรุปได้ว่า การที่จะทำให้เด็กมีคุณภาพคือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกัน”

ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายผู้ปกครอง มีผู้บริหารโรงเรียนท่านหนึ่งได้เล่าถึงประสบการณ์ของตนว่า

“ผมเชิญกรรมการประจำหมู่บ้านร่วมกับตำรวจมาทำงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาของผมนุ้ยกับเขา แต่ก็ไม่ได้เป็นโครงสร้างที่ถาวรว่าอนุกรรมการมาจากทั้งหมดนี้นะครับ แต่ตั้งประเด็นว่าระบบนี้เรามีไม่ดีเท่าที่ควรระบบเครือข่ายผู้ปกครอง”

การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับชุมชนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในทัศนะของผู้นำชุมชน ความตอนหนึ่งว่า..

“มีการติดตามนักเรียน ถ้านักเรียนคนใดมีปัญหา เข้าเรียน แล้วชอบหนีเรียน แล้วจะบอกให้คณะกรรมการสถานศึกษาติดต่อผู้ปกครอง ว่าทำไม ลูกหลานของท่านชอบหนีเรียน เชิญให้อธิบายว่าเกิดอะไรขึ้น เราพยายามที่จะ ประสานกับผู้ปกครองและโรงเรียนเพื่อให้อยู่ด้วยกันให้ได้”

“ของพ่อกับแม่ในชุมชนทุกหมู่บ้านเขามีคณะกรรมการในการแก้ไข ถ้าเราประสานกับเขา แล้วเราขอความร่วมมือ”

“ทุกหมู่บ้านมีฝ่ายดูแลเด็กในหมู่บ้าน ก็ครูในโรงเรียน พบว่า เด็กในชุมชนมีปัญหา ก็จะแจ้งให้กับทางโรงเรียนทราบ หากโรงเรียนพบปัญหาทางโรงเรียน ก็จะแจ้งทั้ง 3 ฝ่าย คือได้มาพูดคุยกัน แล้วช่วยกันแก้ไข”

3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

ปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสบความสำเร็จประการหนึ่ง คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจะพิจารณาจากความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่น ของนักเรียน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนักเรียนแกนนำ ตลอดจนเจตคติในการ เป็นผู้ที่มีจิตอาสาของนักเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนรายหนึ่งได้เล่าให้ฟังถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน ดังนี้

“ตอนนี้เด็กได้มีการวางแผนจัดการในเรื่องของการดูแลโรงเรียน เป็นระบบที่ดีนะครับ แล้วก็พี่ดูแลน้องนะครับ ทุกคนรับผิดชอบการทำงาน รับผิดชอบ เรื่องของการรักษาสัมบัติอยู่ในระดับที่น่าพอใจนะครับ”

การบอกเล่าของผู้บริหารโรงเรียนรายนี้สะท้อนให้เห็นถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่มีความสามารถในการช่วยเหลือโรงเรียน นักเรียนมีเจตคติ ในการเป็นผู้ที่มีจิตอาสาด้วยการช่วยเหลือโรงเรียน ทำหน้าที่พี่ดูแลน้อง

นอกจากคำบอกเล่าดังกล่าวข้างต้น ยังมีผู้บริหารโรงเรียนอีกรายหนึ่ง ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องเจตคติในการเป็นผู้ที่มีจิตอาสาของนักเรียนว่า

“เห็นว่าเด็กในหมู่บ้าน ถ้ามีงานศพ งานแต่ง งานอะไร ของแต่ละบ้านเขาจะไปช่วยกัน แล้วเด็กอยู่ในวัยช่วยได้ เขาก็ไปช่วย เด็กส่วนใหญ่ พอเขาเห็นว่า บ้านนี้มีงาน ก็จะไปช่วยกันล้างจาน”

จะเห็นได้ว่า นักเรียนยังมีบทบาทเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนน้อยมาก ถึงผลจากการรายงานของผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ซึ่งนักเรียนจำนวน 73.67% ยินดีเข้าร่วมเป็นทีมงานเพื่อนช่วยเพื่อน

3.5 สื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

จากการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ทำให้พบว่า สถานศึกษาบางแห่ง ใช้เครื่องมือของ สพฐ. คือแบบทดสอบ SDQ ในการศึกษาเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งแบบทดสอบ SDQ เป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นและเที่ยงตรงในระดับหนึ่ง ขณะที่สถานศึกษาอีกหลายแห่งไม่ได้ใช้ แต่จะใช้เครื่องมืออื่น ๆ ของกรมสุขภาพจิต จากการเปิดเผยของผู้บริหาร โรงเรียนสามราย ดังนี้

“ในส่วนการคัดกรอง ทางโรงเรียนใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ได้ใช้ของ สพฐ. ครับ”

“ของโรงเรียนเรา คัดกรองตามขั้นตอนของ สพฐ. และเครื่องมือที่ใช้ คือ SDQ”

“เราคัดกรองจากข้อมูลนักเรียนที่มีอยู่ บางส่วนใช้ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต”

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2

2.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล การหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ

จากการนำชุดฝึกอบรมฯ ไปใช้ในการฝึกอบรมนำร่องกับกลุ่มทดลอง ซึ่งประกอบด้วย บุคคล 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้บริหารและครู
2. นักเรียนแกนนำ
3. คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

โดยให้ทุกกลุ่มดังกล่าวข้างต้น ตอบแบบวัดก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมนำคะแนนจากการตอบแบบวัดทั้งสองครั้งมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนก่อนและหลัง การฝึกอบรมของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	n	ด้านความรู้		ด้านเจตคติ		ด้านปฏิบัติ		
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
		$\bar{X}$ (S.D.)	$\bar{X}$ (S.D.)	$\bar{X}$ (S.D.)	$\bar{X}$ (S.D.)	$\bar{X}$ (S.D.)	$\bar{X}$ (S.D.)	
							t	
1. ผู้บริหารและครู	41	10.95 (1.94)	16.02 (1.60)	15.17 (2.21)	17.54 (1.72)	13.15 (2.23)	16.22 (2.31)	.00** *
2. นักเรียนแกนนำ	101	13.28 (2.21)	15.68 (1.65)	17.84 (2.48)	19.54 (2.21)	2.98 (0.71)	3.15 (0.62)	.00* *
3. คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหารรอง	36	15.11 (2.53)	18.28 (2.40)	17.53 (2.38)	18.03 (2.67)	17.22 (2.40)	19.28 (1.81)	.00** *
รวมทั้งหมด	178	13.11 (3.71)	16.78 (3.24)	16.77 (3.42)	18.35 (3.22)	11.07 (3.36)	13.02 (2.78)	.00* *

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนก่อนและหลัง การฝึกอบรมของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม พบว่า ทุกกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังการฝึกอบรมทุกด้านอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดูฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนา มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการทดลองเพื่อศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียน

2.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดลอง

ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 28

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ประชากร	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารและครู	311	9.50	41	23.00
นักเรียนแกนนำ	93	58.50	101	56.70
คณะกรรมการสถานศึกษา	21	13.20	24	13.50
ผู้ปกครอง	14	8.80	12	6.70
รวม	159	100.00	178	100.00

จากตาราง 28 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น ผู้บริหาร และครู นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 159 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 178 คน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดู (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แสดงดังตาราง 29 และตาราง 30

ตาราง 29 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดู (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของกลุ่มควบคุม

กลุ่มควบคุม	n	ด้านคุณภาพนักเรียน			ด้านกระบวนการ			ด้านปัจจัย			โครงสร้างคณะกรรมการ			รวม		
		ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t
บ้านสี่	43	36.31 (1.12)	33.51 (2.46)	.00**	41.81 (1.40)	41.60 (1.40)	.82	15.93 (0.46)	15.33 (1.66)	.03	42.86 (1.83)	41.33 (4.40)	.03	137.42 (3.68)	131.77 (8.49)	.00**
ดช.ศรีสมวงศ์	39	29.33 (3.01)	31.44 (2.62)	.00**	32.28 (7.68)	35.74 (4.57)	.01**	11.13 (3.50)	14.44 (2.20)	.00	39.62 (4.90)	40.46 (5.70)	.49	112.36 (14.49)	122.08 (10.45)	.00**
บ้านเขาแห่งพัฒนา	28	30.89 (4.98)	34.75 (4.44)	.00**	40.93 (3.44)	40.96 (3.68)	.97	15.79 (2.39)	16.79 (1.75)	.04	42.57 (4.61)	44.36 (5.18)	.19	130.18 (8.34)	136.86 (12.50)	.01**
บ้านป่าซางเงิน	492	9.37 (3.45)	31.10 (3.63)	.00**	34.84 (5.28)	39.37 (4.81)	.00	13.82 (2.61)	14.02 (2.26)	.65	37.94 (7.81)	42.02 (4.80)	.00**	115.96 (15.17)	126.51 (12.69)	.00**
รวม	159	31.64 (4.54)	32.48 (3.32)	.02	37.17 (6.42)	39.36 (5.38)	.00**	14.08 (3.11)	14.96 (2.22)	.00**	40.50 (5.77)	41.86 (5.12)	.02	123.38 (15.65)	128.67 (12.15)	.00**

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 29 พบว่า ค่าเฉลี่ยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของกลุ่มควบคุมหลังจากการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้ง 3 โรงเรียน ยกเว้นโรงเรียนบ้านผาศีและโรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนาที่ไม่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อรวมกลุ่มควบคุมรวมทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 30 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยผู้พัฒนาโดยผู้ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	n	ด้านคุณภาพนักเรียน		ด้านกระบวนการ		ด้านปัจจัย		โครงสร้างคณะกรรมการ		รวม						
		ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t	ก่อน $\bar{X}$ (S.D.)	หลัง $\bar{X}$ (S.D.)	t			
บ้านหัวไร่สามัคคี	54	32.87 (3.81)	34.91 (3.26)	.00**	40.35 (4.03)	41.59 (3.79)	.05	15.59 (2.54)	16.57 (1.66)	.01**	42.89 (4.36)	44.98 (3.29)	.00**	131.703 (10.62)	138.055 (8.84)	.00**
อนุบาล แม่ฟ้าหลวง	47	31.94 (3.29)	34.77 (2.85)	.00**	41.38 (3.48)	42.85 (2.55)	.03	16.17 (2.38)	16.89 (2.02)	.14	44.96 (3.24)	46.32 (3.62)	.08	134.45 (8.34)	140.83 (7.34)	.00**
เจ้าพ่อหลวง อุปถัมภ์ 5	40	32.45 (3.05)	37.20 (0.61)	.00**	39.93 (5.45)	43.85 (1.64)	.00**	16.23 (2.59)	17.03 (0.80)	.07	44.30 (3.01)	43.90 (2.70)	.58	132.90 (10.33)	141.96 (3.62)	.00**
ซศด.สังวาลย์วิท 8	37	35.22 (2.77)	35.65 (2.75)	.48	38.35 (3.89)	41.70 (2.99)	.00**	15.78 (2.69)	17.00 (1.15)	.00**	42.00 (3.31)	43.86 (2.31)	.01**	131.35 (9.39)	138.22 (7.33)	.00**
รวมกลุ่ม กลุ่มทดลอง	178	33.02 (3.48)	35.53 (2.79)	.00**	40.11 (4.38)	42.45 (3.03)	.00**	15.93 (2.54)	16.84 (1.52)	.00**	43.56 (3.73)	44.86 (3.22)	.00**	132.62 (9.74)	139.70 (7.35)	.00**

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 30 พบว่า ค่าเฉลี่ยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยผู้พัฒนาโดยผู้ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของทุกโรงเรียนในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทุกด้านและรายด้านกลุ่มทดลอง ปรากฏว่า มีคะแนนเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

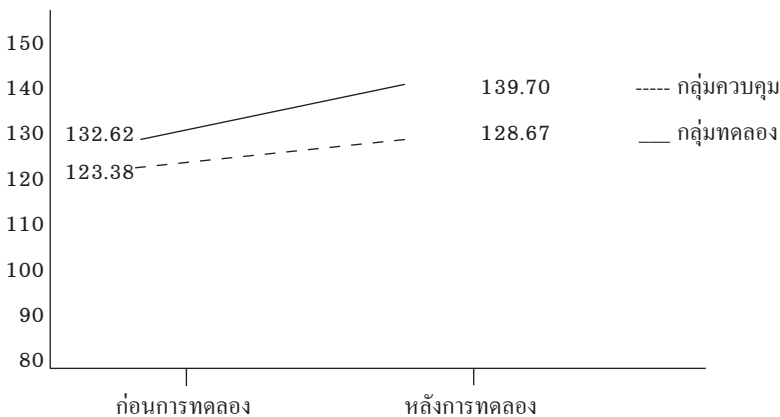
ตาราง 31 ค่าเฉลี่ยของคะแนนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินอกกลุ่มรวม

แหล่งตัวแปร	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มควบคุม	159	123.38	15.65	128.67	12.15
กลุ่มทดลอง	178	132.62	9.74	139.70	7.35

จากตาราง 31 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยของคะแนนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินอกและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เขียนกราฟแสดงความสัมพันธ์ (ภาพที่ 4) ดังนี้

คะแนนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ

ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงดังตาราง 32

ตาราง 32 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมรายด้านและรวมทุกด้าน

แหล่งตัวแปร	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม				
	n	$\bar{X}$	S.D.	t	
1. ด้านคุณภาพนักเรียน	กลุ่มทดลอง	178	35.54	2.80	.00**
	กลุ่มควบคุม	159	32.48	3.32	
2. ด้านกระบวนการ	กลุ่มทดลอง	178	42.46	3.04	.00**
	กลุ่มควบคุม	159	39.36	5.38	
3. ด้านปัจจัย	กลุ่มทดลอง	178	16.85	1.53	.00**
	กลุ่มควบคุม	159	14.96	2.22	
4. ด้านโครงสร้างฯ	กลุ่มทดลอง	178	44.86	3.21	.00**
	กลุ่มควบคุม	159	41.86	5.12	
รวมทุกด้าน	กลุ่มทดลอง	178	139.70	7.35	.00**
	กลุ่มควบคุม	159	128.67	12.15	

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 32 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังการทดลองระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า หลังการทดลอง
กลุ่มทดลองมีคะแนนรวมทุกด้านเพิ่มขึ้นแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และ 2) เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ที่มีประสิทธิภาพ โดยตั้งสมมุติฐานของการวิจัยว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ จะมีประสิทธิภาพเมื่อคุณภาพนักเรียนในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นการวิจัย 2 ประเภท คือ ระยะเวลาที่ 1 เป็นการวิจัยประเภทสำรวจโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่วนระยะเวลาที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งกิจกรรมการวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะเวลาที่ 1 เป็นระยะของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริน และระยะเวลาที่ 2 เป็นระยะของการสร้างและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินที่มีประสิทธิภาพ

ในแต่ละระยะมีวิธีดำเนินการวิจัยแตกต่างกันไป ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมการวิจัย

ในระยะที่ 1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง มี 2 กลุ่มใหญ่ ตามสถิติปี พ.ศ. 2550 ได้แก่ กลุ่มนักเรียน และกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง) ของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวม 3,321 คน (ไม่รวมเครือข่ายชุมชน) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) กลุ่มนักเรียน คือ นักเรียนของโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามสถิติปี พ.ศ. 2550 จำนวน 1,567 คน และจากการใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 369 คน 2) กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง) ของโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศึกษาทั้งกลุ่มประชากรของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 148 คน และผู้ปกครองของนักเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลือกเฉพาะผู้ปกครองที่สมัครใจในการให้ความร่วมมือในครั้งนี้ จำนวน 204 คน รวมกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 352 คน สรุปได้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีจำนวนรวม 721 คน โดยศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ในกลุ่มนักเรียน ได้แก่ เพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา ระดับผลการเรียน ในกลุ่มครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ตำแหน่ง เพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา 2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง(พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มตามวิธีการเก็บข้อมูล 1) จัดกลุ่มสนทนา

(Focus Group Discussion) โดยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนักเรียน จำนวน 89 คน แยกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มนักเรียน 2) จัดสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 10 คน ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา ดอยตุงของ สพท. และผู้บริหาร สพท. เชียงราย เขต 3 ที่ดูแลโครงการในระดับพื้นที่ ตัวแทนองค์กรที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน ผู้นำชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน ตัวแทนศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้นำศาสนาในพื้นที่ นักวิชาการที่มีประสบการณ์ทำงาน กับชนเผ่า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป และพื้นฐาน มีจำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับสำหรับนักเรียนและฉบับสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในแบบสอบถามแต่ละฉบับประกอบด้วย 2 ตอน คือ สำหรับนักเรียน ใช้ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 17 ข้อ และตอนที่ 2 แบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา ดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับสำหรับนักเรียน จำนวน 56 ข้อ สำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ใช้ตอนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป จำนวน 17 ข้อ และตอนที่ 2 แบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิทยาลัยในพื้นที่โครงการพัฒนา ดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 122 ข้อ 2) เครื่องมือที่ใช้วัดประสิทธิภาพการฝึกอบรม และวัดประสิทธิภาพระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่คณะผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ได้แก่ 2.1) แบบวัดการฝึกอบรม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับกลุ่มผู้บริหารและครู จำนวน 15 ข้อ ฉบับสำหรับกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ และฉบับสำหรับกลุ่มนักเรียน จำนวน 12 ข้อ 2.2) แบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน จำนวน 50 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผ่านการหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการตรวจของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อนำ แบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 นำแบบวัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฉบับสำหรับ นักเรียน ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดฉบับทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สำหรับแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับผู้บริหารและครู ฉบับสำหรับคณะกรรมการ สถานศึกษาและผู้ปกครอง และฉบับสำหรับกลุ่มนักเรียน เมื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อ และแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่า มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครอบคลุม ข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านปัจจัยการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านปัจจัยการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพด้วยตนเอง โดยได้มี หนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดุษฯ เมื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลครบถ้วนแล้ว คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์และ ประมวลผล คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพก็นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วนำมาอธิบายร่วมกันกับ ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในระยะที่ 2 ของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมี 1) ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียน ในโครงการพัฒนาออยตุงฯ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน โรงเรียนบ้านผาศี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศรีสมวงศ์ จำนวน 3,321 คน (ไม่รวมเครือข่ายชุมชน) สำหรับออกแบบวิธีการ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ 2) กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2.1) กลุ่มทดลอง คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ โดยสุ่มมาจากโรงเรียน 6 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน และสุ่มมาจาก 2 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน จาก 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี (สพฐ.) โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง (สพฐ.) โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 (สพฐ.) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 (ตชด.) 2.2) กลุ่มควบคุม คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ โดยสุ่มมาจากโรงเรียน 6 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน และสุ่มมาจากโรงเรียน 2 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน จาก 4 โรงเรียน คือโรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา (สพฐ.) โรงเรียนบ้านผาศี (สพฐ.) โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน (สพฐ.) และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ (ตชด.) ตัวแปรที่ใช้ในระยะที่ 2 1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ผู้บริหาร กลุ่มครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำ 2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 มีจำนวน 2 แบบวัด คือ 1) แบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับกลุ่มผู้บริหารและครู จำนวน 15 ข้อ ฉบับสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ และฉบับสำหรับกลุ่มนักเรียน จำนวน 12 ข้อ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.61, 0.82 และ 0.74 ตามลำดับ 2) แบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 50 ข้อ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ทำการฝึกอบรมกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ จากนั้นให้กลุ่มทดลองนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกอบรม ตลอดจนโครงสร้างคณะกรรมการบริหารและจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สร้างขึ้นไปปฏิบัติในโรงเรียนเป็นเวลา 2 เดือน คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลอง (pre-test และ post-test) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฯ โดยใช้สถิติ t-test for Independent Samples พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นเมื่อทดลองใช้ในโรงเรียนกลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพส่งผลให้คุณภาพนักเรียนเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยในระยะที่ 1

ส่วนที่ 1 : ผลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

เป็นข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เกี่ยวกับความต้องการขอความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหา การจัดการบริการให้คำปรึกษา ภัยทางสังคมใดที่ต้องการให้ทางโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นต้น โดยจะนำเสนอผลแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมด จำนวน 204 คน (100%) ปรากฏว่า ผู้ปกครองนักเรียน 68.08% ทราบว่าโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน และเห็นว่าเด็กนักเรียนเหล่านี้มีปัญหาจะขอความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพ่อแม่เป็นลำดับแรก จากเพื่อนและครูเป็นลำดับรองลงมาตามลำดับ ผู้ปกครองจำนวนมากถึง 90.67% มีความเห็นว่าหากโรงเรียนจัดการให้มีครูที่นักเรียนสามารถเข้าพบเพื่อขอความช่วยเหลือทั้งด้านการเรียน ส่วนตัว อาชีพ และอื่น ๆ ได้ จะเป็นบริการที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมาก สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้ปกครองได้ให้ข้อคิด 5 ประการ ดังนี้

1. ควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กอย่างใกล้ชิด
2. ครูควรลงพื้นที่ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนตามหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเป็นกันเอง
3. โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนช่วยเหลือและสอดส่องพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน
4. โรงเรียนควรจัดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง
5. ควรจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูแนะแนวทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทั้งด้านการเรียน การเลือกอาชีพ และการปรับตัวโดยเฉพาะ

ผู้บริหารทั้งหมด 9 คน (100%) เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตว่า เมื่อนักเรียนในโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือทั้งด้านการเรียน การคบเพื่อน การปรับตัว ความไม่สบายใจหรือปัญหาทางครอบครัว นักเรียนจะมาขอความช่วยเหลือและคำแนะนำจากครูที่ปรึกษาครูประจำวิชา และเพื่อนที่โรงเรียน ตามลำดับ โดยโรงเรียนได้จัดให้มีครูที่นักเรียนสามารถเข้าพบ เพื่อขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษาในการตัดสินใจให้กับนักเรียน ผู้บริหารทุกคนมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันนักเรียนกำลังเผชิญภัยสังคมเรียงลำดับตามความห่วงใยในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ การคบเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควร ภัยจากสารเสพติด ภัยจากการกระทำความรุนแรงจากเพื่อนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งภัยจากอินเทอร์เน็ต และภัยจากการพนัน เป็นต้น สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้บริหารได้ให้ข้อคิด 4 ประการ ดังนี้

1. ควรมีครูที่จบการศึกษามาทางจิตวิทยาการแนะแนวโดยเฉพาะ ประจำทุกโรงเรียน
2. พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ เช่น มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการคัดกรองนักเรียน และนำข้อมูลมาจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน
3. ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของนักเรียน
4. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ครูทั้งหมดจำนวน 80 คน (100%) ปรากฏว่า 86.67% เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้ว 1-2 ครั้ง โดยมีความเห็นว่า เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน นักเรียนขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษา เพื่อนที่โรงเรียน พ่อและแม่ ตามลำดับ แต่ถ้าเป็นปัญหาส่วนตัวหรือเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียน นักเรียนขอความช่วยเหลือหรือคำปรึกษาจากเพื่อนที่โรงเรียน ครูที่ปรึกษา พ่อและแม่ ตามลำดับ และครูส่วนใหญ่

มีความเห็นว่า ถ้าโรงเรียนจัดให้มีครูแนะแนวโดยเฉพาะเพื่อให้คำปรึกษานักเรียน น่าจะเป็นผลดีกว่าให้นักเรียนไปปรึกษาคนอื่น ๆ เช่น การไปปรึกษาเพื่อน เพราะจะทำให้ตัดสินใจคิดได้ง่าย ส่วนภัยที่ครูเห็นว่ามิต่อนักเรียน คือ การเรียน การคบเพื่อน ต่างเพศ และปัญหาครอบครัว ตามลำดับ ส่วนภัยทางสังคมที่สำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ ภัยจากการคบเพื่อนต่างเพศ ภัยจากสารเสพติด ภัยจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นภัยที่นักเรียนต้องการให้ทุกโรงเรียนจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน หรือป้องกันปัญหาไว้ก่อน แต่ครูก็เห็นจุดแข็งของโรงเรียน คือ ครูมีความใกล้ชิดกับนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมีการทำงานกันอย่างเป็นระบบ สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ครูได้ให้ข้อคิด 7 ประการ ดังนี้

1. ครูทุกคนควรไปเยี่ยมบ้านเด็ก
2. ต้องการให้จัดฝึกอบรมการคัดกรองนักเรียนให้แก่ครู
3. ควรฝึกอบรมให้ครูทุกคนมีความรู้เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะด้านปฏิบัติ
4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่
5. ควรฝึกอบรมให้ผู้ปกครองมีความรู้ในการดูแลบุตรหลานของตน เพื่อช่วยเหลือทางโรงเรียน
6. ทุกโรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรในด้านการให้คำปรึกษา เพื่อประโยชน์ในการส่งต่อ
7. ทางโรงเรียนควรแต่งตั้งครูหรือบุคลากรดูแลรับผิดชอบเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะ

คณะกรรมการสถานศึกษาทั้งหมด จำนวน 59 คน (100%) ปรากฏว่า 81.82% ระบุว่าโรงเรียนที่ตนเป็นคณะกรรมการอยู่นั้นมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีประมาณ 50% ที่เคยเข้ารับการอบรมเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1-2 ครั้ง ส่วนใหญ่เห็นว่า ถ้าโรงเรียนจัดบริการให้มีครูที่นักเรียนเข้าพบ เพื่อขอความช่วยเหลือในด้าน การเรียน ส่วนตัว และอาชีพ เชื่อว่านักเรียนจะมาขอคำปรึกษาตามความจำเป็นของนักเรียน และเห็นว่า นักเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือ

เรียงตามลำดับ คือ ด้านการเรียน การปรับตัวในโรงเรียน การคบเพื่อนต่างเพศ การตัดสินใจเลือกอาชีพ นอกจากนี้ภัยทางสังคมที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนช่วยเหลือ คือ ภัยจากการเสพยาเสพติด ภัยจากการพนันและอบายมุข ภัยจากการคบเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควร เป็นต้น สำหรับจุดแข็งที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเอื้อต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ชุมชนมีวัฒนธรรมชนเผ่าที่เข้มแข็งและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่จะดูแลบุตรหลานของตนได้พอสมควร สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ทางโรงเรียนควรมีครูแนะแนวที่จบทางจิตวิทยาและการแนะแนวโดยตรงมาช่วยเหลือให้ครบทุกโรงเรียน นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็ง และสอดคล้องกับบริบทของชุมชนไว้เป็น 6 ประการ ดังนี้

1. ควรมีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างน้อย 2 เดือน/ครั้ง
2. ต้องการให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง มีกิจกรรมร่วมกันมากกว่าที่เป็นอยู่
3. โรงเรียนควรรายงานให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาของนักเรียน เพื่อร่วมกันแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้น
4. ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง อย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง
5. ครูควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อประสานความร่วมมือและช่วยเหลือนักเรียน
6. ครูควรมีประวัติเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนทั้งหมด จำนวน 369 คน (100%) ปรากฏว่า 65.11% พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ส่วนที่เหลืออาศัยอยู่เฉพาะกับพ่อคนเดียว หรืออาศัยอยู่เฉพาะกับแม่คนเดียว หรืออาศัยอยู่กับญาติ (ปู่ ย่า ตา ยาย) เมื่อมีปัญหาในด้านการเรียน การคบเพื่อน และการปรับตัว จะขอความช่วยเหลือและคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษาเป็นลำดับแรก พ่อแม่ลำดับสอง เพื่อนและครูประจำวิชาเป็นลำดับสาม แต่เมื่อประสบปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว จะขอคำปรึกษาจากพ่อแม่เป็นลำดับแรก เพื่อนเป็นลำดับสอง และครูเป็นลำดับสาม

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการใช้บริการแนะแนว หากโรงเรียนจัดบริการให้มีครูที่นักเรียนสามารถเข้าพบได้ ซึ่งจะได้รับคำแนะนำที่ดีและมีประโยชน์มากกว่าคนอื่น ๆ นักเรียน 36.16% ระบุว่าโรงเรียนมีบริการให้คำปรึกษาด้านบริการส่วนตัว การเลือกอาชีพ และการปรับตัว อีก 63.84% ระบุว่าโรงเรียนมีบริการด้านนี้ ดังนั้นนักเรียนเห็นว่า โรงเรียนควรจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เพราะเป็นความจำเป็นที่นักเรียนต้องขอคำแนะนำ เรื่องที่นักเรียนต้องการให้ช่วยเหลือมากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ การเรียน การปรับตัวในโรงเรียน สุขภาพกาย การตัดสินใจเลือกอาชีพ และปัญหาทางครอบครัว สำหรับภัยทางสังคมที่ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ คือ ภัยจากสารเสพติด ภัยจากการพนันและอบายมุข รวมทั้งภัยจากการกระทำความรุนแรง และการกลั่นแกล้งจากเพื่อนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน อย่างไรก็ตามนักเรียนส่วนใหญ่ยินดีให้ความร่วมมือและพร้อมจะเป็นทีมงานในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของตน นอกจากนี้นักเรียนยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของตนไว้ถึง 4 ประการ ดังนี้

1. ต้องการให้ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่
2. ต้องการให้มีครูแนะแนวช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาโดยเฉพาะ
3. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับครอบครัวเพื่อให้ผู้ปกครองมาร่วมแก้ไขปัญหาของนักเรียน
4. ต้องการให้โรงเรียนเน้นคุณภาพการเรียนการสอน และลดกิจกรรมบางอย่างทั้งของครูและนักเรียน

ส่วนที่ 2 : ผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพนักเรียน จำนวน 6 ประเด็น ด้านกระบวนการ จำนวน 3 ประเด็น และด้านปัจจัย จำนวน 5 ประเด็น สรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แยกตามรายด้านรายประเด็น

1.1 ด้านคุณภาพนักเรียน

ผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แยกตามความคิดเห็นของนักเรียน และส่วนที่ 2 แยกตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นของนักเรียน

พบว่านักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง 8 โรงเรียน มีความเห็นว่า ด้านคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 168.06 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพนักเรียน รายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 4 การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาทางอารมณ์ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และประเด็นที่ 6 การมีเจตคติที่ดี และมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อพิจารณาตามการจำแนก ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จำแนกตามโรงเรียน พบว่า นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนชาย มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนหญิง

3. จำแนกตามช่วงชั้นที่ศึกษา พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. จำแนกตามจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พบว่า นักเรียนที่มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีจำนวนพี่น้อง 4 คน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. จำแนกตามผลการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนมากกว่า 3.00 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียน ตามความคิดเห็นของนักเรียน ทุกการจำแนกอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง 8 โรงเรียน เห็นว่า ด้านคุณภาพนักเรียนใน 6 ประเด็น มีค่าเฉลี่ย 154.17 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพนักเรียนรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 3 การมีทักษะในการหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และประเด็นที่ 4 การรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อพิจารณาตามการจำแนก ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จำแนกตามโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านผายี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศชาย

4. จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. จำแนกตามรายได้เฉลี่ย พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ที่มีรายได้มากกว่า 15,001 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ทุกการจำแนกอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านกระบวนการ

ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ของทุกโรงเรียนเห็นว่า ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ย 105.92 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาด้านกระบวนการรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และประเด็นที่ 3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อพิจารณาตามการจำแนก ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จำแนกตามโรงเรียน พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จำแนกตามสถานภาพ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศชาย

4. จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท หรือสูงกว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. จำแนกตามรายได้เฉลี่ย พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 15,001 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ทุกการจำแนกอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านปัจจัย

ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนเห็นว่า ด้านปัจจัย มีค่าเฉลี่ย 144.46 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา ด้านปัจจัยรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และประเด็นที่ 4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อพิจารณาตามการจำแนก ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จำแนกตามโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศชาย

4. จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. จำแนกตามรายได้เฉลี่ย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีรายได้เฉลี่ย 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 15,001 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ทุกการจำแนกอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แยกตามรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน

พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของทุกโรงเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ย 404.99 เมื่อพิจารณารายด้านของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อพิจารณาตามการจำแนก ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จำแนกตามโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า โรงเรียนบ้านผาอี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และโรงเรียนตำราจตุระเวณชายแดนสังวาลย์วิท 8 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จำแนกตามสถานภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศหญิงที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพศชาย

4. จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. จำแนกตามรายได้เฉลี่ย พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มีรายได้เฉลี่ย 10,001-15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลที่ได้จากแบบวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ทุกการจำแนกอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3 : ผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณภาพนักเรียน

1.1 การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้

นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ เห็นว่า ตนเองรู้จักตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ สามารถใช้หลักเหตุผลในการลดความขัดแย้งและจัดการกับปัญหาและธรรมชาติในระดับสูงกว่าคุณภาพด้านอื่น ๆ ขณะที่มุมมองของผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นว่า เด็ก ๆ เหล่านี้ยังด้อยในด้านการรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เด็กยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

1.2 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมีความเห็นว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ จำแนก รู้เท่าทัน และกล้าปฏิเสธ

ในสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สามารถชักชวนหรือส่งเสริมให้เพื่อนประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม จากการสนทนากับกลุ่มศิษย์เก่า มีความเห็นที่สอดคล้องตรงกันกับผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของเหล้า บุหรี่ และยาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียน ในบ้าน พ่อแม่ที่เอาใจใส่ดูแลลูกและในชุมชนแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถยับยั้งหรือทวนกระแสนิยมของสังคมข้อมูลข่าวสารที่เข้าสู่ชุมชนบนดอยได้ทั้งหมด

1.3 การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

คุณภาพนักเรียนในประเด็นการมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต นักเรียนเห็นว่าตนเองยังมีคุณภาพในประเด็นนี้น้อยที่สุด ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร สพท. เชียงราย เขต 3 ผู้บริหารโรงเรียนครู และศิษย์เก่าต่างมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ทั้ง 8 โรงเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติจริงทั้งในโรงเรียน ในบ้าน และในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ระหว่างเรียน

1.4 การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคม

ด้านคุณภาพนักเรียนในประเด็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การประพฤติปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบ ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร สพท. เชียงราย เขต 3 ที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่การศึกษานี้ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนในเรื่องนี้ว่า “เด็กเปลี่ยนไปมาก เด็กจะมีระเบียบ มีวินัย มีความรับผิดชอบ” เนื่องจากการที่ทุกฝ่ายได้ประสานความร่วมมือโดยจัดกิจกรรมและโครงการลงไปสู่นักเรียน ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและเกิดทักษะนำไปปรับใช้ในชีวิตจนเกิดเป็นสุนิษย์ที่ดี และชักชวนให้เพื่อน ๆ ร่วมทำความดี

1.5 การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี

คุณภาพนักเรียนประเด็นการมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี เรื่องนี้ผู้บริหารโรงเรียนมองว่า สุขภาพทางกายของนักเรียนบนเขตพื้นที่ ดอยตุงยังเป็นปัญหาต้องปรับปรุง “สุขภาพกายตามสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน มีปัญหาด้านการบริโภคและมีปัญหาด้านภาวะโรคเหงือกและฟัน” “สุขภาพกายไม่ค่อยดี ไม่ค่อยสมบูรณ์ น้ำหนักตัวเด็กน้อย” สำหรับปัญหาด้านสุขภาพจิตนั้น ในกลุ่มของผู้บริหาร โรงเรียนมีมุมมองที่หลากหลาย

ด้วยสภาพผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า มีการศึกษาน้อยและฐานะยากจน ต้องออกไปทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว การให้ความสนใจด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตบุตรหลานจึงทำได้ไม่เต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา ดอยตุงฯ ก็ไม่ได้ถูกทอดทิ้งในเรื่องสุขภาพอนามัยและด้านโภชนาการ เพราะมีองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

1.6 การรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา ดอยตุงฯ ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่า นักเรียนมีคุณภาพเรื่อง การรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้ในระดับดี หากพิจารณาถึงลงไปในคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นต้นว่า การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม ความสามารถในการวิเคราะห์ การตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดีด้วยตนเอง การรู้จักความถนัด ความสามารถ และความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่บอกให้เห็นถึงคุณภาพของนักเรียน จากข้อสังเกตของตัวแทนชุมชนรายหนึ่งที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมว่า นักเรียนในชุมชนดอยตุงมีความรักสามัคคี คนที่เก่งก็จะสนับสนุนให้เพื่อนที่ยังไม่ค่อยกล้าเป็นคนแรกในการแสดงออกให้สามารถเริ่มเป็นคนแรกในการแสดงออกได้

จะเห็นได้ว่า คุณภาพนักเรียนในประเด็นการรู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้ แม้ว่าความสามารถในด้านต่าง ๆ จะได้รับการพัฒนาอย่างหลากหลายแล้ว แต่เมื่อพบปัญหาการพูดภาษาไทยไม่ได้ทำให้นักเรียนเหล่านั้นเสียเปรียบในด้านการใช้ภาษาไทย ทำให้ขาดโอกาสเมื่อต้องแข่งขันกับเด็กพื้นราบ

2. ด้านกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 การวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ทราบว่าผู้บริหารโรงเรียนทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากหน่วยงานต้นสังกัดมากกว่า 1 ครั้ง และพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคนนำความรู้ที่ได้ไปใช้แตกต่างกัน สังเกตได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่งยังมองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะแยกส่วน ยังไม่ได้เชื่อมโยงส่วนย่อยให้มีความสัมพันธ์กับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบองค์รวม โรงเรียนจึงเลือกจัดกิจกรรมตามแนวความคิด และความจำเป็นตามสภาพของโรงเรียน จึงอาจทำให้การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ครอบคลุมทั้งระบบ

ครูบางรายมองว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการเพิ่มภาระงาน ทำให้เห็นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่ยุ่งยากและต้องทุ่มเทเวลาจนไม่มีเวลาเป็นของตนเองและครอบครัว ในขณะที่ครูอีกจำนวนหนึ่งเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมองเห็นว่างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรจะทำ คณะผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่จะให้ดีขึ้นในการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีการวางแผนงาน มีคู่มือการปฏิบัติงาน และทิศทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน และเป็นภารกิจที่จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย

2.2 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มุ่งที่การจัดกิจกรรมเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยการจัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา นักเรียน การส่งต่อนักเรียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับคณะผู้บริหารโรงเรียนและครูทำให้ได้พบว่า แต่ละโรงเรียนนำกิจกรรมหลายรูปแบบ มาใช้ในการช่วยให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ดูเหมือนว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าว จัดขึ้นตามความถนัดและความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน เป็นต้นว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การลงทะเลเบียน ทำบัตรสุขภาพนักเรียน

ไปเยี่ยมบ้านนักเรียน และส่งบันทึกการเยี่ยมบ้านทุกเดือน ใช้วิธีสอบถามข้อมูลนักเรียน จากกลุ่มเพื่อน ข้อมูลจากชุมชน ข้อมูลจากรุ่นพี่ สำหรับกิจกรรมการคัดกรองนักเรียน แต่ละโรงเรียนใช้วิธีการคัดกรองนักเรียนที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนก็ใช้แบบทดสอบ SDQ ของ สพฐ. บางโรงเรียนก็ใช้เครื่องมืออื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัดและความพร้อมของผู้รับผิดชอบในการคัดกรองนักเรียน

นอกจากนั้นโรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน คือ จัดกิจกรรมซ่อมเสริม และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้คำปรึกษา ปัจจุบันโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ ทั้ง 8 โรงเรียน ไม่มีโรงเรียนใดมีครูแนะแนวโดยตรง มีเพียง 1 โรงเรียน ที่แต่งตั้งครูที่มีวุฒิสมาชิกอื่น เป็นครูแนะแนว โรงเรียนอื่นนอกนั้นไม่มีครูแนะแนว

2.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการรายงานของผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง พบว่า โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อยมาก ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหาร สพท.เชียงราย เขต 3 ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปตามศักยภาพของโรงเรียน และตามสภาพความจำเป็นของนักเรียนแต่ละพื้นที่ สำหรับการวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการบริหารงานเข้ามาพัฒนางานนั้น ยังไม่ปรากฏชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนบางรายได้มีการติดตามผลการดำเนินงานที่มอบหมายให้ครูจัดทำรายงาน แต่ก็ยังขาดความต่อเนื่องในการนำผลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำหรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนแล้ว ยังมีผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่และผู้บริหารของโครงการพัฒนาออยดุงฯ ที่ติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำโครงการเพื่อขอสนับสนุนด้านงบประมาณ

3. ด้านปัจจัย

3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารแสดงออกด้วยการจัดวางตัวบุคคลที่รับผิดชอบการวางแผนการปฏิบัติงานตามความแตกต่างของบริบทและปัจจัยแวดล้อม ผู้บริหารทั้ง 8 โรงเรียน ให้ความสำคัญแก่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยการให้เกียรติและให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ

เมื่อพิจารณาถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับที่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนบางรายมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อความคิดรวบยอดเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวของ สพฐ. เป็นอย่างดี มองเห็นจุดแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวของ สพฐ. และสามารถบอกได้ว่าแนวคิดนี้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับโรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนบางราย ได้อธิบายเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะของการใช้ระบบเครือข่ายผู้ปกครอง การเชิญกรรมการหมู่บ้านร่วมกับตำรวจและกรรมการสถานศึกษา ซึ่งดูเหมือนว่าจะแตกต่างไปจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งระบบที่เป็นแนวของ สพฐ.

3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง รายงานว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ ของด้านปัจจัย ในการพิจารณาเจตคติของครูที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเด็นการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการสนทนากลุ่มกับคณะครูจาก 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ พบว่า ตัวแทนของครูรายหนึ่ง

ได้แสดงความคิดเห็นที่ทำให้เห็นถึงเจตคติทางบวกของครูที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขณะที่ตัวแทนของครูบางรายมองว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นมาจากงานประจำของครูที่มีมากอยู่แล้ว

ในการสนทนากลุ่มกับคณะครูที่อภิปรายประเด็นความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูอีกรายหนึ่งให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการจัดและดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าต้องทำงานเป็นระบบและเป็นทีม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน และผู้ปกครอง

3.3 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานเครือข่ายผู้ปกครองและความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ทราบว่าด้านความรู้ ความเข้าใจในการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานของผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ จะเป็นไปตามธรรมชาติของสังคมชนเผ่า คือ มีกรอบวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าและการควบคุมโดยชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งของชุมชนแห่งนี้ ทำให้การอบรมดูแลบุตรหลานเป็นไปตามวิถีชีวิตที่มีกฎ กติกาของสังคมชนเผ่า ส่วนความรู้ที่จะได้รับเพิ่มเติมจากองค์กรหรือหน่วยงานจะเป็นความรู้ด้านสุขภาพอนามัย

3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จประการหนึ่ง คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจะพิจารณาจากความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนักเรียนแกนนำตลอดจนเจตคติในการเป็นผู้มีจิตอาสาของนักเรียน จากการบอกเล่าของผู้บริหารโรงเรียนบางประการ สะท้อนให้เห็น

ถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความสามารถในการช่วยเหลือโรงเรียน และเจตคติในการเป็นผู้มีจิตอาสาด้วยการช่วยเหลืองานของโรงเรียน ทำหน้าที่รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง และยินดีที่จะเข้าเป็นทีมงานเพื่อนช่วยเพื่อน

3.5 สื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ทำให้พบว่า สถานศึกษาบางแห่งใช้เครื่องมือของ สพฐ. คือ แบบทดสอบ SDQ ในการศึกษาเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งแบบทดสอบ SDQ เป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นและเที่ยงตรงในระดับหนึ่ง ขณะที่สถานศึกษาอีกหลายแห่งก็ไม่ได้ใช้ แต่จะใช้เครื่องมืออื่น ๆ ของกรมสุขภาพจิต

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยในระยะที่ 2

1. ผลการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาอยตุงฯ

จากการนำชุดฝึกอบรมฯ ที่สร้างขึ้นไปใช้ในการฝึกอบรมนำร่องกับกลุ่มทดลอง ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารและครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียนแกนนำ โดยให้ทุกกลุ่มดังกล่าวข้างต้น ตอบแบบวัดก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม นำคะแนนจากการตอบแบบวัดทั้ง 2 ครั้ง มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดการฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรมของกลุ่มทดลองทุกกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองทุกกลุ่มมีคะแนนหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ชุดฝึกอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาอยตุงฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนานี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาอยตุงฯ

2. ผลการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาอยตุงฯ

ผลการทดลอง พบว่า หลังการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยด้านคุณภาพนักเรียนในกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ มีประสิทธิภาพตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังการทดลองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลอง มีคะแนนรวมทุกด้านเพิ่มขึ้นแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดเชียงราย ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ได้ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานเชิงปริมาณและคุณภาพที่แสดงถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพจริงของโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา โรงเรียนบ้านป่าขางนาเงิน โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5 โรงเรียนบ้านผาศี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8) และประการที่ 2 ได้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินที่มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ เมื่อคุณภาพนักเรียนในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คณะผู้วิจัยจึงอภิปรายผล ดังนี้

ประการที่ 1

1. จากการค้นพบข้อมูลพื้นฐานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สามารถอภิปราย 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านคุณภาพนักเรียน จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมแล้วนักเรียนทุกโรงเรียนรายงานตนเองในการให้ข้อมูลเชิงปริมาณในประเด็นที่ 4 : การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการแก้ปัญหาและอารมณ์ได้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 38.11 อยู่ที่ระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพนักเรียนในประเด็นอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยของการรายงานตนเองด้านคุณภาพนักเรียนในประเด็นที่ 4 สูงที่สุด คุณภาพนักเรียนในประเด็นนี้นับเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมาก เพราะการที่นักเรียนมีการรักและเห็นคุณค่าของตนเอง และมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาและอารมณ์ได้นั้น ถือเป็นต้นทุนทางจิต สังคม (Psychosocial factor) ที่มีค่ามาก โดยจะเป็นเกราะที่เข้มแข็งในการป้องกันปัญหาที่จะมากระทบต่อตัวนักเรียน ซึ่งสเปนเซอร์และคณะ (Spencer, et al., 2002) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเห็นคุณค่าในตนเองกับการมีกิจกรรมทางเพศในวัยรุ่นตอนต้นพบว่า นักเรียนหญิงที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะมีคุณลักษณะทางบุคลิกภาพในทางป้องกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กหญิงหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ส่วนนักเรียนชายที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นฝ่ายเริ่มกิจกรรมทางเพศก่อน เนื่องมาจากว่าการกระทำเช่นนั้นอาจจะถูกมองในทางบวกจากสังคม

สำหรับตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจากทุกโรงเรียนรายงานตนเองด้านคุณภาพนักเรียน โดยภาพรวมแล้วเห็นว่า คุณภาพนักเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ มีคุณภาพสูงสุดในประเด็นที่ 3 : การมีทักษะในการหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ย 39.40 อยู่ที่ระดับปานกลาง จึงทำให้เห็นว่า โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังต้องเพิ่มคุณภาพนักเรียนในประเด็นที่ 3 นี้ ในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ให้แก่นักเรียน

นอกจากนี้ในด้านคุณภาพนักเรียน จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมแล้วนักเรียนทุกโรงเรียนรายงานตนเองในการให้ข้อมูลเชิงปริมาณต่ำสุดในประเด็นที่ 6 : การมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 13.67 อยู่ในระดับต่ำ การรายงานตนเองด้านคุณภาพนักเรียนในประเด็นนี้ต่ำที่สุดจากข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานด้านคุณภาพนักเรียนที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ที่พบว่า นักเรียนรายงานถึงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงเจตคติที่ดี และมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต คือ นักเรียนใช้เวลาว่างเย็บผ้า ตัดฟัน ทำไม้กวาด ปลูกผัก ประดิษฐ์ดอกไม้ เก็บชา กาแฟ หาหน่อไม้ขายของ รับประทาน เพื่อเป็นการหารายได้ให้ครอบครัวไว้ใช้ในบ้านและไว้เรียนต่อนอกจากนั้นนักเรียนยังตั้งความหวังที่จะมีอาชีพที่มีเกียรติและมั่นคง คือ การเป็นครูพยาบาล นายแพทย์ และนักออกแบบ เป็นต้น การไม่สอดคล้องกันของข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในด้านคุณภาพนักเรียน อาจเกิดจากการที่นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพมากนัก เพราะเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาเสียเป็นส่วนใหญ่ ยิ่งกว่านั้นการที่นักเรียนช่วยเหลือพ่อแม่ นักเรียนโดยใช้เวลาว่างเย็บผ้า ตัดฟัน ทำไม้กวาด ปลูกผัก ประดิษฐ์ดอกไม้ เก็บชา กาแฟ หาหน่อไม้ ขายของ รับประทาน เพื่อเป็นการหารายได้ให้ครอบครัวไว้ใช้ในบ้านและไว้เรียนต่อนั้น นักเรียนอาจไม่ได้คิด หรือคิดไม่ถึงว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนทำนั้นเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริตก็ได้ เพียงแต่อาจคิดว่ากิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเป็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตปกติที่ทำกันสืบมาของชนเผ่าของเขาได้

สำหรับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจากทุกโรงเรียนรายงานตนเองด้านคุณภาพนักเรียนต่ำที่สุดในประเด็นที่ 4 : การรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาทางอารมณ์ได้ มีค่าเฉลี่ย 17.18 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในประเด็นนี้หากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจากทุกโรงเรียนมองคุณภาพนักเรียนยังต่ำมาก และเร่งพัฒนาคุณภาพในประเด็นนี้ จะเป็นประโยชน์กับนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพให้เพิ่มขึ้นในการป้องกันปัญหา จากข้อมูลที่ปรากฏทำให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครู

คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองจากทุกโรงเรียนมองคุณภาพนักเรียน ไม่สอดคล้องตามความคิดเห็นของนักเรียนที่รายงานตนเองต่ำในประเด็นที่ 6 ซึ่งน่าจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ต้องเร่งพัฒนาในคุณภาพนักเรียน ในประเด็นนี้โดยด่วน เพราะจากงานวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งโซลเบิร์ก (Solberg, 2002) ที่วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการด้านอาชีพและพัฒนาการด้านการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ด้านอาชีพและเข้าใจตนเองเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ สามารถเข้าใจเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับอาชีพได้ จนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และมักจะประสบความสำเร็จในการเรียน

1.2 ด้านกระบวนการจัดและดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ปรากฏว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองทุกโรงเรียน รายงานตนเองในประเด็นที่ 2 : มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 44.96 อยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นที่ 3 : มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 28.56 อยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ถือเป็นการปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียนมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลแล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพในการ วิจัยนี้ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียน (จำนวน 9 คน) และครูบางคนในบางโรงเรียน เคยเข้ารับการอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำแนกตามสถานภาพในประเด็นที่ 2 : มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 45.19 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งว่าโรงเรียนยังต้องพัฒนา ด้านกระบวนการในประเด็นดังกล่าวเพิ่มขึ้น ส่วนประเด็นที่ 3 : การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนา เป็นประเด็นที่ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้ปกครองทุกโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ รายงานตนเองต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 27.86 อยู่ที่ระดับปานกลาง ซึ่งแสดงว่าโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ยังต้อง

เร่งพัฒนาในประเด็นการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญมาก
อีกประเด็นหนึ่งที่จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ
จะเห็นได้จากการศึกษาวิจัยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ได้
รับรางวัลยอดเยี่ยมตามโครงการสานสายใยครูและศิษย์ ปีการศึกษา 2546 ของ
อรรถ บุญรุ่ง (2548) ที่พบว่า องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม ประกอบด้วย 1) โรงเรียนมีแผน
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การเตรียมการและวางแผน
การดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผน การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน
การปรับปรุงการดำเนินการให้ได้มาตรฐาน 2) มีผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่าย
ในโรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วม
ในการดำเนินงานทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ประสบความสำเร็จ

1.3 ด้านปัจจัยการจัดและดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ปรากฏว่า ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา
และผู้ปกครองทุกโรงเรียนรายงานตนเองสูงสุดในประเด็นที่ 2 : ครูมีเจตคติที่ดี
และมีความสามารถในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 34.58
อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ
สถานศึกษา และผู้ปกครองรายงานในการสนทนากลุ่มว่า ครูมีเจตคติที่ดีและ
มีความสามารถในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเด็นนี้เป็นประเด็น
ที่สำคัญมากอีกประเด็นหนึ่ง เพราะหากครูมีเจตคติที่ไม่ดีและไม่มีความสามารถในการ
ดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ต่อให้ปัจจัยในประเด็นอื่น ๆ ดีก็ตาม
ก็ย่อมทำให้การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ราบรื่น เพราะคณะครู
เป็นผู้ปฏิบัติงาน ลงพื้นที่ตามสภาพจริง เป็นพลังขับเคลื่อนให้ระบบดำเนินไปได้
อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นจึงถือว่าโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ
มีศักยภาพด้านนี้เป็นอย่างดี ที่มีครูมีจิตใจและจิตวิญญาณในการเป็นครูเพื่อสอนเด็ก
ให้มีความรู้ และรักในงานอาชีพครูและทำได้ดี ส่วนด้านปัจจัยในประเด็นที่ 4 : นักเรียน
มีส่วนร่วมในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของ

ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองทุกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 25.13 อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องพัฒนาในประเด็นดังกล่าวเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านปัจจัยหรือใช้ปัจจัยที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นในด้านปัจจัยจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำให้ได้พบสิ่งที่สำคัญมากที่คณะผู้วิจัยประสงค์เน้นย้ำ คือ จุดแข็งของชุมชนที่เป็นทุนทางสิ่งแวดล้อมเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามาก กล่าวคือ 1) ครูและนักเรียนมีความสนิทสนมต่อกันและสามารถดูแลกันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก การที่ครูสามารถดูแลนักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิดและจากการสัมภาษณ์นักเรียนและครู พบว่า โรงเรียนใช้กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง 2) ชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นปัจจัยที่ช่วยในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน และองค์กรบริหารในท้องถิ่นมีความร่วมมือกันในระดับสูง ในข้อนี้สามารถที่จะอภิปรายได้ว่า ถึงแม้ขนาดของโรงเรียนจะเล็ก ครูมีจำนวนน้อย อยู่ในท้องถิ่นที่กำลังพัฒนา ชุมชนชาวเขาที่มีฐานะยากจน ซึ่งดูแล้วเป็นข้อจำกัด แต่ในชุมชนนี้กลับใช้วิกฤติเป็นโอกาส จึงถือเป็นปัจจัยป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียน และป้องกันภัยทางสังคมที่จะมาสู่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

การวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบเพิ่มเติมว่า กลุ่มผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง มีความเห็นและความต้องการตรงกันคือ ต้องการได้ครูที่จบทางจิตวิทยาและการแนะแนวโดยตรงมาประจำในทุกโรงเรียน เพราะทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีครูที่มีความรู้ความสามารถทางจิตวิทยา โดยตรงมาช่วยดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนมีความต้องการบุคลากรทางจิตวิทยาและการแนะแนวที่สามารถเข้าพบปรึกษาหารือขอความช่วยเหลือได้ถึง 91.83% ของนักเรียนจำนวน 369 คน

ความต้องการครูที่จบทางจิตวิทยาและการแนะแนวโดยตรงมาประจำในทุกโรงเรียน ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มตรงกันในประเด็นที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่โรงเรียนควรต้องมีครูที่มีความรู้ความสามารถทางจิตวิทยา โดยตรงมาดูแลช่วยเหลือนักเรียน สะท้อนให้เห็นสภาพความขาดแคลนบุคลากรด้านนี้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับ

ผู้บริหารและครู ที่พบว่า ในสภาพจริงของโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่มีครูที่จบทางจิตวิทยา และการแนะแนวโดยตรงเลย

ประการที่ 2

จากสรุปผลการวิจัยในระยะที่ 2 ที่ให้กลุ่มทดลองนำระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนลงไปปฏิบัติในโรงเรียน ภายหลังจากเข้าฝึกอบรมตามหลักสูตรชุดฝึกอบรม ที่มีประสิทธิภาพ (ภาคผนวก) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองแล้ว ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้ง 4 ด้าน สำหรับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม ที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ .01 อาจเนื่องมาจาก ประการที่ 1 ภายหลังจากการทำแบบวัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ระหว่างการทดลองโรงเรียนในกลุ่มควบคุมอาจได้รับ ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มเติม โดยธรรมชาติ เพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศให้ปี พ.ศ. 2551 เป็นปีแห่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีนโยบายให้ทุกโรงเรียนในสังกัด ทำการเยี่ยมบ้านนักเรียน และเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปยังหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และประการที่ 2 เกิดการตื่นตัวในเรื่องระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มควบคุมที่อยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ซึ่งเป็นเครือข่ายเดียวกันกับโรงเรียนในกลุ่มทดลอง อาจทำให้มีผลต่อคะแนนเฉลี่ย ที่สูงขึ้นของกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว ทั้งสองกลุ่มมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ย่อมแสดงว่าแม้ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มควบคุมมีประสิทธิภาพเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แต่จาก การที่กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมจากหลักสูตรชุดฝึกอบรมระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่าง

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้ง 4 ด้าน แสดงว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพสูงยิ่งกว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มควบคุม

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของคุณข้อเสนอแนะ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ระดับ ดังนี้
ระดับผู้กำหนดนโยบาย

1. กำหนดนโยบายทางการศึกษา โดยความเห็นชอบจากมติคณะรัฐมนตรี ให้การดำเนินโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่ทรงงาน จำนวน 8 โรงเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสืบเจตนารมณ์ของโครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่พระองค์ทรงสร้างไว้ให้ยั่งยืนสืบไป

2. กำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ในการร่วมมือกันทำงานเชิงรุกที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่อาศัยอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนในจังหวัดเชียงรายระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า เพราะจะเป็นการล่อลวงทางสังคมที่จำเป็นอย่างยิ่ง การใช้งบประมาณลงทุนพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะชีวิต โดยการกำหนดให้มีตำแหน่งสำหรับรับบุคลากรที่จบการศึกษาในสาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและการแนะแนว และกลุ่มวิชาชีพด้านนี้มาประจำอยู่ในโรงเรียน เพื่อร่วมประสานความรับผิดชอบด้านการป้องกันและพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดสรรเงินในลักษณะนี้เป็นการลงทุนด้านการป้องกันนักเรียนจากปัญหาและภัยทางสังคมต่าง ๆ ที่โบราณมักจะสอนว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” หรือ “ไว้หายแล้วจึงล้อมคอก” ย่อมใช้งบประมาณของประเทศชาติน้อยกว่าการปราบปราม

บำบัดแก้ไข และฟื้นฟูสภาพอย่างมากมาย เป็นการรักษาคณดีเอาไว้ให้สังคม โดยไม่ต้องใช้บุคลากรและงบประมาณไปในการ “คืนคนดีสู่สังคม” ซึ่งทำได้ยากกว่า

3. กำหนดนโยบายทางการศึกษาเชิงรุก ระดับกระทรวง เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ให้นักเรียนสามารถพูด อ่าน เขียน และการใช้ภาษาไทยได้คล่องและถูกต้อง โดยสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้มีครูเฉพาะทางด้านการสอนภาษาไทยลงประจำทุกโรงเรียน และพัฒนาหลักสูตรและสร้างคู่มือการใช้ภาษาไทย เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในด้านการใช้ภาษาไทย จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากศักยภาพด้านการใช้ภาษาไทยของนักเรียนเมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนไปตลอดชีวิต

4. กำหนดนโยบายทางการศึกษาเชิงรุก ให้การสนับสนุนและส่งเสริม กลไกที่เป็นรูปธรรมระดับกระทรวง ที่จะช่วยให้เขตพื้นที่การศึกษาสามารถสนอง นโยบายของกระทรวง เชื่อมโยงไปโรงเรียนและโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อย่างต่อเนื่องและอย่างมีเป้าหมาย เพื่อให้ระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 8 โรงเรียน มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น จนสามารถเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ของความสำเร็จในการจัดและบริหารระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ โดยกำหนดให้คุณภาพนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชดำริฯ เป็นตัวชี้วัด

ระดับผู้ปฏิบัติงาน

1. ผู้บริหาร โรงเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทุกโรงเรียนรับนโยบายในระดับกระทรวง เขตพื้นที่ที่ลงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถรายงานผลเชิงประจักษ์ ย้อนกลับไปยังผู้กำหนดนโยบายได้ในนโยบาย 4 ประเด็น ข้างต้น

2. สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทุกโรงเรียน ผู้ซึ่งมีหน้าที่วางแผนการจัดและดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศ ประเมินผล

รายงานผล และพัฒนาในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากร ในระดับโรงเรียน ควรนำศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรในชุมชน ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมชนเผ่าในการดูแลลูกหลาน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูที่มีจิตวิญญาณและรักในความเป็นครูที่ดี รวมทั้งพลังของนักเรียนที่พร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยมีการนำกระบวนการการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผูกกับปัจจัยที่เป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียน พร้อมกับโครงสร้าง คณะกรรมการบริหารและบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ร่วมกันพิจารณาและเห็นชอบว่าเหมาะสม กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สู่การปฏิบัติอย่างแข็งขันและต่อเนื่อง พร้อมต้องให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้แรงจูงใจแก่บุคลากรทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. โครงสร้างคณะกรรมการบริหารและบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ ได้ร่วมกันพิจารณา และเห็นชอบว่าเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากโครงสร้างคณะกรรมการบริหารการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของที่อื่นที่พบมาคือ มีการเลือกประธานนักเรียนเครือข่ายจากกลุ่มนักเรียนแกนนำ ที่มีในทุกระดับชั้น เทียบได้กับเป็นกลุ่มนักเรียน เอ็น จี โอ (NGO Student) ซึ่งคล้ายกับกลุ่มคนที่ทำงานเพื่อสังคมซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของภาครัฐที่เรารู้จักกันในชื่อของ เอ็น จี โอ (NGO ตัวย่อมาจาก Non-Government Organization) และประธานสถานนักเรียน ซึ่งนักเรียนเลือกอย่างเป็นทางการแล้วโรงเรียนแต่งตั้งให้เป็นประธาน

สถานักเรียน พลังของนักเรียนทั้งสองกลุ่มสามารถร่วมกับคณะกรรมการอื่น ๆ ของโรงเรียนในการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเข้มแข็ง หากโรงเรียนสามารถดึงศักยภาพของนักเรียนมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ควรริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ และโครงการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพ นักเรียนทุกด้าน ช่วยพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน การให้ความรู้ ความเข้าใจเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักจุดแข็งและจุดอ่อน ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความสามารถพิเศษ โลกอาชีพ และโอกาสทางการศึกษา และอาชีพที่หลากหลาย ให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และสามารถกลับมาเป็นผู้นำชุมชน ของตนเองในโครงการพัฒนาคอยดูฯ ในอนาคต

ระดับการนำไปใช้ในการศึกษาวิจัย

1. ควรทำการศึกษาวิจัยขยายผลในเรื่องเดียวกันนี้กับอีก 4 โรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูฯ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมจากชุดฝึกอบรมที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาและผ่านการใช้อย่างมีประสิทธิภาพมาแล้ว

2. ควรวางแผนการวิจัยและขยายเวลาการทดลองเป็น 1 ภาคเรียน ในการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการอบรมมาพร้อมทั้งโครงสร้าง คณะกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนลงสู่การปฏิบัติจริง เพราะช่วงเวลาลงปฏิบัติจริงยาวนาน อาจส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้น ควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนในพื้นที่โครงการพัฒนาคอยดูฯ (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สามารถสื่อสารภาษาชนเผ่าทุกชนเผ่า ที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนได้อย่างดี ก่อนหน้าลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เพื่อลดปัญหาในการสื่อสารและการทำความเข้าใจในแบบวัดต่าง ๆ ที่เป็นภาษาไทยกลาง ที่มีจำนวนมาก สืบเนื่องในประเด็นนี้คณะผู้วิจัยขอให้ออกเสนอเพิ่มเติมว่าจะต้องปรับปรุง และพัฒนาเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบประเมิน แบบวัด หรือแบบสอบถามให้มี ข้อคำถามจำนวนน้อยลงเท่าที่จะทำได้ และปรับประโยคที่ยาว ๆ ให้มีความกระชับขึ้น แต่ยังคงค่าความเชื่อมั่นที่สูงซึ่งคืออยู่แล้วเอาไว้ ควรมีการสร้างเครื่องมือทางจิตวิทยา วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สมเด็จย่าได้เรียกว่า “คุณลักษณะคนดีของฉัน”

ภาคผนวก

ประกอบด้วย

ภาคผนวกที่ 1 ชุดฝึกอบรม จำนวน 3 ชุด

1. ชุดฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารและครู
2. ชุดฝึกอบรมสำหรับนักเรียนแกนนำ
3. ชุดฝึกอบรมสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง
(ในภาคผนวกที่ 1 ขอนำเสนอในที่นี้เพียงส่วนของกรอบแนวคิด
การจัดกิจกรรมสำหรับผู้บริหาร และครู นักเรียนแกนนำ และ
คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง)

ภาคผนวกที่ 2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ

ภาคผนวกที่ 3 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 (ไม่ได้พิมพ์ข้อมูล
ในเล่มนี้)

หมายเหตุ: ภาคผนวกที่ 1, 2 และ 3 สามารถศึกษารายละเอียดได้ในรายงาน
การวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ที่สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวกที่ 1 ชุดฝึกอบรม: กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมสำหรับผู้บริหารและครู

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมมีความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับ ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน ตามรูปแบบ ของ สพฐ.	1. วิทยากรนำเสนอขั้นตอนระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย Power point และใบความรู้ เรื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของ สพฐ. 2. วิทยากรเชิญชวนผู้เข้ารับ การอบรมมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น	2.15 ชั่วโมง	Power point และใบความรู้ เรื่อง ระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน ของ สพฐ.	ประเมิน จากการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ภายในกลุ่ม	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้ พื้นฐาน/ เกิดความ ตระหนัก และเห็น ความสำคัญ เกี่ยวกับ ระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน ของ สพฐ.
กิจกรรมที่ 1 ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมเกิดความ ตระหนักและเห็น ความสำคัญของ ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมเกิดความ ตระหนักและเห็น ความสำคัญของ ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน						

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
กิจกรรมที่ 2 การคัดกรอง นักเรียน	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมทราบ ความหมาย ความสำคัญ และขั้นตอน ในการคัดกรอง นักเรียน 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ในการคัดกรอง นักเรียน	การคัดกรอง นักเรียน	1. วิทยากรอธิบายถึงความหมาย และความสำคัญของการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งนำเสนอ ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียนตาม คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของ สพฐ. โดยใช้ Powerpoint และ ใบความรู้ เรื่อง การคัดกรองนักเรียน 2. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับ การอบรม โดยกำหนดให้แต่ละกลุ่ม มีสมาชิกที่เป็นตัวแทนของแต่ละ โรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการ แก้ปัญหาการคัดกรองนักเรียน ของแต่ละโรงเรียน	1.30 ชั่วโมง	Power point และ ใบความรู้ เรื่อง การคัดกรอง นักเรียน	ประเมิน ความเข้าใจ ในเรื่อง การคัดกรอง จากการ ซักถามและ การแสดง ความคิดเห็น ของผู้เข้ารับ การอบรม	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้ เกี่ยวกับ การคัดกรอง นักเรียนได้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้และ ได้แนวทาง การคัดกรอง นักเรียน ที่ถูกต้อง

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
กิจกรรมที่ 3 เครื่องมือส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักเครื่องมือส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน	- ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน - การจัด Homeroom Meeting - กิจกรรมป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน - การจัด Homeroom Meeting - กิจกรรมป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน - การใช้ Power point และไปความรู้เรื่อง การใช้เครื่องมือในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน	1. วิทยากรนำเสนอเครื่องมือส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน ได้แก่ - การจัด Homeroom Meeting - กิจกรรมป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน และส่งต่อโดยใช้ Power point และไปความรู้เรื่อง การใช้เครื่องมือในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน 2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกการใช้เครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน	1.45 ชั่วโมง	Power point และไปความรู้เรื่อง การใช้ เครื่องมือ ในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหา นักเรียน	ประเมิน ความรู้ ความเข้าใจ จากการซักถาม และประเมินทักษะการใช้เครื่องมือๆ จากการจัดกิจกรรม ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน	ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรม ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน
	2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการใช้เครื่องมือส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน	- การจัด Homeroom Meeting - การใช้ Power point และไปความรู้เรื่อง การใช้เครื่องมือในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน			จากการจัดกิจกรรม ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน	การสังเกต การปฏิบัติ การใช้ เครื่องมือๆ ของผู้เข้ารับการอบรม	

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
กิจกรรมที่ 4 บทบาท และหน้าที่ ของผู้บริหาร และครูเกี่ยวกับ ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมทราบถึง บทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบ ของตนเองในระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	บทบาทหน้าที่ ของผู้บริหาร ครู และบุคลากร อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	1. วิทยากรสอบถามความคิดเห็น ว่าในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ผู้เข้ารับการอบรม คิดว่าใครสำคัญที่สุด 2. วิทยากรนำเสนอ Power point และใบความรู้ เรื่อง บทบาทและ หน้าที่ของบุคลากรแต่ละฝ่าย 3. วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับ การอบรมได้ซักถามข้อสงสัย 4. วิทยากรสรุป “งานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพได้ ต้องเกิดจากการร่วมกันทำงาน เป็นทีม”	1.30 ชั่วโมง	Powerpoint และใบความรู้ เรื่อง บทบาท และหน้าที่ของ บุคลากรในการ ดำเนินการระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	ประเมิน ความรู้ ความเข้าใจ จากการ ซักถาม ผู้เข้ารับ การอบรม	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ บทบาท และหน้าที่ ของตนเอง และเห็น ความสำคัญ การทำงาน เป็นทีม ร่วมกับ บุคลากร อื่น ๆ ในระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียน

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 2 การให้คำปรึกษา	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และเจตคติที่ดีในการให้คำปรึกษา 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเรียนรู้ทักษะและเทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้น	ความรู้เกี่ยวกับ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น ประกอบด้วยความหมาย ความสำคัญ ทักษะ การให้คำปรึกษา	1. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ ทักษะ กระบวนการทฤษฎี และเทคนิคในการให้คำปรึกษา โดยแจกใบความรู้ เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับ การให้คำปรึกษา 2. วิทยากรสอนทักษะและเทคนิคการให้คำปรึกษา 3. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมออกเป็นกลุ่มละ 3 คน เพื่อฝึกทักษะการให้คำปรึกษา โดยการแสดงบทบาทสมมติ และให้ข้อเสนอแนะแก่กันและกัน	2.15 ชั่วโมง	1. ใบความรู้ เรื่อง การให้คำปรึกษา 2. ใบกิจกรรม เรื่อง “ค.ท.สมชาย” เพื่อใช้ในการแสดงบทบาทสมมติการให้คำปรึกษา	ประเมิน ความรู้ ความเข้าใจ จากคำถาม ผู้เข้ารับการอบรม และประเมิน ทักษะจาก การแสดงบทบาท สมมติการให้คำปรึกษา	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้เบื้องต้น ในการให้คำปรึกษา และมีทักษะ ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 3 การจัดประชุม 3 ฝ่าย เพื่อ ร่วมกันพิจารณา โครงสร้าง คณะกรรมการ การบริหาร ระบบการ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนใน พื้นที่โครงการ พัฒนาโดย คุณครูและ นักเรียน	1. เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสร้างโครงสร้างคณะกรรมการ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน กำหนดแผนงานและปฏิทิน การปฏิบัติงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือของโรงเรียน 2. เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนใน พื้นที่โครงการพัฒนาโดยคุณครูและนักเรียน	โครงสร้าง คณะกรรมการ การบริหาร ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียนและ แผนงาน ดำเนินงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียนที่มี ประสิทธิภาพ	1. วิทยากรเชิญผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนแกนนำ เข้าร่วมพร้อมกัน เพื่อแสดงความเห็นและร่วมกัน ในการสร้างโครงสร้างคณะกรรมการ แผนงาน และปฏิทินการปฏิบัติงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอย่างเป็นทางการ โดยใช้ใบกิจกรรมที่ 1 และที่ 2 2. วิทยากรมอบหมายให้ผู้รับการอบรมบันทึกมติการประชุม ที่ได้จากข้อ 1 3. วิทยากรให้แต่ละโรงเรียน นำผลการประชุมในข้อ 1 นำเสนอที่ประชุมใหญ่ โดยทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม กับวัฒนธรรมของโรงเรียน ในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยคุณครู ก่อนที่จะดำเนินการต่อไป	2 ชั่วโมง	1. ใบกิจกรรม เรื่อง ตัวอย่าง โครงสร้าง คณะกรรมการ การบริหารระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสำหรับ โรงเรียนใน โครงการพัฒนา โดยคุณครู 2. ใบกิจกรรม เรื่อง การเขียน ปฏิทิน การปฏิบัติงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	1. สังเกต การมีส่วนร่วม	โรงเรียน มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน แผนงาน และปฏิทิน การปฏิบัติงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียน ในพื้นที่ โครงการ พัฒนา โดยคุณครู อย่างเป็น รูปธรรม

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
	ในแต่ละโรงเรียน นำไปใช้ให้เหมาะสม กับบริบทวัฒนธรรม ของโรงเรียนในพื้นที่ โครงการพัฒนาโดยตงๆ แผนงานและปฏิทิน การปฏิบัติงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลืออันก็เรียน ของโรงเรียน						

ภาคผนวกที่ 1 ชุดฝึกอบรม: กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนแกนนำ

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 1 ทักษะการให้ความช่วยเหลือเพื่อน	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความรู้สึก ชีวิตจิตใจของตนเอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	มนุษยสัมพันธ์ ต้องการที่จะได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่าง ทนุถนอม หากขาดเสีย ซึ่งสิ่งดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อ ต่อบุคลิกภาพ เป็นต้นว่า ขาดความมั่นคง ทางอารมณ์ ขาดความสุข เป็นต้น	1. วิทยากรแจกใบให้ผู้เข้ารับการอบรมคนละฟองก่อนเริ่มการอบรม 2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมเขียนชื่อตัวเองบนใบที่ได้รับ 3. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมจับคู่เพื่อนที่สนิทกันแล้วผ่าใบให้เพื่อนช่วยดูแลให้ 4. วิทยากรแจ้งกติกาให้ทุกคนทราบว่าจะไปไหนทุกคนต้องมีใบไปเพื่อนฝากติดตัวไปด้วย หากตรวจไม่เจอจะถูกทำโทษ	1 ชั่วโมง	1. ใบที่กลีบ เท่าจำนวน ผู้เข้ารับการ อบรม 2. ปากกามาร์ค	สังเกตจากพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม	ผู้เข้ารับการอบรมมีความละเอียดอ่อนและคำนึงถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นซึ่งนำไปสู่ความเห็นใจพร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือเพื่อน
กิจกรรมที่ 1 “ผู้พิทักษ์ใจ”	2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ						

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
กิจกรรมที่ 2 การคิดและการสังเกต	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมผู้จัดสังเกต และสามารถช่วยเพื่อนแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์	ทักษะการคิด การสังเกต และการใส่ใจเพื่อนรอบข้าง	1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมเรียนรู้จากภาพจิตวิทยา 2. วิทยากรให้อาสาสมัครแต่ละกลุ่มออกมาแสดงท่าทางกิริยา อารมณ์ ตามป้ายที่จับได้ 3. วิทยากรให้สมาชิกทายว่าเพื่อนแสดงอารมณ์อะไร ทำไม่คิดเช่นนั้น	1 ชั่วโมง	1. บัตรแสดงอารมณ์ 2. รูปภาพทางจิตวิทยา	สังเกตจากการมีส่วนร่วม ทำกิจกรรม และการแสดงความคิดเห็น	ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการสังเกต และรับรู้ถึงความรู้สึกของเพื่อน สามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้ ในยามที่เพื่อนมีความทุกข์ใจ

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
กิจกรรมที่ 3 การกินหา จุดเด่นของ ตนเองและ ของเพื่อน	เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมค้นหา ความสามารถและ จุดเด่นของตนเอง และผู้อื่น	คนทุกคนมี ศักยภาพ มีความสามารถ มีพรสวรรค์ เฉพาะตน หากได้รับ การค้นพบและ นำมาพัฒนา ก็จะทำให้ทุกคน ประสบความสำเร็จ ในชีวิต	1. วิทยากรนำโปสเตอร์ จุดคำ บนกระดานขาคิดบนกระดานคำ 2. วิทยากรถามผู้รับการอบรม ว่าเห็นอะไรบนโปสเตอร์บ้าง 3. วิทยากรกระตุ้นให้ผู้เข้ารับ การอบรมแสดงความคิดเห็น 4. วิทยากรนำความคิดเห็นของ ผู้รับการอบรมมาสรุปและ เปรียบเทียบให้ผู้เข้ารับการอบรม เห็นความแตกต่างของการรับรู้ ที่มีต่อจุดคำและจุดขาค 5. วิทยากรเชื่อมโยงความหมาย ของจุดคำและจุดขาคกับศักยภาพ จุดเด่น พรสวรรค์ และความสามรถ พิเศษของตนเอง 6. วิทยากรชี้ให้เห็นว่าพวกเขา ไม่รู้จักกันหาสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่มากมาย และไม่รู้จักดึงมาใช้คุณค่าและพัฒนา ทำให้ไม่มีใครมองเห็น	1 ชั่วโมง	โปสเตอร์จุดคำ บนกระดานขาค	ประเมินจาก การมีส่วนร่วม ของผู้เข้ารับ การอบรม	ผู้เข้ารับ การอบรม สามารถ ค้นพบ จุดเด่นและ ศักยภาพ ของตนเอง และผู้อื่น

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
กิจกรรมที่ 4 การสื่อสาร	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมมีความรู้ และเห็นความสำคัญ ของการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไป ใช้ในชีวิตประจำวันได้	การสื่อสาร เป็นเครื่องมือ ในการติดต่อ เกี่ยวข้องกับ ความรู้จักทักษะ ในการสื่อสาร ที่จะช่วยให้บุคคล ประสบความสำเร็จ ในการรักษา สัมพันธ์ภาพ ทางสังคม	1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรม เขียนคำพูดบดบังลงในกระดาษ จากนั้นก็ให้แลกเปลี่ยน และ ช่วยแก้ไขเป็นคำพูดที่ยอมรับได้ แล้วแลกเปลี่ยน 2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรม เปรียบเทียบความรู้สึกที่เกิดจาก คำพูดบดบังที่ตนเองเขียนกับ คำพูดที่ยอมรับได้ที่ผู้อื่นส่งคืน กลับมา 3. วิทยากรสรุปให้ฟังว่า การพูด ออกไปทำให้ง่าย แต่การแก้ไข การสื่อสารทำได้ยาก และการแก้ไข ความรู้สึกของผู้รับสารยิ่งยากกว่า	1 ชั่วโมง	1. กระดาษ A4 2. ปากกา	ประเมินจาก การแสดง ความคิดเห็น	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้ และเห็น ความสำคัญ เกี่ยวกับ การสื่อสาร และสามารถ นำสิ่งที่ได้ จากการเรียนรู้ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
กิจกรรมที่ 5 การให้ความ ช่วยเหลือเพื่อน	เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมสามารถนำ ทักษะการช่วยเหลือ เพื่อนเบื้องต้นได้	การช่วยเหลือ คนอื่นเป็นการ แสดงออกถึง ความเป็นคนที่ มีจิตใจที่มีเมตตา ต้องการให้คนอื่น มีความสุข บุคคลที่จะ ช่วยเหลือผู้อื่น ได้ดี นอกจาก จะมีความเมตตา เป็นพื้นฐานแล้ว จำเป็นต้องมีศิลปะ และทักษะ ในการช่วยเหลือ คนอื่นด้วย	1. วิทยากรนำข่าวจาก หนังสือพิมพ์ที่แสดงให้เห็น ปัญหาทางสังคมที่เกิดจาก ความเครียดมาให้ผู้รับการอบรม อภิปราย 2. วิทยากรแจกกระดาษคนละ 2 แผ่น ที่นิติต่างกัน แผ่นที่ 1 ให้เขียนเหตุการณ์ ที่ทำให้เครียดและไม่สบายใจ แผ่นที่ 2 ให้เขียนเหตุผลว่า เมื่อเครียดและไม่สบายใจ ผู้รับการอบรมไปปรึกษาใคร ทำไมจึงไปปรึกษา และเมื่อ ปรึกษาแล้วรู้สึกอย่างไรให้คำปรึกษา เป็นอย่างไร 3. วิทยากรสุ่มผู้รับการอบรม 2-3 คน นำมาเสนอหน้าห้อง	1 ชั่วโมง	1. ข่าว น.ส.พ 2. กระดาษสี ที่แตกต่างกัน คนละ 2 สี 3. กระดาษ คัลปชาร์ต 4. ปากกาเมจิก	ประเมินจาก การสังเกต และจากการ สัมภาษณ์ สมมุติ	ผู้เข้ารับ การอบรม สามารถนำ ทักษะการให้ ความช่วยเหลือ แก่เพื่อน

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
			<p>4. วิทยากร ให้ผู้เข้ารับการอบรม จัดกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน ช่วยกัน ระดมความคิดเห็น ถ้าผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาเพื่อน ผู้เข้ารับการอบรมควรมีคุณสมบัติ อย่างไร ให้เขียนลงในกระดาษ คลิปชาร์ต</p> <p>5. วิทยากร ให้ผู้เข้ารับการอบรม จับคู่กัน และฝึกเป็นผู้ให้คำปรึกษา และฝึกเป็นผู้ขอรับคำปรึกษา คนละ 5 นาที</p>				

หน่วย การเรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ ประเมิน	ผลการ พัฒนา
กิจกรรมที่ 6 หัวใจขอมได้ จริงหรือ	เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมใช้ภาษา ในการสื่อสาร ด้วยความระมัดระวัง	ในการอยู่ ร่วมกันกับผู้อื่น ต้องระวังในเรื่อง การพูดให้มาก หากเกิด ความเข้าใจผิด กันแล้ว แก้ไข ให้กลับคืนมา ดั้งเดิมได้ยาก	การจัจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ 1. วิทยากรแจกกระดาษ รูปหัวใจสีแดงให้ผู้เข้ารับ การอบรมกลุ่มละ 1 ดวง 2. วิทยากรให้ทุกคนในกลุ่ม เขียนความรู้สึกที่ ๆ ที่มีต่อเพื่อน ลงบนหัวใจสีแดง 3. วิทยากรให้ตัวแทนกลุ่มออกมา นำเสนอสิ่งที่ที่ ๆ ที่ตนเอง เขียนลงบนหัวใจสีแดง 4. วิทยากรบอกให้ผู้เข้ารับ การอบรมในกลุ่มช่วยกัน นึกหัวใจสีแดง โดยใช้เวลา 1 นาที 5. วิทยากรบอกให้ผู้เข้ารับ การอบรมช่วยกันต่อหัวใจ ให้อยู่ในสภาพเดิม วิทยากร สุ่มเรียกตัวแทนมาถามความรู้สึก กับสิ่งที่เกิดขึ้น 6. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรม ช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากกิจกรรมนี้	1 ชั่วโมง	กระดาษ รูปหัวใจสีแดง	ประเมิน การเรียนรู้ จากการ สังเกตท่าที ความคิดเห็น ความกล้า ปฏิบัติ และอารมณ์ ของผู้เข้ารับ การอบรมที่มี ต่อกิจกรรม	ผู้เข้ารับ การอบรม สามารถ ใช้ใน การสื่อสาร ด้วยความ ระมัดระวัง

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
กิจกรรมที่ 7 พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นความสำคัญของการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง	การเห็นคุณค่าในตนเอง ช่วยให้บุคคลมีความเชื่อมั่นและรักในตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและนำไปสู่ความสำเร็จในทุกด้าน	1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมชมวีดิโอคลิป เรื่อง “เดอะสตาร์ กระพริบแสงที่ดอยตุง” และ วีดิโอคลิป เรื่อง “โทษที่เล่นกีตาร์” 2. วิทยากรชวนผู้เข้ารับการอบรมคิดตามเป็นระยะ ๆ 3. วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมที่มีความสามารถออกมาแสดงความสามารถ 1 คน แล้วถามว่าคนมีความสามารถแบบนี้จะมีกี่คน 4. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม	1 ชั่วโมง	1. คลิปวิดีโอ เรื่อง “เดอะสตาร์ กระพริบแสงที่ดอยตุง” 2. คลิปวิดีโอ เรื่อง “โทษที่เล่นกีตาร์”	ประเมินจาก การแสดงความคิดเห็นที่ได้จากการมีส่วนร่วม กับ กิจกรรม	ผู้เข้ารับการอบรมเห็นความสำคัญของการพัฒนา การเห็นคุณค่า ในตนเอง

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 2 เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้ซึ้งคุณค่าสภาพจริงของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยผู้ช่วย 3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ 4. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ	ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ซึ่งทุกคนต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง	1. วิชยากรสนทนากลุ่ม แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้ “นักเรียนฝันอยากให้โรงเรียนของตัวเองเป็นอย่างไร...ใครบ้างเป็นผู้ทำให้ฝันนั้นเป็นจริงได้?” 2. วิชยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเพื่อศึกษาใบความรู้ โครงสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนโดยชุด และเน้นย้ำให้เห็นบทบาทของนักเรียนแกนนำกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1 ชั่วโมง	ใบความรู้เรื่อง โครงสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา โดยผู้ช่วยฯ	ประเมินจาก การแสดงความคิดเห็นที่ได้ออก การมีส่วนร่วมกับการกิจกรรม	ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เรื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ในโรงเรียนของตน

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 3 การเขียน โครงการ กิจกรรม : “มาเขียน โครงการ/ กิจกรรม เพื่อช่วยเหลือ กันเถอะ”	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ และสามารถเขียนโครงการได้	การเขียนโครงการเป็นทักษะสำคัญที่จะบอกถึงความประสงค์ ว่ากลุ่มหรือบุคคลต้องการทำอะไร อย่างไร การเขียนโครงการ ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ เช่น - หลักการและเหตุผล - วัตถุประสงค์ - วิธีการดำเนินงาน - ระยะเวลา - ดำเนินงาน - งบประมาณ - ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1. วิทยากรชวนสนทนากลุ่มเกี่ยวกับโครงการอบรมที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับระบบการดูแลสุขภาพเบื้องต้น 2. วิทยากรอธิบายถึงแนวทางการเขียนโครงการเพื่อพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อน ๆ ในโรงเรียน 3. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมและแจกตัวอย่างกิจกรรมเพื่อเพื่อน พร้อมใบงานแนวทางการเขียนโครงการ/กิจกรรม 4. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันระดมความคิด ทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเพื่อน 5. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนนำเสนอโครงการ/กิจกรรม 6. วิทยากรสรุปประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้วิธีเขียนโครงการ	1 ชั่วโมง	แบบฟอร์ม และตัวอย่างโครงการ	ประเมินจากโครงการที่กลุ่มนำเสนอ	ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ และสามารถเขียนโครงการเพื่อช่วยเหลือเพื่อนได้

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 4 กิจกรรม : “โครงการ เดินดีที่โรงเรียน โครงการพัฒนา คอยดูฯ”	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมแต่ละ โรงเรียนมีโครงการ ที่ตรงกับความต้องการ ของโรงเรียนตนเอง 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับ การอบรมได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมโครงการ ของแต่ละโรงเรียน	โครงการพัฒนา คอยดูฯพัฒนา ศักยภาพเด็ก และเยาวชน ให้เรียนรู้ ที่จะเป็นผู้ และมีส่วนร่วม เพื่อสืบสาน พระปณิธาน ของสมเด็จพระเจ้า การพัฒนาตน และสามารถ คิดโครงการดี ๆ จึงมีความจำเป็น แก่ชุมชนและ โรงเรียน	1. วิทยากรนำเข้าบทเรียน ด้วยคำปณิธานของสมเด็จพระเจ้า เรื่อง “คนดี.....ของถิ่น” 2. วิทยากรแบ่งกลุ่มตามโรงเรียน ให้ผู้เข้ารับการอบรมเขียนโครงการ ที่ต้องการให้มีที่โรงเรียนตนเอง ปีการศึกษา 2551 3. วิทยากรให้กลุ่มส่งตัวแทน นำเสนอผลงานในที่ประชุม และนำไปเสนอในกลุ่มใหญ่ที่มี ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน และผู้ปกครอง ประชุมร่วมกัน	1.15 ชั่วโมง	-	ประเมิน จากการ มีส่วนร่วม ในการเขียน และวิธีการ นำเสนอ โครงการ	ผู้เข้ารับ การอบรม สามารถคิด โครงการตาม ๆ มีบทบาท ที่ตรงกับ ความต้องการ โรงเรียน ของตนเอง เพื่อช่วย พัฒนา ท้องถิ่น และแก้ไข เพื่อน ๆ ในโรงเรียน

ภาคผนวกที่ 1 ชุดฝึกอบรม: กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้พื้นฐาน มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ กระบวนการ และปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ความรู้พื้นฐาน ความหมาย ความสำคัญ กระบวนการ และปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. วิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ กระบวนการ และปัจจัยในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. วิทยากรนำการอภิปราย และซักถามความเห็นเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.15 ชั่วโมง	Power point ความรู้พื้นฐานและความสำคัญ ของระบบ การดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	ประเมิน ความรู้ ความเข้าใจ จากการ อภิปรายและ การซักถาม	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้ พื้นฐาน เกี่ยวกับ ระบบ การดูแล ช่วยเหลือนักเรียน

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 2 ความสำคัญของการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน	ข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยจริง ของภาคเหนือ	1. วิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยจริง ๆ ที่คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองควรทราบด้วย Power point 2. วิทยากรเชิญผู้รับการอบรมที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองควรทราบ	1.15 ชั่วโมง	Power point เรื่อง ข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยจริง ๆ	ประเมินจาก การสังเกต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายในกลุ่ม	ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนในพื้นที่ โครงการพัฒนา โดยจริง ๆ

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 3 ความสำคัญ และบทบาท หน้าที่ของ คณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้บริหาร สถานศึกษา และผู้บริหาร ต่อระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและ ความสำคัญของ คณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้บริหาร สถานศึกษา และผู้บริหาร ต่อระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	บทบาท หน้าที่ของ คณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้บริหาร ต่อระบบ การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน	1. วิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหาร ด้วย Power point 2. วิทยากรเชิญผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้บริหารองค์ต่างประสมการันในการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการดูแลพฤติกรรมนักเรียน 3. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชน 4. ระดมสมองผู้บริหาร ฝึกเขียนโครงการตามใบงาน	0.45 ชั่วโมง	Power point บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้บริหาร	ประเมิน จากการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ภายในกลุ่ม	ผู้เข้ารับ การอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ บทบาท หน้าที่ของ เครือข่าย

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 4 การเข้าใจ ธรรมชาติ ของวัยรุ่น	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างวัยผู้ใหญ่กับวัยรุ่น	ธรรมชาติของวัยรุ่นเหมือนกันไม่ว่ายุคใด สิ่งที่ยั่งยืนคือ สภาพแวดล้อมและสังคม	1. วิทยากรเชิญชวนผู้เข้ารับการอบรม ย้อนคิดถึงเหตุการณ์ในช่วงที่เป็นวัยรุ่น 2. ให้ตัวแทนกลุ่มเล่าถึงเหตุการณ์ที่ประทับใจในช่วงที่ตนเองเป็นวัยรุ่นอายุ 13 ปี ให้สมาชิกในกลุ่มฟัง 3. ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปถึงพฤติกรรมของวัยรุ่นจากประสบการณ์ของตนเอง 4. ช่วยกันวิเคราะห์เปรียบเทียบชีวิตวัยรุ่นสมัยก่อนกับสมัยนี้ว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร 5. วิทยากรสรุป	1.30 ชั่วโมง	-	ประเมินผลจากการสังเกต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายในกลุ่ม	ผู้ปกครอง เข้าใจธรรมชาติ ของวัยรุ่น และรู้ว่า วัยรุ่นในทุกยุค ทุกสมัย ไม่แตกต่างกัน

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	เวลา	สื่อ/อุปกรณ์	การจัด/ประเมิน	ผลการพัฒนา
หน่วยที่ 5 การสื่อสาร ทางบวกกับเด็ก และวัยรุ่น	1. เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจเทคนิคการสื่อสารกับวัยรุ่น 2. เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถสื่อสารเชิงบวกกับวัยรุ่น	การสื่อสารทางบวกจะทำให้คนที่เราสื่อสารด้วยรู้สึกดี และเป็นกำลังใจ ความสัมพันธที่ดีกับบุคคลที่เราสื่อสารด้วย	1. วิทยากรเชิญชวนผู้เข้ารับการอบรมมาถึงปัญหาที่เคยประสบจากการสื่อสารกับลูกวัยรุ่นและวิธีแก้ปัญหา 2. วิทยากรเชิญชวนผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้และเทคนิคที่ตนเองใช้ในการสื่อสารกับลูกวัยรุ่น 3. วิทยากรแจกใบกิจกรรม “สิ่งที่หนูอยากได้จากพ่อแม่” 4. แบ่งกลุ่มให้ผู้ปกครองอธิบายประเด็นในใบกิจกรรมว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ 5. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายภายในกลุ่ม 6. วิทยากรสรุป	1.30 ชั่วโมง	ใบกิจกรรม “สิ่งที่หนูอยากได้จากพ่อแม่”	ประเมินผลจากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม	ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และได้แนวทางการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น

หมายเหตุ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เป็นหน่วยเดียวกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การจัดประชุม 3 ฝ่าย เพื่อร่วมกันพิจารณาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง ๗ และการวางแผนดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมตามกรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมสำหรับผู้บริหารและครู

ภาคผนวกที่ 2

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

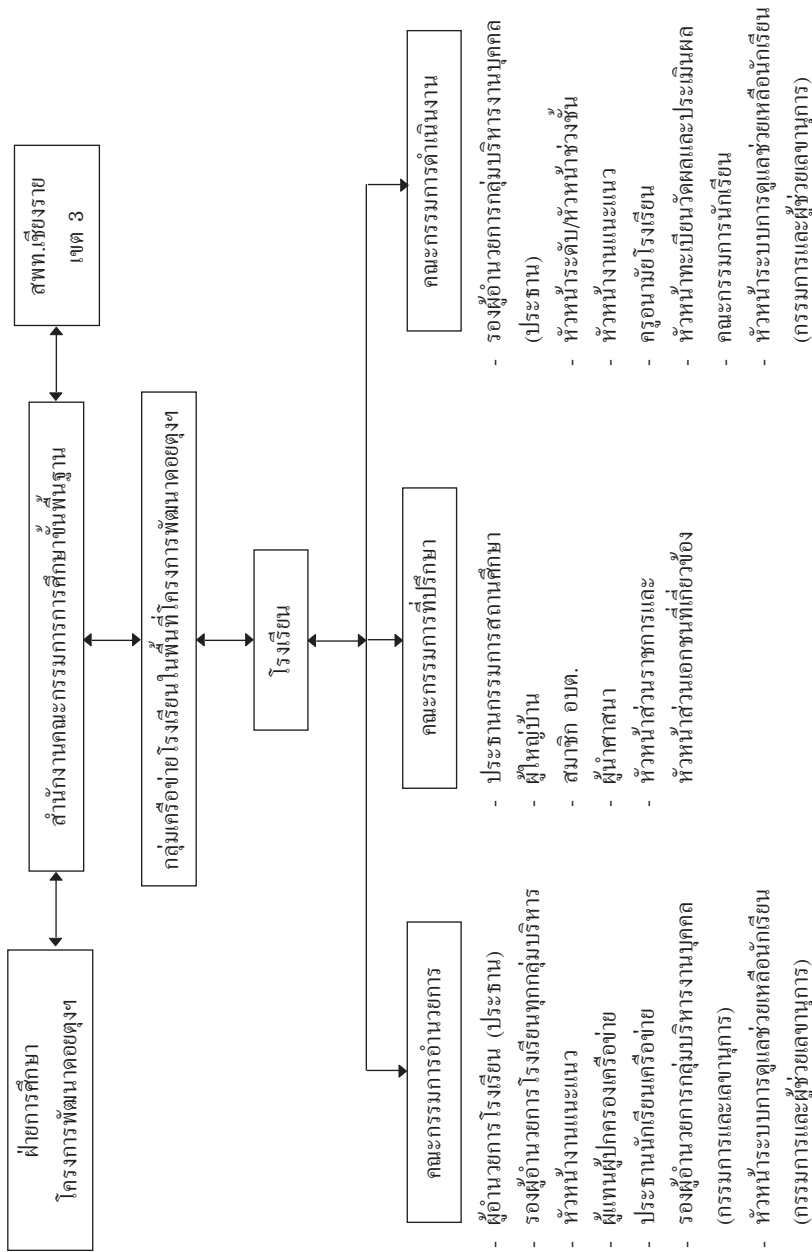
โครงสร้างคณะกรรมการบริหารการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ แตกต่างจากแห่งอื่น คือ

1. นำจุดแข็งของโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาระบบ เปิดโอกาสให้ตัวแทนนักเรียนเข้ามาเป็นกรรมการฝ่ายอำนวยการ

2. เป้าหมายสูงสุดของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ คือ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณลักษณะตามมาตรฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กำหนดโดย สพฐ. และคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐาน “คนดีของสมเด็จพระเจ้า”

3. กำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทหน้าที่ โดยส่งเสริมให้โรงเรียนนงรักษา สัมพันธภาพและความร่วมมือที่ดีที่ครูมีความใกล้ชิดกับนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา มีการทำงานกันอย่างเป็นระบบอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษากับโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งและรักษาชุมชนที่มีวัฒนธรรมชนเผ่าเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ดูแลบุตรหลานของตนคืออยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเน้นการประสานงานและดึงศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ โครงการพัฒนาโดยตุงฯ หน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อบต. และ สพฐ. เป็นต้นมาเป็นปัจจัยสนับสนุนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และตลอดจนร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนทั้ง 8 แห่ง เป็นเครือข่ายระบบการดูแลนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ ดังผังโครงสร้างคณะกรรมการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงฯ

ผังโครงสร้างคณะกรรมการบริหาร ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดุษฎี

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทยูเร็นส์อิมพอร์ตกรุ๊ป จำกัด.
- โชวนันต์ มารุตวงศ์. (2546). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ผลา คนคล่อง. (2550). **การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.mdh.obec.go.th/web/board_view.php?b_id=407&bcat_id=5. (วันที่ค้นข้อมูล : 17 เม.ย. 51).
- เมธินันท์ ภิญโญชน. (2551). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในต่างประเทศ**. เอกสารประกอบการบรรยาย (ยังไม่เผยแพร่).
- รังสิต วิเชียรวัฒนา. (2547). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ลมัยพร แหล่งหล้า. (2551). **การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดหนัง**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=987&bcat_id=3 (วันที่ค้นข้อมูล : 17 เม.ย. 51).
- สารีย์ นาคะ. (2548). **สภาพและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- _____. (2550). **แนวทางการประเมินสถานศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม (ร่าง) มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- สุวิมล ติรกันันท์. (2550). **สถิติและการวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรกร บุญรุ่ง. (2548). **การศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมตามโครงการสานสายใยครู-ศิษย์ ปีการศึกษา 2546**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Solberg, V.S. Howard, K. Blustein, D.L. & Close, W. (2002). **Career development in the schools : Connecting school-to-work-to-life**. *The Counseling Psychologist*, 30, 705-725.
- Spencer, J.M., Zimet, G.D., Aalsma, M.C. & Orr, D.P. (2002). **Self-esteem as a predictor of initiation of coitus in early adolescents**. *Pediatrics*, 109 (4), 581-584.
- Yamane, T. (1970). **Statistics: An Introductory Analysis**. Tokyo : Harper International Edition.

คณะกรรมการ

จัดทำรายงานผลการวิจัย (ฉบับย่อ)

ที่ปรึกษา

ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

ดร.อรทัย มูลคำ

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

คณะกรรมการ

นางสาววันเพ็ญ สุจิตโต

นางสาวประภาพรธรรม เส็งวงศ์

นางวรรณิ์ ชาญชิต

นางสาวอรวรรณ โอวารินทร์

นางสาวชิตยาภรณ์ หงษ์ทอง

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

ข้าราชการบำนาญ

ข้าราชการบำนาญ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

บรรณาธิการ

รศ.ดร.เมธินันท์ ภิญโญชน

นางสาววันเพ็ญ สุจิตโต

อาจารย์มหาวิทยาลัยทักษิณ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

รูปเล่ม

นางสาวอมรรัตน์ ช่วยบำรุง

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

